

Adi Šankara

IZABRANA
DELA

TrikonA
Novi Sad

Preveo i priredio:
Vučković Milivoje

Izdavač:
Trikona, Novi Sad

© Copyright: 2005 by Trikona, Novi Sad

Korektura:
Ivan Antić

Priprema:
Ivan Antić

Štampa:
'Silca', Kragujevac 2005.

Tiraž: 200

ISBN 86-7782-034-5

SADRŽAJ:

Atmabodha.....	5
Bhađa govindam.....	15
Četiri svojstva.....	22
Dakšinamurti stotra.....	26
Pokretačka snaga dela.....	30
Predanost guruu.....	33
Traganje za učiteljem.....	35
Dragulj razlikovanja.....	37

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

233

АДИ Шанкара

Izabrana dela / Adi Šankara; (preveo i priredio
Milivoje Vučković). - Novi Sad: Trikona, 2005
(Kragujevac: Silca). - 167 str. ; 21 cm

Tiraž 200.

ISBN 86-7782-034-5

COBISS.SR-ID 204557831

Adi Šankara

SAMOSPOZNAJA ATMABODHA

Preveo
Čedomil Veljačić

1. Svrha ove Spoznaje o sebi¹ je da posluži onima koji su duhovnim naporima² uništili zlo, postigli smirenost, odvratili se od strasti i teže za oslobođenjem.
2. Spoznaji, a ne drugim sredstvima ostvarenja (*sadhana*), očito je svojstveno oslobodilačko ostvarenje. Kao što bez vatre nema kuvanja, tako se ni oslobođenje ne postiže bez znanja.
3. Delo ne može da suzbije neznanje, jer mu nije suprotno. Samo znanje uništava neznanje, kao kad svetlost rasprši gustu tamu.

¹ U naslovu dela prevodimo *atman* zamenicom 'sebe'. O filozofskom značenju ovog termina vidi u *upanišadama*. U nastavku termin *atman* nećemo prevoditi. Vredno je da se ovde odmah osvrnemo na reči izvedene iz koreba *budh-*, koje kao filozofski termini dolaze u ovom delu. Koren *budh-* je identičan s našim glagolom 'buditi'. *Buddha* znači 'budan' u doslovnom smislu, a i u smislu spoznaje osvešćenosti ili mudrosti. *Buddhi* je sposobnost takve budnosti ili svesnost u najvišem smislu, za razliku od pojma *manas*, koji odgovara našem razumu (srodno s engleskim *mind*). *Bodha* je noematski sadržaj spoznajne sposobnosti, dakle 'spoznaja', kako je ovde prevodimo ili 'znanje'. Konačno, izraz *bodhi* (u strofi 28) prevodimo kao 'svest' u specifičnom smislu samospoznaje *atmana*, za razliku od niza drugih izraza koji označavaju svest u raznim oblicima. Najširi pojam svesti u vedantiskoj terminologiji izražava koren *śit-*, kao srednji član trojstva najvišeg dobra – *sat*, *śit*, *ananda* – 'bitak, svest, blaženstvo' u našem prevodu.

² *Tapas*, doslovno 'žar' asketskog napora.

4. Samo zbog neznanja čini se da je *atman* ograničen. Čim ono iščezne, on zasija kao sunce kad ga mimoide oblak.

5. Pročistivši spoznajnim prožimanjem neznanjem okaljani duh,³ i sâmo znanje iščezava kao prah *katake*, pošto je razbis-trio vodu.

6. Pojavno zbivanje ispunjeno strašću i odvratnošću u određeno vreme se pričinjava stvarnim kao i san, a nakon buđenja postaje obmana.

7. Svet se pričinjava stvarnim isto onako kao što se pričinjava da je školjka srebro, dok se ne spozna *brahman*, neodvojiva osnova svega.

8. Biće i svest su povezani u atmanu, učvršćeni u Višnu.⁴ Svi mnogostruki likovi određeni individualnošću su kao lažni nakit, a Višnu je kao zlato.

9. Višnu, sveobuhvatan kao prostor, izgeda raznolik u svetu prividnosti,⁵ prema čijem rasepu se odnosi kao delatelj, a čijom propašću postaje celovit.

³ *Diva* znači 'životni' duh ili princip, pa se redovno prevodi kao 'duša'. Budući da reč znači i 'živo biće' uopšte, prevodi je Svami Nikhilananda u strofi 25. sa 'čovjek'.

⁴ Ime boga *Višnu* izvode vedantinski filozofi redovno iz glagola *viš-*, pa ga prevode i tumače kao 'duh koji sve prožima'.

⁵ *Upadhi*, središnji pojam vedantinskog idealizma, prevodimo ovde u većini slučajeva kao 'prividnost'. Osnovna metafizička pretpostavka ove nauke jeste da je pojavnost (fenomenalni svet) identična s prividnošću, varkom ili obmanom. Prividno–pojavnost svet je 'na–metnut' ili još doslovnije 'nabačen' (*adhyasa*) na apsolutni identitet duha poput fatamorgane, kako se kasnije izričito kaže (strofa 63.). Tamo gde je to 'nametanje' rezultat diskurzivnog mišljenja (kao kod Bergsona) prevodimo reč *adhyasa* sa pridavati' (strofa 20), a *upadhi* kao prividno svojstvo razuma (*manasa–upadhi*), prevodimo kao 'pretpostavka' (strofa 21). Kad je reč o objektivnoj prirodi, onda govorimo o *upadhi*, kao 'prividnom svojstvu' (strofa 53).

10. Snagom raznih prividnosti nameću se *atmanu* razlike po rođenju, kasti i položaju,⁶ kao ukus i boja vodi.

11. Sastavljeno od pet velikih elemenata, vezano delima, sredstvo doživljavanja radosti i bola nazivamo telom.

12. Pet životnih dahova,⁷ razum, um i deset čula sačinjavaju suptilno telo, koje nadilazi pet grubih elemenata, kao sredstvo duševnog doživljaja.

13. Neznanje bez iskona i iskaza naziva se uslovom prividnosti. Pomno treba bdeti nad spoznajom da je *atman* različit od tri osnovne prividnosti.⁸

14. Zbog povezanosti s pet ljuštura čisti *atman* izgleda istorodan s njima, kao što kristal poprima boju podloge od plavog sukna.

15. Unutarnji, čisti *atman* povezan ljušturama treba razlučiti kao zrno pirinča od pleve.⁹

⁶ Pod 'položajem' (*ašrama*) misle se četiri životna stadijuma predviđena za brahmansku kastu, koja određuju ujedno i napredak u duhovnom razvoju: razdoblje proučavanja Veda u mladosti, razdoblje oca porodice (u kome treba odagajiti makar jedno ljudsko biće, jednu životinju i jednu biljku), razdoblje povlačenja u meditativni život i bavljenje naaukom, i konačno razdoblje potpune asketske odvrćenosti od sveta.

⁷ *Prana* je životna snaga sadržana u dahu, čiji jedan deo udišemo i izdišemo kroz nos, drugi deo deluje na gasove u probavnom organizmu, treći deo održava biološki tonus u celom organizmu, četvrti deo je uzlazna životna snaga (koja između ostalog izaziva povraćanje), a peti održava izmenu materije u telu.

⁸ Tri osnovna obeležja metafizičkog neznanja (*avidya*) i prividnosti uopšte (*upadhi*) jesu prema tome: neizrazivost (ili konačna implicitnost svakog znanja), nezahvatljivost ontičkog iskona, uzročna povezanost pojavnog zbivanja.

⁹ Ljušture (*koša*) su: materijalne čestice (*anna*, dahovi (*prana*), razum (*manas*) kao čulni organ, racionalna spoznaja (u noematskom smislu –

16. Iako *atman* svuda doseže on ipak sve ne prosijava, nego zasija samo u umu kao odraz slike u ogledalu u kristalnim bistrinama.

17. Treba shvatiti da je *atman* različit od pojavne prirode tela, razuma i uma kao svedok tog zbivanja, uporediv s vladarem.¹⁰

18. Onima koji nemaju moć rasuđivanja¹¹ čini se da je *atman* zaposlen, kad su zaposlena čula, kao kad zbog pokreta oblaka izgleda da se kreće Mesec.

19. Po uključenju svesti u *atman* telo, čula, razum i kontemplativni um više svako svoju vrstu delatnosti kao ljudi u Sunčevom svetu.

20. Ko nema moć rasuđivanja, taj *atmanu*, koji je bitak i svest, pridaje delatnosti tela i čula, kao kad se nebu pripisuje plavetnilo i slične osobine.

21. Iz neznanja se pripisuju *atmanu* razumske pretpostavke delatnosti i drugih pobuda, kao da se kretanje vode pripisuje Mesecu koji se u njoj ogleda.¹²

vidnana) i konačno blaženstvo (ananda) kao vrhovno čuvstveno stanje, koje takođe treba da se redukuje u postupku meditacije.

¹⁰ Uporedi iz *Bhagavad-Gite* nauku *samkhya* o pasivnom posmatraču, svedoku (*sakšin*). Ta nauka se ovde primenjuje u okviru metafizike svetlosti, koja je nešto kasnije dobila svoj savršeni izraz u islamskoj 'orijentalnoj' ili 'iluminističkoj' filozofiji (*išraq*) nakon Avicene.

¹¹ Moć rasuđivanja (*viveka*) je u vedantinskoj filozofiji sposobnost apsolutne spoznaje na osnovu 'isključenja' obmane i prividnosti.

¹² Jedan od glavnih srednjovekovnih prikaza *samkhya* filozofije nosi naslov '*Mesečina samkhya istine*' (*Samkhya-tattva-kaumudi*), prema ovom drevnom poređenju.

22. Strast, želja, radost, bol i ostali osećaji zbivaju se u stvarnosti uma. U dubokom snu ih nema, jer prestaje umovanje. Zato su to svojstva uma, a ne *atmana*.

23. Biću *atmana* je svojstven bitak, svest, dobrobit, trajnost i neokaljanost, kao sjaj suncu, svežina vodi i toplota vatri.

24. Podela *atmana* na bitak i svest kao i dvojstvo modaliteta uma zavisno je od nedostatka rasuđivanja, iz koga proizilazi uverenje: 'Ja spoznajem'.

25. Za atman nikada nema promene niti za um spoznaje.¹³ Um, spoznavši sve primese, pada u zabludu da on spoznaje i gleda.

26. Ko smatra da je um *atman*, toga obuzima strah, kao kad uže smatra zmijom. Kad shvati: 'Ja nisam um nego transcendentni *atman*', onda postaje neustrašiv.

27. Jedino *atman* obasjava sve od uma do čula, kao svetiljka unutrašnjost posude, ali te stvari ne obasjavaju *atman*.

28. *Atmanu* nije potrebna druga svest da bi se ispoljio kao svest, jer je sam svest, kao što svetiljki nije potrebna druga svetiljka, da obasja samu sebe.

29. Odbijajući sve pretpostavke prividnosti u smislu vedske izreke: 'Ne to, ne to', treba uvideti jedinstvo svojstvenosti uma s transcendentnim *atmanom* prema velikim rečima.¹⁴

¹³ Intelekt (*budhi*) kao sredstvo spoznaje spada ontološki u pojavnu prirodu (*prakriti*), pa je u tom smislu materijalan i instrumentalan. O 'materijalnosti' čulnih organa vidi citat iz Rosenberga o Budinoj nauci.

¹⁴ Ovdje se misli na četiri velika ili glavna aforizma iz upanišada, na kojima se zasniva *advaita-vedanta*.

1) 'To si ti' (tat tvam asi) – *Chandogya-upanišad, Sama-veda*.

2) 'Ovaj *atman* je *brahman*' – *Mandukya-upanišad, Atharva-veda*.

3) 'Svest je *brahman*' – *Aitareya-upanišad, Rig-veda*.

30. Telesnost je pojava nastala iz neznanja, prolazna kao pena. Za razliku od toga treba uvideti: 'Ja sam neokaljani *brahman*'!¹⁵

31. Zato jer se razlikujem od tela, za mene ne postoji rođenje, starost, oronulost i smrt. Zato jer nemam čula, nisam spojen s čulnim područjima.

32. Zato jer se razlikujem od duševnosti,¹⁶ za mene ne postoji bol, strast, odvratnost ni strah. 'Čist od daha i od uma', prema nauci upanišada.

33. 'Iz toga'¹⁷ se rađa dah i um kao i sva čula, vazduh, svetlost, voda i zemlja koja je svemu potpora'.

34. Bez smernica,¹⁸ bez delatnosti, trajan, neraščlanjen, neispoljen, nepromenljiv, bezobličan, trajno slobodan – ja sam neokaljan.

4) 'Ja sam *brahman*' – *Brihadaranyaka-upanišad*, *Yagjur-veda*.

Polazeći od gornjeg skolastičkog redosleda, mogli bismo pokušati da ove 'četiri velike izreke' Veda interpretiramo kao 'četiri vida logičkog stava o osnovi':

1) stav o bitku bića ili njegovoj 'takvosti', (*tattva*).

2) stav o bivanju u smislu svodenja takvosti na transcendentalnu osnovu,

3) stav o uzročniku subjektivno–objektivnog rascepa (svest) i s tim u vezi o bivanju u dimenzijama prividnosti,

4) stav o spoznaji zasnovan na moći rasuđivanja (*viveka*).

¹⁵ Pod neokaljanošću ili nenatrunjenošću (*nirmala*) podrazumeva se nepostojanje dodira s metafizičkim neznanjem (*avidya*).

¹⁶ *Manas* u smislu psihičkih kvaliteta uopšte.

¹⁷ Citat iz Mundaka Upanišade (II, 1, 3). 'To' (*etad*) je takvost ili bit *brahmana*.

¹⁸ *Guna*, tri osnovna modusa svesti i ujedno njene objektivne 'atmosfera' prividnosti. Najdoslovniji prevod bi bio 'potka'. Prevod sa 'smernica' u smislu usmerenosti (intencionalnosti) uma, čini nam se u našim jezičkim

35. Ja ispunjavam sve stvari spolja i unutra kao prostor, nepokolebljiv, svuda uvek jednak i potpun, nepriključen, neokaljlan, postojan.
36. Trajan, čist, slobodan, jedan, nerascerpiv, dobrobitan, neodvojiv, istinit, beskrajn u znanju – ono što je transcendentni *brahman*, to isto sam i ja.
37. Tako neprekidna prožetost svešču: 'Ja sam *brahman*', odstranjuje neznanje i rastrešenost kao lek bolest.
38. Sedeći na samotnom mestu, bez strasti, obuzdanih čula, u neporemećenoj udubljenosti treba razvijati jedinstveni *atman*, koji je beskrajn.
39. Ko ispravno shvata, taj meditativnim umom treba da celi vidljivi svet rastvori u *atmanu*, da se jedinstvo *atmana* stalno proširuje kao vedrina neba.
40. Ko postigne krajnju svrhu, taj napušta sva obeležja vrste i roda, a potpuna istina i dobrobit mu postaju svojstvene.
41. Razlika znalca, znanja i znanoga ne razaznaje se u transcendentnom *atmanu*. Iz istovrsnosti svesti i dobrobiti to se samo razjašnjava.
42. Tako zadubljenošču u *atman* kao neprekidnim trenjem drveta o drvo plane iskra i spali svo gorivo neznanja.
43. Poput zore i znanje najpre treba da rasprši tamu, a tada postaje vidljiv *atman* kao i Sunčevi zraci.

moğućnostima najadekvatnijim. Ipak smo negde prisiljeni da ovaj osnovni termin indijske filozofije prevodimo i rečju 'obeležje'.

44. Iako je *atman* stalno u dosegu, ipak se ne može dosegnuti zbog neznanja. Kad slomimo neznanje, ispoljava se kao dostignuće, poput ogrlice na sopstvenom vratu.

45. Kao što u zabludi panj izgleda da je čovek, tako i *brahman* izgleda da je um. Zabluda prestaje, kad se u tom oličenju prozre priroda uma.

46. Iz doživljaja unutrašnje prirode neposredno iskrsla spoznaja ispravljaja neznanje o 'ja' i 'moje' kao smer zalutalom.

47. *Yogi*, koji ima potpuno znanje, gleda okom spoznaje ceo svet u sopstvenom *atmanu*, i sve jedino kao *atman*.

48. *Atman* je ovaj svet. Ne postoji ništa osim *atmana*. Isto onako kao što su sve vrste lonaca i posuda glina, tako je sve što vidimo naš sopstveni *atman*.

49. Tokom života oslobođeni,¹⁹ koji to spozna, napušta smer–nice prethodne prividnosti, zato jer je poprimio prirodu bitka, svesti i blaženstva, kao što buba *kita* postaje bumbar.²⁰

50. Prebrodivši struju zabluda, ubivši zloduhe strasti i odvrat–nosti, *yogi* sija ustaljen u smirenosti, zadovoljan u *atmanu*.²¹

51. Oslobodivši se zavisnosti od spoljne, nepostojeće sreće, zadovoljan u sreći *atmana*, svetli u svojoj unutrašnjosti kao svetiljka u posudi.

¹⁹ *Divamukta*, asketski ideal mudraca. Drugi još češći naziv uobičajen za indijskog mudraca je *muni* (utihnuti mudrac; vidi strofu 52).

²⁰ Poređenje je ovde uzeto iz indijskog praznoverja. Mali insekt prestrašen doživljajem velikog, biva obuzet predstavom njegove veličine do te mere da ga razvija i pretvara u svoj ideal.

²¹ Swami Nikhilananda razjašnjava ovu strofu kao alegoriju epa Ramayana. Rama je simbol *atmana*. On prelazi moreuz zabluda da bi iz ropstva demona Ravane oslobodio Situ, koja obde simboliše blaženstvo (*ananda*).

52. Iako ostaje u prividnosti, ćutljivi mudrac nije uprljan njenim obeležjima, poput nebeskog svoda, poput slaboumnika na koga ništa ne ostavlja utisak, prolazi kao vetar.

53. Raspadom prividnih svojstava mudrac išćezava bez ostatka u božanstvu Višnu kao voda u vodi, vazduh u nebesima, svetlost u svetlosti.

54. Kao postignuće od koga nema većeg postignuća, kao sreću od koje nema veće sreće, kao znanje od koga nema većeg znanja, tako treba shvatiti *brahman*.

55. Kao uvid od koga nema dubljeg uvida, kao biće za koje nema ponovnog bivanja, kao spoznaju iz koje nema daljeg spoznavanja, tako treba shvatiti *brahman*.

56. Kao ono što ispunjava visinu, dubinu i sredinu, kao neodvojivi bitak, svest i blaženstvo, kao ono što je beskrajno, trajno i jedinstveno, jedno – tako treba shvatiti *brahman*.

57. Kao ono što po isključenju pojavnih oblika ostaje kao 'ne to', a osnačava se u vedantama²² kao nedvojstvo, nedeljivo, dobrobitno, jedno – tako teba shvatiti *brahman*.

58. Brahma i ostali bogovi uživaju deliće nepodeljive celine dobrobiti saučestvovanjem u deliću te dobrobiti.

59. Stvarnost je u celini spojena s *brahmanom*, on prati svako izvršenje. Zato *brahman* doseže svuda kao maslo u mleku.

60. Ni istančan ni grub, ni kratak ni dug, bez nastanka i promene, bez oblika, obeležja i boje – tako treba shvatiti *brahman*.

²² Pod 'vedantama' se ovde u skolastičkom smislu misli na upanišade, Bhagavad Gitu i Brahma-sutre. Komentar ovog poslednjeg dela je glavna i najslavnija Šankarina filozofska rasprava.

61. Kao svetlost koja obasjava sunca i sazvežđa, ali ne može da bude obasjana njihovom svetlošću, kojom je sve ovo osvetljeno – tako treba shvatiti *brahman*.

62. *Brahman* prožima unutrašnjost i spoljašnjost sveta i sam se svuda prosijava, kao vatra kad užari gvozdenu kuglu.

63. *Brahman* je različit od obeležja sveta. Sem *brahmana* ne postoji ništa drugo. Ako se pojavi išta različito od *brahmana*, to je obmana kao fatamorgana.

64. Šta god se opaža ili čuje, sve je to *brahman* i ništa drugo. Spoznajući stvarnost, shvatamo da je to *brahman*, neodvojivi bitak, svest i blaženstvo.

65. Oko znanja prozire *atman* koji sve prožima, koji je bitak i svest, dok oko neznanja ne nazire njegov sjaj kao ni slepac sunce.

66 Potpaljen poukom, zažaren vatrom znanja, duh se oslobađa svih prljavština i blista sjajem poput zlata.

67 *Atman* se uzdiže iz prostora srca²³ kao sunce spoznaje, da rasprši tamu. Dosežući svuda, sveobuhvatan sija i prosijava sve bez pukotine.

68. Ko je odvrćen od dela i obreda uliva se u svetilište sopstvenog atmana, koji sve prožima bez obzira na smer i vreme, odstranjuje zimu, vrućinu i ostale čulne suprotnosti i udeljuje trajno zadovoljstvo – taj postiže sveznanje, sve-dosežnost i besmrtnost.²⁴

²³ Srce je sedište svesti (*budhi*).

²⁴ *Atmabodha* je kao i ostala filozofska dela osnovne važnosti u indijskoj filozofiji napisano u stihovima. Lepota pesničkog izražavanja misli bila je najbolja garancija da će sadržaj dela biti verno sačuvan u pamćenju učenika, a i protivnika, koji će ga citirati iz pokolenja u pokolenje. Delo se odlikuje

BHAĀDA GOVINDAM

Bhaḍa govindam je jedno od manjih dela duhovnog džina Adi Šankare. Ono je klasifikovano kao *prakarana grantha*, to jest elementarna je prema glavnim delima. Mada se peva kao *bhaḍan*, sadrži suštinu *vedante* i budi čoveka da razmišlja: Zašto sam ovde, u ovom životu? Zašto gomilam bogatstvo, porodicu, a nemam mir? Šta je istina? Šta je svrha života? Na taj način se čovek budi i usmerava stazom prema unutrašnjem putu, natrag ka Bogu.

Vredi ispitati povod za *Bhaḍa govindu*. Tokom Šankarinog studiranja u Kašiu, zapazio je vrlo starog čoveka angažovanog od ranog jutra na izučavanju sankritskih pravila iz Paninijeve gramatike. Šankara je bio dirnut velikom samilošću videvši ga kako troši svoje godine samo na intelektualnom postignuću, dok bi bilo bolje da provodi svoje vreme moleći se, ili na kontroli svog uma. Šankara je shvatio da je većina sveta takođe angažovana samo u intelektualnim, čulnim uživanjima, a ne u božanskoj meditaciji, u iskustvu transcendencije. Uvidevši to, buknuo je stihovima *Bhaḍa govindam*.

U 31 (neki navode 33) stihova, on je kao niko do tada objasnio naše obmane. Na taj način, delo *Bhaḍa govindam* je izvorno poznato kao *Moha mudgara*, odstranjivač obmane. Šankara objašnjava, čak i grdi što provodimo svoje vreme u beskorisnim trivijalnostima kao gomilanje bogatstva, strasnu žudnju za ženom (ili muškarcem) i zahteva od nas da razlikujemo stvarno od nestvarnog. Da bi istakao kako je znanje o svemu što je drugačije od samo-spoznanje, beskorisno. Šankara ovim stihovima omogućuje ljudima da shvate kako su smešni u svom držanju i ponašanju, i pokazuje im da je svrha njihovih svetovnih iskustava traganje za *govindom* i dostizanje njega.

izvanrednom jasnoćom i lepotom misaonog izraza, a napisano je klasičnom epskom metrikom *śloka*, u kome se strofa sastoji od dva stiha, a svaki od tih stihova je dvostruki osmerac. Poslednja strofa prema opštem pravilu napisana je u složenijem metru *triṣṭub*, koji se sastoji od četiri jedanaesterca.

Delo *Bhaḍa govindam* je podeljeno u *dvadasa mandarika stotram* i *čaturdasa mandarika stotram*. Nakon komponovanja prve strofe, kaže se da je Šankara izložio 12 sledećih strofa zaredom. Stoga se strofe 1–12 zovu *dvara mandarika stotram*. Inspirisani improvizovanim Šankarinim recitovanjem, svaki od 14 učenika komponovao je strofu, pa se tih četrnaest strofa nazivaju *čaturdasa mandarika stotram*. Šankara je u završnom potezu dodao 5 svojih strofa do 31. Ovo izdanje sadrži 33 strofa, mada poslednje 2 nisu sadržane u svim verzijama.

Za delo *Bhaḍa govindam* je komponovana muzika i deca je pevaju kao molitvenu pesmu. Podeljena je u *dvadašapa paḍnjariku* i *čarpatapaḍnjaku* za tu svrhu. Prvu čine strofe 1, 2, 5, 11, 18, 20, 21, 23, 27, 29, 31, dok ostale strofe čine *čarpatapaḍnjaku*.

Svako ko sluša *Bhaḍa govindam* muziku biva njom privučen. Međutim, značenje teksta je mnogo dublje i sadrži jasno ocrtanu filozofiju postizanja spasenja. Izgleda da su Šankarine reči sasvim proodne, oštre i po svojoj prilici nedostaje mekoća i nežnost na koje se često nailazi u drugim tekstovima. Razlog tome je to što ovo delo bilo improvizovani recital upućen starom čoveku. Njegove reči se mogu uporediti s hirurovim skalpelom. Doktorovim skalpelom se okrutno uklanja tumor uz veliku bol, ali bolnom operacijom pacijent stiče dobro zdravlje. Tako Šankarine reči, koje prodiru u nas označavaju naše neznanje. Kad oštrica iz srca svetovnosti ukloni tumor neznanja, može da se postigne trajno blaženstvo uz milost *govinde*.

Neka nas *ačarja* vodi od neznanja do istine i pomogne nam da, za sva vremena, zapamtimo pesmu Svami Vivekande:

„Duhu moj, meditiraj o gospodu Hariju, koji ne rđa, o čistoj duši skroz naskroz. Bez premca je svetlost koja u njemu sija! Kako je očaravajuća duša u njegovom čudesnom obliku! Kako je drag svim obožavaocima, zanavek pun lepote u svežem cvetanju koje postiduje sjaj miliona meseca, što kao munja obasjava slavu svog oblika.

Obožavaj njegova stopala u lotosu svog srca smirenog duha i očima koje su postale sjajne. S nebeskom ljubavlju posmatraj taj pogled bez premca uhvaćen čarima njegove ljubavne ekstaze. Zagnjuri se zauvek, o dušo, u njega koji je čisto znanje i čisto blaženstvo.”

Om tat sat.

BHAḌA GOVINDAM

1. Obožavaj *govindu*, obožavaj *govindu*, obožavaj *govindu*. O budalo! Gramatička pravila te neće spasti u vreme tvoje smrti.
2. O budalo! Odrekni se svoje žeđi za gomilanjem bogatstva, posveti svoj duh mislima o istinitom. Budi zadovoljan onim što ti dolazi kroz prošle, već izvedene akcije.
3. Ne utapaj se u zablude divljajući sa strastima i požudama posmatrajući ženski pupak i prsa. Oni nisu ništa do modifikacije mesa. Ne zaboravi da se sećaš ovoga u svom duhu ponovo i ponovo.
4. Ljudski život je nesiguran kao kišne kapi na lotosovom listu. Znaj da je ceo svet žrtva bolesti, ega i žalosti.
5. Sve dok je čovek sposoban da izdržava svoju porodicu videće kako mu svi oko iskazuju naklonost. Ali niko kod kuće ne mari da prozbori s njim ni reč, kad mu se telo u starosti prema smrti tetura.
6. Dok je živ, članovi njegove porodice se dobronamerno raspituju o njegovom blagostanju, međutim kad se duša odvoji od tela, čak i žena beži od njegovog leša.
7. Detinjstvo se propušta vezivanjem za nestašluke. Mladost se gubi vezivanjem za ženu. Starost se propušta

razmišljanjem o mnogim prošlim stvarima. Teško da postoji neko ko želi da se izgubi u *parabrahmanu*.

8. Ko je tvoja žena? Ko ti je sin? Neobična je ova *samsara*. Čiji si ti? Odakle si došao? Brate, razmišljaj o tim stvarima ovde i sada.

9. Iz zajedništva s mudrim dolazi neprivrženost, od nevezanosti dolazi do oslobađanja od zablude, a što dovodi do samo–utvrđivanja i smirenosti. Iz samo–smirenosti dolazi oslobodjenje za života (*divan mukt*).

10. Od kakvog su dobra čežnja i požuda kad mladost pobegne? Kakve koristi ima od jezera, kada vode u njemu nema? Gde su rođaci kad se izgubi bogatstvo? Gde je *samsara* kad se istina spozna?

11. Ne ponosi se bogatstvom, prijateljima i mladošću. Svaki od njih nestaje za čas. Oslobodi se zablude sveta i *maje* i postigni bezvremenu istinu.

12. Dnevna svetlost i tama, sumrak i zora, zima i proleće dolaze i odlaze. Ali oluja želja nikada ne odustaje.

12a Ovaj buket od 12 stihova saopštio je gramatičaru sveznajući Šankara, obožavan kao *bhagavadpada*.

13. Oh, ludi čoveče! Zašto nam privlače veliku pažnju misli o bogatstvu? Ima li ikog da te vodi? U tri sveta postoji samo jedna stvar koja može da te spase iz okeana *samsare*. Popni se brzo na čamac *satsanga*. (Strofa se pripisuje Padmapadi).

14. Mnogo ih ima koji idu s čupavim kovrdžama, mnogi su s čisto obrijanim glavama, a mnogi su s kosom koja je opala; neki su odeveni u šafran, uz to, ima drugih u različitim bojama – sve to samo radi života ili izdržavanja. Gledajući pred sobom otkrivenu istinu, budale je još uvek ne vide. (Strofa se pripisuje Totakačarji).

15. Snaga je napustila telo starog čoveka, glava mu je postala ćelava, njegovi desni bezubi, a naslanja se na štake. Čak i tada vezanost njegova je jaka i čvrsto prijajnja uz jalove želje. (Ova strofa se pripisuje Hastamalaki).

16. Gledaj čoveka, koji spreda greje svoje telo vatrom, a suncem leđa. Noću uvija svoje telo zbog hladnoće. Jede svoju isprošenu hranu iz čanka rukama i spava ispod drveta. Ipak u svom srcu je nesrećna lutka u rukama strasti. (Ova strofa se pripisuje Subothi).

17. Neko može da ide na *gangasagar*, da posti i daje bogatstvo kao milosrđe! Ipak, bez *đnane* ničim ne može da se stekne *mukti*, čak ni nakon stotina rađanja.

18. Nastani se u hramu ili ispod drveta, nosi jelensku kožu kao svoju odeću i spavaj na majci zemlji kao svom krevetu. Odrekni se svake vazanosti i svih udobnosti. Blagosloven s takvom *vairagjom*, može li iko da bude nezadovoljan? (Ovaj stih se pripisuje Nitjanandi).

19. Neko može da uživa u *jogi* ili *bhogi*, može da bude vezan ili nevezan. Ali samo onaj čiji je duh stalno ushićen u *brahmanu*, uživa blaženstvo, i niko drugi. (Ovaj stih se pripisuje Anandagiriu).

20. Neka čovek čita malo iz *Gite*, pije samo kap vode iz Gange, samo jednom da obožava *murari* (*govindu*). Tada neće imati prepirku s Jamom. (Ova strofa se pripisuje Dridhabhakti).

21. Ponovo rađanje, ponovo smrt, pa opet rađanje da se ostane u majčinoj materici! Zaista je teško preći ovaj bezgranični okean *samsare*. Oh, *murari*! Spasi me tvojom milošću. (Ovaj stih se pripisuje Nitjanathi).

22. Nema nestašice odeće za monahe sve dok ima krpa bačenih pored puta. Oslobođen poroka i vrline, luta dalje. Ko

živi u prijateljskoj vezi s Bogom, uživa blaženstvo, čisto i neokaljano, poput deteta, ili pijanca. (Ova strofa se pripisuje Nitjanathi).

23. Ko si ti? Ko sam ja? Odakle dolazim? Ko mi je majka, a ko otac? Zadubi se tako u misli, gledaj na sve kao na nebitno i odrekni se sveta kao zaludnog sna. (Ovaj strofa se pripisuje Surendri).

24. U meni, u tebi i u svemu, boravi niko drugi do sam Višnu. Tvoja ljutnja i nestrpljenje su beznačajni. Ako želiš ubrzo da dostigneš status Višnua, uvek imaj *samabhavu*. (Ovaj stih se pripisuje Medhatithiri).

25. Ne traći svoj trud da zadobiješ ljubav, ili da se boriš protiv prijatelja i protivnika, dece i rođaka. Vidi sebe u svakom i potpuno se odrekni svih osećanja dualnosti. (Ova strofa se pripisuje Medhatithiri).

26. Odrekni se požude, ljutnje, zaludnosti ili zanetosti i pohlepe. Razmišljaj o svojoj sopstvenoj prirodi. Budale su oni koji su slepi za Sopstvo. Bačeni u pakao, tamo oni beskrajno pate. (Ovaj stih se pripisuje Bharativamši).

27. Redovno recituj iz *Gīte*, meditiraj na Višnua u svom srcu, i opevaj hiljadu njegovih veličanstvenosti. Raduj se da budeš u društvu s plemenitim, uzvišenim i svetim. Udeli od svog bogatstva u milosrđe siromašnima koji su u oskudici. (Strofa pripisana Sumatiri).

28. Onaj ko se prepušta čežnji za uživanjima, napušta svoje telo i plen je bolesti. Mada smrt donosi kraj svemu, čovek se ne odriče grešnog puta.

29. Bogatstvo nije sreća, zaista u njemu nema radosti. Razmišljaj o ovome sve vreme. Bogataš se plaši čak i svojih sopstvenih sinova. Svuda je takav put bogatstva.

30. Reguliši *pranu*, ostani netaknut spoljnim uticajima, i oštroumno razlikuj između stvarnog i prolaznog. Pevaj sveto božje ime i smiruj svoj nemirni um. Izvodi to brižljivo, s najvećom pažnjom.
31. Oh, obožavaoče *guruovih* lotos stopala! Neka brzo budeš oslobođen od *samsare*. Kroz ukroćena čula i kontrolisan um, doći ćeš do iskustva gospoda što boravi u tvom srcu!
32. Na ovaj način je smešni gramatičar izgubljen u pravilima, očistio svoj suženi pogled i, uz pomoć Šankarinih učenika, iskusio svetlost.
33. Obožavaj *govindu*, obožavaj *govindu*, o, budalo! Ne postoji drugačiji put od pevanja gospodjih imena. Nema drugog puta za prelaz životnog okeana.

Kraj

ČETIRI SVOJSTVA

1. Iskazujem počast njemu, koji je cilj sve mudrosti i svih postignuća, nevidljivom gospodu koji je ključ vrhunskog blaženstva i dobar učitelj.
2. Teško je živim bićima da se rode kao ljudi, onda da ostvare zrelost i svetost, a najteže je ostvariti prosvetljenje. Oštroumno razlikovanje između božanskog Sopstva i onog što to nije, potpuno ostvarenje jedinstva sa večnim Sopstvom, oslobođenje – ne mogu se postići bez usavršene svetosti kroz stotine milijardi života.
3. Sledeće tri stvari, teške za postizanje, dolaze samo kroz božansku milost, a to su: zrelost, želja za oslobođenjem, pristup učiteljima.
4. Povećanje dužine ljudskog života, koje je teško zadobiti, zrelost i razumevanje objavljenih učenja (neostvarivo je) onome zavedenog srca, ko se ne bori za oslobođenje u božanskom Sopstvu, a sebe ubija kroz hvatanje nestvarnog.
5. Koje je onda pravo Sopstvo budale koja je prevarena, i sledi sebične pobude nakon sticanja ljudskog tela i zrelosti koje je teško zadobiti?
6. Mada recituju svete spise, vrše žrtvovanja bogovima, izvršavaju sve poslove i obožavaju božanstva – bez probuđenosti nema jedinstva u božanskom Sopstvu, oslobođenje se čak ni za stotine eona ne može postići.
7. Pošto sveti spisi kažu da nema nade za besmrtnost kroz bogatstvo, jasno je otuda da ritualna dela nisu uzrok oslobođenja.

8. Stoga ko je mudar treba snažno da se bori za oslobođenje, odričući se privlačnosti sreće u spoljnim stvarima. Neka pristupi bliže dobrom i velikom učitelju, učvrstivši celu svoju dušu na cilj učiteljevog učenja.

9. Kroz božansko Sopstvo nek uzdigne onaj deo sebe koji je potopljen u okean obnavljanja života i smrti, vežbajući postojano oduševljenje kroz jedinstvo s upornim viđenjem Jedinog.

10. Tražeći slobodu od vezanosti za svet kroz odricanje u svojim delima, neka mudri, koji su naučili učenje, nastoje da se priviju uz božansko Sopstvo.

11. Delima se čisti srce, ali ona nisu za postizanje Stvarnog. Postizanje Stvarnog nastupa kroz oštroumno razlikovanje, što se ne postiže čak ni kroz milijarde života.

12. Kroz oštroumno razlikovanje Stvarnog opaža se da je zamišljena zmija samo uže, pa se bolni strah od velike zmije pod kletvom iluzije napokon uništava.

13. Određeno znanje o cilju stiže se oštroumnim razlikovanjem, probuđenim kroz ispravno učenje, a ne kroz čišćenje, darove ili milijarde zadržavanja daha.

14. Dobijanje plodova je nagrada samo onome ko je bez osobina (*guna*), takve okolnosti kao što su mesto i vreme, samo saraduju u rezultatu.

15. Zbog toga, neka onaj ko zna realnost praktikuje oštroumno razlikovanje, našavši učitelja koji je reka saučešća, izvrsnog poznavaoa beskonačnog.

16. Ko je inteligentan, prosvetljen, vešt u znanju i mudrosti, dolikuje učenju mudrosti o božanskom Sopstvu, i nosi prastari žig.

17. Prikladan je da traži večno ko poseduje oštroomno razlikovanje, bez samozadovoljstva, pun spokojstva drugih vrlina, i ko vatreno želi oslobođenje.
18. Oni koji poseduju mudrost ovde su nabrojali četiri svojstva. Gde su one prisutne postoji čvrsta osnova za dalji napredak i razvoj u realnom, a gde ih nema javlja se neuspeh.
19. Kao prvo ubraja se oštroomno razlikovanje večnog od onog što nije večno. Za ovim sledi sloboda od samozadovoljstva u plodovima dela. Onda dolaze šest vrlina, počevši od smirenosti i žarka želja za oslobođenjem.
20. Božanska večnost je Stvarnost, a svet je iluzija. Potpuna izvesnost se pripisuje oštroomnom razlikovanju između večnog i onog što to nije.
21. Sloboda od samozadovoljstva je pokoravanje zavodjenja očiju, ušiju i svih čula.
22. Obuzdavanje je nepristajanje na zavodjenje prolaznim stvarima, od tela do svih moći oblikovanja, neprekidno stvarane kroz shvatanje nesavršenosti svih objektivnih stvari.
23. Smirenost je čvrsto držanje uma i srca na cilju. Kontrola je ovladavanje snagama opažanja i delovanja, čime se one zaustavljaju na putu svog kretanja.
24. Savršen prekid je uslov odbijanja povinovanja spoljnim stvarima.
25. Izdržavanje patnje je podnošenje svih bolova bez ikakvog odupiranja, nezainteresovano, bez jadikovanja.
26. Vera je čvrsto ubeđenje u istinitost učenja i reč učitelja. Kroz tu veru ovladava se realnim.

27. Usredsređenost je za sva vremena neprekidno stajanje duše u čisto večnom, a ne milovanje uobraženja.

28. Žarka želja za oslobođenjem je volja da se bude oslobođen svih okova iskovanih odsustvom mudrosti. Počinjući sa obmanom ega, a završavajući s telom u oštromnom razlikovanju prave prirode božanskog Sopstva.

29. Gde je to prisutno makar u malom ili osrednjem stepenu, a povećava se kroz zaustavljanje samozadovoljstva, smirenost i druge vrline, kao i kroz milost učitelja, to će doneti plodove.

30. U onom ko je nadvladao samozadovoljstvo, čija je želja za oslobođenjem vatrena, mirnoća i druge vrline su plodonosne i postiže cilj.

31. Gde samozadovoljstvo nije nadvladano, a slaba je želja za oslobođenjem, smirenost i druge vrline su iluzija kao fatamorgana u pustinji.

32. Među svim sredstvima za oslobođenje, predanost je zbilja najsnažnija. Usredsređivanje srca na pravi bitak božanskog Sopstva, kaže se da je Predanost (*bhakti*).

33. Drugi kažu da je predanost fiksiranje srca na svoje istinsko Sopstvo. Onaj ko je postigao već opisana svojstva ili stekao kvalifikacije, spreman je za raspoznavanje istinskog postojanja Sopstva.

DAKŠINAMURTI STOTRA

Dakšinamurti stotra je jedna od glavnih himni duhovnog velikana i velikog učitelja Adi Šankaračarje. Ona nije popularna samo zbog svog pesničkog savršenstva, već i stoga što kratko i jezgrovito obuhvata osnovna učenja vedante. Šiva se manifestuje kao Dakšinamurti u tri različita oblika: kao Bog, Guru i Sopstvo. Njihovo jedinstvo je jasno izloženo u desetom stihu.

Dakšinamurti je verovatno jedino hindu božanstvo koje sedi licem okrenutim ka jugu. Ova činjenica je sadržana u njegovom imenu. Veliki učitelj Ramana Maharši tumačio je njegovo ime kao 'dakšina amurti', što označava onoga ko daruje bezoblično. Oba imena se odnose na Šivu i predstavljaju ga kao vrhovnog učitelja. Dakšinamurtijeva jedinstvenost kao učitelja je u tome što on podučava kroz tišinu, samim zračenjem svoga duha. Prema nekim tumačenjima Dakšinamurti je Babađi, legendarni besmrtni učitelj Šankare.

Stotra nam pomaže da spoznamo da su individualne duše (điva), Bog (Išvara) i apsolut (brahman) jedno isto u najvišoj Stvarnosti, koju otkrivamo kao svoju autentičnost ili Sopstvo.

Prolog

1. Klanjam se gospodu okrenutom ka jugu, Dakšinamurtiju, čije Sopstvo je prvobitni učitelj, koji se poigrava sa svim stanjima svesti, a savršeno je oličenje blaženstva, koji sedi okružen mudracima i vidovnjacima utvrđenim u najvišoj stvarnosti, koji mlad izlaže učenje tišinom, a tako ubedljivo.

2. Klanjam se onome ko sedi pod banijanovim drvetom, okrenut ka jugu, darovatelju spoznaje svim mudracima i vi-

dovnjacima, gospodu sva tri sveta, koji briše cikluse rađanja i umiranja.

3. Kako je to divna slika ispod banijanovog drveta, gde je učitelj mlad, a učenici stari, gde je izlaganje učitelja tišina, a sumnje učenika su ipak raspršene.

4. Klanjam se dubokim pozdravom tom božanstvu okrenutom ka jugu, u kome počiva sve znanje, koji leči obolele od rađanja–i–umiranja, učitelju svih svetova.

5. Klanjam se dubokim pozdravom Dakšinamurtiju, koji predstavlja smisao sloga OM, i apsolutnu stvarnost, koji je besprekoran u smirenju.

Stotra

1. Ovaj univerzum je odraz misli. Istina je vrhovni brahman, jedno bez dvojstva. Svesnost, um i čula mogu da opaze samo odraz atmana (Sopstva). Jedinstvo brahmana i atmana je jasno posle samospoznaje. Duboko pozdravljam svog dobrog učitelja, koji je otelovljeni Dakšinamurti, čija milost izaziva prosvetljenje.

2. Onome, u kome je ovaj univerzum, pre svog ispoljavanja, bio prisutan kao drvo u semenu (nemanifestovan), i čijom se magijom iz jedinstva ispoljio u različite oblike, tom Dakšinamurtiju, koji je otelovljen kao moj dobri učitelj, nudim najdublje pozdrave.

3. Onome, čijom se svetlošću nestvaran univerzum čini stvarnim, koji željne spoznaje Sebe (Sopstva) uči istini o brahmanu kroz vedsku izreku 'To si ti' (tat tvam asi), onome koji pokreće i obustavlja cikluse samsare – tom Dakšinamurtiju, koji je otelovljen kao moj dobri učitelj, nudim najdublje pozdrave.

4. Onome, čija svest prosijava kroz sve čulne organe, koji blista kao lampa kroz pukotine u posudi, onome koji daje svest o samospoznaji (Sopstvu), onome čijom svetlošću je sve obelodanjeno (postoji), tome Dakšinamurtiju, koji je otelovljen kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje pozdrave.

5. Neki filozofi tvrde da su telo, čula, životni dah, um ili praznina istinsko Sopstvo (atman). Njihovo je shvatanje slabije od poimanja dece, slepih i glupih. Onome ko razara ovu obmanu maye, i čini nas svesnim istine – tom Dakšinamurtiju, koji je otelovljen kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje pozdrave.

6. Sunce sija i kada ga Mesec zakloni. Tako i moć spoznaje biva samo zaklonjena tokom dubokog sna. Sopstvo uvek postoji kao čisto bivstvo, iako nije prepoznato zbog vela maye. Nakon buđenja čovek je svestan da je sanjao nestvarne snove. Tako i onaj, ko se probudi u svesti Sopstva, vidi svoje prethodno stanje neznanja kao nestvarno. Onome, čijom se milošću budimo u svesti o Sebi (atman), tom Dakšinamurtiju, otelovljenom kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje pozdrave.

7. Onome, koji postoji nedotaknut raznim stanjima tela i uma, koji đnana–mudrom²⁵ daruje svest o Sebi (atmanu), tom Dakšinamurtiju, koji je otelovljen kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje pozdrave.

8. Onome, čija moć maye omogućava čoveku da iskusi sve suprotnosti i sva obličja ovoga sveta, na javi i u snu, tom Dakšinamurtiju, otelovljenom kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje pozdrave.

9. Onome, čije suptilno i nemanifestovano osmostruko obličje²⁶ izaziva kretanje i mirovanje univerzuma, čijom se

²⁵ Spajanje palca i kažiprsta uzdignute desne ruke.

²⁶ Zemlja, voda, vatra, vazduh, akaša (prostor), Sunce, Mesec i individualne duše (điva).

milošću sve ispoljava u postojanje, i nestaje da bi se otkrilo da 'sve što postoji je brahman' – tom Dakšinamurtiju, ote-
lovljenom kao moj dobri učitelj, nudim svoje najdublje poz-
drave.

10. Pesa čini kristalno jasnim sveprisutnost unutar-
njeg Sopstva. Recitovanjem, kontemplacijom i meditacijom
ove himne, učenik postiže svest o Sopstvu, i o svom jedinstvu s
univerzumom, i tako postaje sama suština osmostrukog ispo-
ljavanja.

Sledeći stih se obično recituje na kraju pevanja himne:

Duboko pozdravljam Šri Maha Dakšinamurtija, koji
uklanja neznanje sedeći u tišini pod banijanovim drvetom,
licem okrenutim ka jugu, i trenutno daje spoznaju mudrima.

POKRETAČKA SNAGA DELA

1. Sveti spisi kažu da čak i onaj ko je dosegao do meditacije zadržava ubeđenje o realnosti spoljnih stvari, jer se njegova prethodna dela sama odrađuju.
2. Sve dok se osećaju uživanje i bol, dotle se odrađuju ranija dela. Gde više nema dela, (tu) nema (ni) plodova.
3. Iz oštroumnog razlikovanja 'ja sam večan', rastvara se delovanje koje se odvijalo stotinama miliona vekova, kao što se dela iz sna rastvaraju u budnosti.
4. Šta god da se desi za vreme sanjanja, bilo da se manifestuju dobro ili zlo, nakon što se probudimo, kako mogu da nas posete radi neba i pakla?
5. Kada se upozna istinsko Sopstvo, koje se nezavisno uzdiže poput neba, zauvek se više ne biva upleten u budućim delima.
6. Kao u ćupu zatvoren eter koji ne može da se ukalja mirisom vina, tako se pravo Sopstvo ne prlja telom.
7. Pokretačka snaga dela započela pre svitanja mudrosti, ne prestaje da donosi plodove nakon sticanja mudrosti. To je kao nanišanjena strela odapeta u metu.
8. Odapeta strela s mišlju da postoji tigar, ne zaustavlja se kad se uvidi da je to krava, već ubrzo probada metu usled svoje pokretačke snage.
9. Već pokrenuta dela zadržavaju svoju energiju, čak i u slučaju onih koji su postigli mudrost, a samo kroz njihova dela ona se troše. Ranija, akumulirana i buduća dela, tope se u vatri savršene mudrosti. Oni koji opažaju jednost večnog Sopstva,

uvek borave u toj ostvarenoj jednosti gde tri vrste dela za njih ne postoje. Oni postaju večni i oslobođeni od ograničenja.

10. Za sveca koji boravi u Sopstvu, kroz jednost Sopstva, savršenim i večnim, koje je oslobođeno kvaliteta tela, ubeđenje o realnosti ranijih dela više ne postoji, kao što u budnosti više ne postoji ubeđenje o sputanosti doživljeno u snu.

11. Ko je probuđen više ne drži misli o 'ja', 'moje' i 'to' u pogledu sna o telu i svetu koji mu pripada. On pomoću buđenja jednostavno dolazi Sebi.

12. On više ne želi da dobije stvari iz svojih snova, niti traži da ostvari snove sveta. Međutim, ako ipak kupuje stvari op-sene, sigurno je da se još nije probudio iz sna.

13. Onaj ko boravi u vrhovnom večnom, uvek počiva u Sopstvu. Ne gleda ništa drugo do Sopstvo, dok se seća nečega viđenog u snu, dok jede i vrši druge telesne funkcije.

14. Mada telo nije sagrađeno od ranijih dela, nastavlja da radi iz delovanja u koje je ušlo. Ta dela nisu sputana bes-konačnim Sopstvom, jer se Sopstvo ne izgrađuje delovanjem.

15. 'Nerođeni, večni, besmrtni' – kažu sveti spisi – 'ne mogu da govore uzalud'. Stoga, šta može biti izgrađeno delima za onog ko stoji u Sopstvu?

16. Započeta delovanja zadržavaju svoje snage sve dotle dok se telo smatra Sopstvom. Ali, neistinito je misliti o telu kao da je Sopstvo. Stoga, odreknite se identifikacije sa delima.

17. Čak i izgradnja tela ranijim delima takođe je iluzija. Odakle može da bude realno ono što je samo zamišljeno?

18. Kako može da dođe do uništavanja onog što nije rođeno? Kako može da bude ranijih dela od onoga što ne

postoji, ako se kroz mudrost svi efekti ludosti ne razaraju u korenu?

19. Kako opstaje ovo telo? Sveti spisi objavljuju da postoji razvoj delovanja, kako bi se kroz percepciju spoljašnjih stvari doneo rast onima koji su puni sumnje i tromog duha, a ne da bi mudrome utvrdili veru u realnost tela i spoljašnjih stvari.

Kraj

PREDANOST GURUU

Vrhovni gospod, ganut posvećenom i duboko poštovanom poniznošću svojih učenika, u skladu s duhovnim učenjima u bezbrojnim prethodnim rođenjima, inkarnira se iz sažaljenja u obliku *gurua*, čime stupa na zvezdanu putanju njihovog vidika i slobodno im prenosi mudrost o najvišoj stvarnosti, kako bi prešli okean žalosne *samsare*, carstvo uslovljenog postojanja.

Sutra 1

Nečija dela mogu da budu sjajna, i supruga takođe, nečiji ugled i čestitost blistavi i slavni, a bogatstvo kao planina Meru. Međutim, ako im duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 2

Žena, bogatstvo, sinovi, unuci: većina takvih stvari mogu da postoje, ali ako duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 3

Vede sa svojim granama, i znanje iz svih nauka može biti nekome na usnama; može da poseduje pesnički dar i sastavlja finu poeziju, ali ako mu duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 4

Počastvovan sam u drugim zemljama i uspešan u rodnom mestu; na stazama pravednog i ispravnog ponašanja ne postoji niko ko me nadmašuje. Ovako neko može da misli, ali ako mu duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 5

Neko stalno može da bude veličan, a njegovo prisustvo visoko poštovano od mnogih careva i vladara ovog sveta, ali ako mu duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 6

Moja slava pronela se svuda kroz iskazano čovekoljublje i hrabrost. Sve stvari ovog sveta u rukama su mi, kao i nagrade za moje vrline, ali ako mi duh nije usredsređen na lotos stopala *gurua*, šta onda, šta onda?

Sutra 7

Svest ne može da se ograniči na uživanje ili jogu, niti zbilja, na mnoštvo bojnih konja, ni na lice voljene, niti na bogatstvo; pored toga ako duh nije usredsređen na *guruova* lotos stopala, šta onda, šta onda?

Sutra 8

Duh mi ne boravi u šumi, čak ni u mojoj kući, a ni u onome što treba da izvrši, niti u telu, ni u onom što je dobro; pored toga ako mi duh nije usredsređen na *guruova* lotos stopala, šta onda, šta onda, šta onda?

Sutra 9

Ma ko da je blagosloven svetom predanošću, i razmišlja o gornjih osam sutri veličajući *gurua*, a duh mu je usredsređen na *guruove* reči, šta god da je; bilo asketa, car, učenik ili domaćin, postići će željeni cilj, ostvarenje jedinstva s *brahmanom*.

Kraj

TRAGANJE ZA UČITELJEM

1. Priđi učitelju koji je ostvario mudrost, od koga može da se nauči oslobađanje od sputanosti, koji zna sveto učenje, i savršeno je čist, koga ne pokreću želje, a razborit je u mudrosti o večnom...
2. ... ko je stupio u mirovanje večnog i ostvario veliki mir, poput plamena kad se gorivo potroši, ko je okean saučešća koji ne traži nagradu, prijatelj svih koji mole za pomoć.
3. Pristupivši učitelju s osećajem dubokog poštovanja, voleći služenje onog koji traga za večnim, što vodi pobedi dobre volje, pustimo ga zato da pita za ono šta traži da sazna o pravom Sopstvu.
4. Učitelju, iskazujem ti poštovanje, prijatelju sveta koji ti se klanja, okeanu saučešća, sačuvaj me da se ne utopim u more života uputivši mi kratko čvrst pogled koji izliva pravednost i saučešće.
5. Zato što sam zapaljen plamtećom vatrom strasnog života, koji se teško gasi, vučen sam i kroz oluje protivničke vere. Ispunjen sam strahom. Pristupam ti tražeći utočište, sačuvaj me od smrti, jer ne znam za drugačiju sigurnost.
6. Moćni, koji su ostvarili smirenost i žive pošteno, svetu donose život kao dolazak proleća. Oni, koji su sami prešli jezivo more strasnog života, svojim saučešćem koje ne traži ništa zauzvat, pomažu drugima da ga pređu.
7. Suština samog postojanja onih s moćnom dušom je da taže i isceljuju tugu drugih, kao što sami nektarski zraci meseca hlade zemlju oprljenu žestokom sunčevom vatrom.

8. Izlij na mene tvoje reči besmrtnog života koje donose sreću svetog učenja, jer potiču iz posude tvog jasnog, pročišćavajućeg glasa, a inspirisane su tvojim iskustvom suštine radosti večnog. Učitelju, izgoreh u vatrenim plamenovima ovog strasnog života! Srećni su oni na kojima tvoje oči počivaju makar na tren. Oni time bivaju učinjeni dostojnim i postaju tvoji vlastiti posed.

Kraj

DRAGULJ RAZLIKOVANJA

Vivekačudamani

Prevod
Vučković Milivoje

Lektura i korektura
Ivan Antić

Predgovor

Vivekačudamani ili Dragulj razlikovanja jedno je od važnijih dela *Šri Adi Šankaračarje* (dodatak *ačarja* znači učen čovek, *adi* znači prvi, to jest prvi Šankara). On u ovom delu vrlo pronicljivo izlaže znanje o celovitom životu, znanje o jedinstvu svega postojećeg na nivou svesti *brahmana*, znanje *vedante*.

Šri Šankara se pojavljuje u Indiji u vreme kada su se uvid i razumevanje o osnovi života izgubili iz svakidašnje upotrebe. On je ponovo izneo poruku ispunjenja pomoću izražavanja doživljaja transcendentalne svesti, osnovnog nivoa ljudske svesti. Učenje *Šri Šankaračarje* je blagoslov punine umnog i čulnog razvitka koje kulminiše u stanju prosvetljenja, a počinje prvim iskustvom transcendentalne, čiste svesti. Na nivou kosmičke svesti srce se preliva u talasima blaženstva, ljubavi i predanosti Bogu, a um je toliko pročišćen da potpuno obuhvata sve izraze božanskog u čoveku i prirodi. *Šri Šankarin* život bio je primer spontanog izražavanja najvišeg ostvarenja ljudskog razvoja. Njegovo srce je izražavalo vrhunsku transcendentalnu predanost Bogu (*para bhakti*) dok je njegov um izražavao transcendentalnu odeljenost Sopstva od polja delovanja (*đnana*). Živeo je na idealnom nivou znanja (*đnana*) zajedno sa istovremenom predanošću (*bhakti*).

Spontani izrazi *Šankarinog* uma i srca bili su stoletni izvor nadahnuća za sve ljude. Njegov govor je bio izraz

blaženstva predanosti (*bhakti*) ali istovremeno bridak i jasan u znanju i istini o prirodi božanskog i svetovnog života.

Šri Šankaračarja je osnovao četiri sedišta učenja (*mahta*) u četiri dela Indije da bi se učenje uspešno održalo i neiskrivljeno predavalo sledećim generacijama.

Ali vremenom je *Šankarino* učenje doživelo iste gubitke kao i učenje drugih velikih preporoditelja i prosvetitelja. To je izgleda neizbežna tragedija znanja, jer znanje dolazi od učitelja koji se nalazi na najvišem nivou svesti, a prima ga učenik koji je na nižem. Na tom putu znanje se razbija o tvrde stene neznanja.

„Ako stanovnici kuće zaborave na temelje, to se događa zato što su temelji skriveni ispod zemlje. Nije čudo što se bitak izgubio iz vida, jer on leži u transcendentnom polju života.”

„Stanje stvarnosti, kao što su ga opisivali prosvetljeni, ne može postati put za tragaoca, kao što opis nekog odredišta ne može zameniti put koji k njemu vodi. Kad se sakrila istina da bitak stvara osnovu prosvetljenja, *Šankarine* izjave o prirodi cilja su bile shvaćene kao put do prosvetljenja.”

Lepota *Šankarinih* izraza je toliko potpuna, tako da kada se gledaju s nivoa obične svesti izgledaju kao dva odvojena puta do prosvetljenja: put znanja (*dnana*) i put predanosti (*bhakti*). Zbog pustinjačkog života čuvara *Šankarinog* učenja počeo je prevladavati put znanja u njegovom učenju, dok je put predanosti postupno gubio značaj i ostao je prisutan samo u predanju. Kako je učenje postajalo jednostrano i gubilo svoju celinu, na njega je počelo da se gleda kao na filozofiju *maye* (iluzije), kao na *mayavadu*, a na sledbenike kao na *mayavadinu*. Prema toj nepotpunoj filozofiji svet je privid i za ostvarenje prosvetljenja potreban je odvojen način života. Život pustinjaka počeo se smatrati bitnim preduslovom za samoostvarenje.

Tako su se putevi predanosti i znanja sve više razdvajali dok se među njima nije potpuno izgubila veza. Ta zamisao je zadala poslednji udarac *Šankarinom* učenju jer se tako izgubio pun razvoj srca i uma jednim postupkom.

„Pošto su čuvari *Šankarine* mudrosti izgubili spoznaju da predanost i znanje izvire iz transcendentne svesti, ulaz u

područje celovitog života bio je zatvoren. Tragaoci za Bogom su ostali na suvom, a obožavaoci Boga su plakali za njim, ne nalazeći ga.”

Pošto je predanost ostala na nivou mišljenja i postala cilj stvaranja razpoloženja, zbog nedostatka iskustva transcendentalne svesti, i znanje je doživelo sličnu sudbinu. Ako čovek nema iskustvo transcendentalne svesti i rast iskustva odvojenosti božanskog od svetovnog, a kasnije prožetosti svetovnog božanskim, za takvog čoveka misao o transcendentalnom, božanskom, o svesti jedinstva, nema praktične koristi. Tek na plodnom tlu svesti koja ujedinjuje sve delatnosti ostalih nivoa svesti znanje (*đnana*) i predanost (*bhakti*) nalaze svoje ispunjenje. To neznanje se, na nesreću, generacijama predavalo pod imenom *Šankarine* tradicije.

Za potpun razvoj uma i srca prvo je potrebno iskustvo čiste svesti vežbom meditacije. Oni koji je vežbaju lako će razumeti izlaganje *Šankare*.

Uvod Bhagavana Šri Ramane Maharšija

(U izdanju časopisa *Vizija* objavljen je sledeći zapis koji je preveo G. S. Krishna. To je uvod koji je napisao Šri Ramana Maharši za svoj prevod Šri Šankarinog *Viveka Chudamani* ili *Dragulj razlikovanja*.)

Svako biće na svetu žudi da uvek bude srećno, bez ikakve primese patnje; i želi da se oslobodi telesnih tegoba koje nisu u njegovoj istinskoj prirodi. Dalje, svako neguje najveću ljubav za sebe samog – a ova ljubav nije moguća bez sreće. U dubokom snu, iako je lišen svega, čovek doživljava iskustvo sreće. Ipak, zbog neznanja o stvarnoj prirodi svog bića, koja je sreća sâma, ljudi posreću u prostranom okeanu materijalnog postojanja, i deluju prema pogrešnom uverenju da se put do sreće sastoji u sticanju zadovoljstava ovog i drugog sveta.

SIGURAN VODIČ: Ali, avaj! Sreća koja je bez primese patnje se ne spoznaje. Upravo iz tog razloga, da bi ukazao na pravi put do sreće, Gospod Šiva je uzeo obličje Šri Šankaračarje, napisao komentare Trojstva ustanova (*Prasthanā Traya*) Vedante, koje veličaju savršenstvo ovog blaženstva, i prikazao ga ličnim primerom u svom životu. Ovi komentari su, međutim, od male koristi za one strasne tragače koji su se namerili na spoznaju blaženstva oslobođenja, a ne poseduju učenost kako bi ih proučavali.

Za takve je Šri Šankara otkrio suštinu komentara u ovoj kratkoj raspravi, *Dragulju razlikovanja*, objašnjavajući do u detalje ono što moraju znati tragači za oslobođenjem, usmeravajući ih pri tome na istinski i direktan put.

UČENOST NEĆE POMOĆI: Šri Šankara otvara temu zapažanjem kako je odista teško postići ljudsko rođenje, i da čovek, kada ga je već postigao, treba da se bori za spoznaju blaženstva oslobođenja, koje je istinska priroda njegovog bića. Ovo blaženstvo se spoznaje samo *đnanom*, odnosno, spoznajom, a *đnana* se postiže samo kroz *vičaru*, ili postojano ispitivanje. Da bi naučio metod ovog ispitivanja, kaže Šankara, čovek treba da traži milost *gurua*, i zatim nastavlja opisom osobina *gurua* i njegovog učenika (*sišye*), i kako učenik treba da pristupi svom učitelju i služi ga. On dalje naglašava da je čovekov sopstveni, individualni napor suštinski činilac za spoznaju blaženstva oslobođenja. Puko knjiško znanje neće nikada uroditi ovim blaženstvom. Ono se može spoznati samo putem ispitivanja ili *vičare*, koja se sastoji od *sravane* ili predane pažnje poukama *gurua*, *manane* ili duboke kontemplacije, i *nididhyasane* ili negovanja postojanog držanja u Sopstvu.

TRI PUTA: Tri tela – fizičko, astralno i kauzalno – su ne-Sopstvo i nestvarna su. Sopstvo ili Ja je potpuno različito od njih. Kada se ono što nije Sopstvo nameće na Sopstvo, nastaje neznanje, i to je uistinu ropstvo. Pošto iz neznanja nastaje ropstvo, iz Znanja (*đnane*) nastaje oslobođenje. Saznati ovo Znanje od *gurua* je *sravana*.

Odbaciti ova tri tela koja se sastoje od pet omotača (fizički, vitalni, mentalni, spoznajni i omotač blaženstva) kao ne-Ja i suptilnim ispitivanjem 'Ko sam ja?' izvući – kao što se

središnja vlat trave nežno izvlači iz svog pršljena – ono što je različito od sva tri tela, i postoji kao ono jedno i univerzalno u srcu kao *aham* ili Ja, a označava se rečju *tvam* (u iskazu *tat tvam asi* – To si ti). Ovaj proces suptilnog ispitivanja je *manana* ili duboka kontemplacija.

BLAŽENSTVO: Svet imena i obliča je samo dodatak Biću ili *brahmanu*, i pošto nije od njega različit, odbacuje se kao takav i potvrđuje se kao ništa drugo do *brahman*. Uputstvo *gurua* učeniku, izreka *Tat tvam asi*, koja proglašava identitet Sopstva i Vrhunskog, je *upadeša*. Učeniku se tada nalaze da ostane u blaženstvu *aham–brahman* – Ja i apsoluta. Ipak, stare težnje uma naviru, zbijene i jake, i čine prepreku tom stanju blaženstva. Ove težnje su trojake, a egoizam, koji je njihov koren, buja u svesti koja je okrenuta van, u svet razlika, koja je uzrokovana snagama *vikšepe* ili rasipanja (zbog *rađasa*) i *avarane* ili prekrivanja (zbog *tamasa*).

POTAPANJE UMA: Čvrsto utvrditi um u srcu dok se ove snage ne unište, i neprekidnom budnom pažnjom probuditi istinitu i jendorodnu težnju, koja je osobina *atmana* i izražena je izrekom *aham brahmasmi* (Ja sam *brahman*) *brahmaivaham* (Samo *brahman* sam ja), naziva se *nididhyasana* ili *atmanusandhana*, tj. stalnost u Sopstvu. Ovo se inače naziva *bhakti*, *yoga* i *dhyana*.

Atmanusandhana se poredi sa bućkanjem jogurta da bi se dobio maslac. Um se poredi sa sa motkom za bućkanje, srce sa jogurtom, a vežba stalnosti u Sopstvu sa procesom bućkanja. Isto kao što se bućkanjem jogurta izvlači maslac, a trenjem pali vatra, tako se neprekidnom postojanošću u Sopstvu, neprekidnom kao gusti mlaz ulja, stvara prirodno nepromenljivo stanje *nirvikalpa samadhija* koji spremno i spontano dobavlja ono direktno, neposredno, nesputano i univerzalno opažanje *brahmana*, koje je istovremeno Znanje i Iskustvo, i koje prevazilazi vreme i prostor.

BEZGRANIČNO BLAŽENSTVO: To je samospoznaja; i pri tom se preseca *hridayagranthi*, odnosno čvor srca. Lažne obmanutosti neznanjem, drevne zlehude težnje uma, koje čine čvor srca, su uništene. Sve sumnje su odagnane i ropstvo u *karmi* je raskinuto.

Tako je Šri Šankara opisao *samadhi* u svom *Dragulju razlikovanja*, odnosno transcendentalnu svest, koji je bezgranično blaženstvo oslobođenja, iznad sumnje i dualnosti, i istovremeno ukazao na sredstva za njegovo postizanje. Spoznati stanje oslobođenja od dvojnosti je jedini smisao života. I samo onaj ko ga je postigao je *divanmukta* (onaj ko je oslobođen za života), a ne onaj ko poseduje samo teoretsko razumevanje o tome šta je cilj ljudskog života.

KONAČNA SLOBODA: Tako definisani *divanmukta* proglašava se slobodnim od okova trojake *karme* (*sanćita, agama i prarabdha*). Učenik koji je postigao ovo stanje iznosi svoje lično iskustvo. Oslobođeni je uistinu slobodan da dela kako mu godi i, kada napusti ovo smrtno obličje, postiže oslobođenje i ne vraća se ovom 'rođenju koje je smrt'.

Šri Šankara ovako opisuje spoznaju koja podrazumeva dvojako oslobođenje, tj. *divanmukti* i *videhamukti* na koje se gore upućuje. Pored toga, u ovoj kratkoj raspravi, napisanoj u obliku dijaloga između *gurua* i njegovog učenika, on je razmotrio mnoge značajne teme.

VIVEKAĆUDAMANI

1. Duboko se klanjam pred istinskim učiteljem, pred Govindom, pred kojim se otkrivaju istine vedante, a sam je nedokučiv, i boravi u stanju najvišeg blaženstva.

Vedanta znači kraj ili bit veda. Ona razmatra onaj deo veda koji se bavi znanjem. U suštini vedanta se bavi brahmanom i njegovom manifestacijom, bavi se odnosom apsolutnog i relativnog polja života.

2. Među svesnim bićima ljudsko rođenje se teško stiče, među ljudskim bićima muževnost, među muškarcima brahmanstvo, među brahmanima želja da se sledi staza vedске dharme, a među njima učenost. Međutim, znanje koje razlikuje purušu i buddhi, praktično ostvarenje stapanja sa brahmanom, i konačno oslobođenje od okova promena, ne ostvaruje se ukoliko nema dobre karme iz stotina miliona inkarnacija.

Brahmana ili brahmin – društvena klasa intelektualaca.

Vedska dharna – prirodni zakon prema vedama, učenja veda.

Puruša – čista svest, duh koji omogućava celokupno bivstvovanje, i koji je čovekova transcendentalna suština.

Buddhi – čist um, individualna svesnost.

Brahma – apsolutno polje života.

Karma – delovanje, zakon akcije i reakcije. Samo povoljna karma može da usmeri biće na stazu vedске dharme.

3. To troje – biti čovek, želja za oslobađanjem i vodstvo učitelja – teško je ostvarivo, a ostvaruje se samo samilošću deva.

Deva – nebesko biće, na najvišem nivou postojanja.

4. Onaj koji se ne trudi da ostvari oslobođenje i žudi samo za nestalnim predmetima, nakon što je s mukom ostvario ljudsku inkarnaciju, a u muževnosti znanje spisa, jeste poput samoubice.

5. Ko je na ovoj zemlji umrtvljeniji od onoga koji, nakon ostvarenja ljudske inkarnacije i muškog tela, ludo žudi za ostvarenjima nestalnog ega?

6. Može proučavati spise, udobrovoljavati bogove (žrtvom), izvoditi religiozne obrede ili služiti bogovima, pa ipak neće ostvariti oslobođenje čak ni nakon stotina brahma yuga, ako ne ostvari svest jedinstva.

Yuga – dugo vremensko razdoblje.

Brahma yuga – razdoblje života Brahme (stvoritelja).

7. Besmrtnost postignuta ostvarenjem bilo koje objektivne vrednosti se prekida, jer se u spisima jasno tvrdi da karma (delovanje) nije nikada uzrok oslobađanja.

8. Stoga mudar teži oslobađanju, nakon što se odrekao uživanja promenljivih predmeta i smerno prišao istinskom i velikom učitelju pa usmerenog duha prihvatio njegovo učenje.

9. Tada vežbom pravilnog razlikovanja, ostvarenog jogom, oslobađa svoju dušu – dušu uronjenu u mōru uslovljenog postojanja.

Joga – vežba za ostvarenje svesti jedinstva, ali i oznaka za nivo svesti jedinstva.

Pravilno razlikovanje – spoznaja razlike između buddhi i puruše, relativnog i apsolutnog, stvarnog i nestvarnog, promenljivog i nepromenljivog, individualne svesti (buddhi) i apsolutnog duha (puruša). Po takvom razlikovanju je i dat naziv ovom delu. Takođe pojam 'razlikovanje' u ovom tekstu se koristi za jasno i objektivno opažanje svakog zbivanja, u telu,

osećajima i umu, kao zbivanja koje nije naše, tj, da je Sopstvo nezavisno (transcendentalno) od svakog zbivanja.

10. Nakon što je uklonio svu karmu i tako uklonio ok–ove uslovljenog postojanja, znalac odlučnog duha treba da istraje kako bi spoznao svoj atman.

Nakon što je uklonio svu karmu – nakon što je transcendirao vezanost za delanje i rezultate dela.

Atman – transcendentalno Ja, Sopstvo.

11. Delovanje postoji radi pročišćenja srca, a ne radi ostvarenja suštine. Suština može da se ostvari pravilnim razlikovanjem, a ne može da se ostvari nikakvom karmom.

Karma može da bude dobra i loša. Dobra karma povećava standard življenja, loša ga snižava, ali za iskustvo suštine (atmana) karma treba da se transcendira.

Telo i duh se čiste (od stresa i napetosti, to jest karme), ali suština je uvek bila i biće čista.

Suština – atman, apsolutno. Karma stvara novu karmu, dobra karma dobru, a loša lošu. Ostvarenje atmana se postiže transcendiranjem karme (delovanja).

12. Opažanje stvarnosti viđenog objekta kao konopca, uklanja strah i napetost koji se javljaju zbog pogrešnog opažanja zmije.

Savijen konopac u polumraku izgleda kao zmija, javlja se strah, napetost itd. Sav nemir jednostavno nestaje saznanjem da je zmija zapravo samo konopac.

13. Znanje predmeta stiče se opažanjem, istraživanjem ili poukom, a ne kupanjem, davanjem milostinje ili zadržavanjem stotinu dahova.

Znanje – ono koje se stiče ličnim iskustvom, istraživanjem svetih spisa ili učiteljevim rečima.

*Kupanje – kupanje u svetoj reci Gang za očišćenje grehova.
Davanje milostinje – dobro delo.
Sto zadržavanja daha – vežbe disanja, pranajama.*

14. Ostvarenje želje u osnovi zavisi od sposobnosti onoga ko želi. Sve druge okolnosti i uslovi koji nastaju zbog promenljivih uslova vremena i prostora samo su pomoćna sredstva.

15. Stoga onaj ko želi da zna prirodu svog sopstvenog atmana, nakon što je došao do gurua koji ima znanje o brahmanu i sklon je (učeniku), treba da nastavi svoja istraživanja.

*Guru – učitelj
Istraživanja – proučavanje spisa i meditacija*

16. Samo onaj ko je snažnog uma, učen i sa snagom razumevanja, sposoban je za takvo istraživanje.

17. Samo onaj koji se oslobodio vezanosti, i ravnodušan napustio želje duha za vanjskim objektima, pa se uputio prema oslobođenju, dostiže atman.

Drugim rečima – samo onaj koji je transcendirao svet promena i delatnosti.

18. Za to postoje četiri preduslova, kažu mudraci. S njima je pokušaj uspešan, a bez njih neuspešan.

Da bi bio u stanju da se živi atman, ljudski život treba živeti na nivou četiri kvaliteta: viveka, vairagya, šatsampati i mukšutva (vidi dalje).

19. Prvo je razlikovanje večnog i prolaznog. Sledi napuštanje želje za uživanjem plodova delovanja ovde i tamo.

*Viveka – razlikovanje, razlučivanje.
Vairagya – neprianjanje, napuštanje.*

Ovde i tamo – u ovom životu i na drugom svetu.

20. Treće, posedovanje šest osobina počevši od ravnodušnosti prema objektima, i četvrto, težnja za oslobađanjem. Brahman je stvarnost, prolazan svet je nestvaran.

Šatsampati – šest osobina: šama, dama, uparati, titikša, šradha i samadhi.

Mumukšutva – želja za oslobađanjem.

21. Čvrsta spoznaja da je brahman jedina stvarnost, a svet nestvaran, jeste razlikovanje prolaznog i neprolaznog. Odricanje se sastoji od transcendiranja iskustva gledanja, slušanja itd.

22. Ali i u napuštanju svih zadovoljstava koja nastaju od svih prolaznih predmeta, od zemaljskih do najviših nebeskih, a nakon stalnog razmišljanja o posledicama i nedostacima.

23. Odvojiti čulne organe opažanja od predmeta čula, i vratiti ih u svoj centar, jeste samokontrola (*dama*).

24. Istinska ravnoteža i uzdržanost (*uparati*) sastoji se u tome da se ne dozvoli svesti da reaguje na spoljašnje uticaje.

25. Podnošenje bola i tuge bez misli o odmazdi, bez odbacivanja i bez jadikovanja je strpljivost (*titikša*).

26. Nepokolebljiva meditacija o učenjima svetih spisa i gurua, je vera (*šradha*). S njom se ostvaruje iskustvo stvarnosti.

27. (Stalno) smirenje uma u čistoj svesti je samadhi. To nije misaona zabava s promenljivim stvarima sveta.

Samadhi – uravnotežen, miran um. Samadhi može biti povremen tokom vežbe (transcendentalna svest), ili stalan (kosmička svest).

28. Mumukštva je težnja za oslobađanjem i označava stanje spoznaje vlastitog Sopstva slobodnog od veza, od osećanja individualnosti, do poistovećivanja sa grubim telom.

Mumušuktva – želja za oslobađanjem. Sloboda od veza, od najfinijih do najgrubljih nivoa postojanja.

29. Čak i ako su nabrojane osobine prisutne u malom ili srednjem intezitetu, ojačaće i doneće plodove odsutnošću želje, rastom sabranosti pažnje i drugih osobina, kao i naklonošću učitelja.

30. U onom kod koga je naglašena odsutnost želja i težnja za oslobađanjem, sabranost pažnje i druge osobine stvoriće velike rezultate.

31. Kad su odsutnost želje i težnja za oslobađanjem slabe, postojaće tek tragovi sabranosti i ostalih osobina, kao vode u fatamorgani.

32. Među sredstvima oslobađanja najviša je predanost. Meditacija prema istinskom obliku pravoga Sopstva najviša je predanost.

33. Kaže se da je predanost meditacija o stvarnoj prirodi sopstvenog atmana. Onaj ko poseduje sve te (ranije spomenute) kvalitete spreman je da spozna pravu prirodu atmana.

34. Takva osoba može pristupiti guruu uz čiju pomoć se oslobađa vezanosti. Onaj ko je mudar, poznavalac spisa, bez greha, bez želja, znalac je brahmana.

35. Onaj ko je ostvario mir duha, ko se smirio poput plamena kada se gorivo potrošilo, onaj čija ljubaznost nije pod uticajem ličnog razmatranja, taj je spreman da traži pomoć gurua.

36. Nakon što je pridobio naklonost takvog učitelja pomoću predanosti, smernog ponašanja i služenja, treba da ga pozdravi:

37. „Pozdravljam te, o Gospodine, punog saosećanja, prijatelju onih koji ti se predaju. Pao sam u okean rođenja i smrti. Spasi me tvojim čistim pogledom ispunjenim kišom nektara, istine i milosti.”

38. „Gorim u plamenu promenljivog života, teško ugasivom, zla dela prošlosti kao oluja nose me tamo–amo, pritisnut sam strahom i nesrećom. Nemam drugog utočišta.”

39. „Postoje uzvišeni i smireni koji obnavljaju svet poput dolazećeg proleća. Oni su prešli okean telesnog postojanja, i pomažu bez sebičnih motiva drugima da ga i sami pređu.”

40. „Njihova je pomoć spontana, jer je prirodna sklonost velikih duša da uklone patnju, kao što mesečina hladi zemlju ugrejanu vrelim suncem.”

41. „O, Gospodine, okvasi me vrelog od požara rađanja i umiranja, podari mom uhu slatke reči tvoje, zvuk iz ustiju tvojih pomešan sa suštinom tvog iskustva blaženstva brahmađnane, svetim i osvežavajućim.”

Brahmađnana – znanje (đnana) o brahmanu.

42. „Kako da pređem ovaj okean stalnog rađanja? Ne znam, o Gospodine, šta je moj cilj, kojim putem da idem? Molim te, o, Gospodine, zaštiti me, olakšaj teret patnje rođenja i smrti.”

43. Velika duša, očiju vlažnih od milosti za tragaocem utočišta od vatre rađanja i umiranja, tako prizvan, odmah ga oslobađa greha.

44. Mudrac milostivo upućuje u istinu prispelog učenika željnog oslobođenja, koji pravilno vežba smirenje uma, poseduje ravnodušnost i ostale vrline.

45. Učitelj reče:

„Ne strahuj, mudri, za tebe nema opasnosti, postoje sredstva za prelazak okeana stalnog rađanja – ona pomoću kojih su jogini prešli. Pokazaću ti ih.”

Jogin – onaj ko vežba jogu, ali i onaj ko je u svesti jedinstva.

46. „Postoji delotvorno sredstvo za prekid rođenja i smrti, s njim ćeš ostvariti najviše blaženstvo prelaskom okeana promenljivog života.”

47. „Pravilnim razumevanjem smisla vedante nastaje sjajno znanje. Njime se prekida velika patnja ciklusa rođenja i smrti.”

48. „U spisima je naznačeno da su dhyana, šradha, bhakti i joga neposredni uzroci oslobođanja. Ko god ih sledi, ostvaruje oslobođanje od vezivanja za utelovljeno postojanje.”

Dhyana – meditacija.

Šradha – vera.

Bhakti – predanost, devocija.

Joga – vežba meditacije i kontrole energije.

49. „Zbog neznanja nastaje identifikacija tebe, koji si transcendentalno Sopstvo, sa ne-Sopstvom, a tako i (okretanje) točka utelovljenog postojanja. Zbog razlikovanja, neznanje sagoreva u vatri znanja, sve do korena.”

50. Učenik reče:

„O, Gospodine, milostivo saslušaj moje pitanje! Kad čujem odgovor iz tvojih ustiju ostvariću željeni cilj.”

51. „Šta je vezivanje? Odakle potiče? Kako se održava? Kako se uklanja? Šta je ne-Sopstvo? Šta je Sopstvo? U čemu se to dvoje razlikuju?”

52. Učitelj reče:

„Blagosloven si, zaista, jer približavaš se cilju. Kad spoznaš brahmana odbacivanjem okova neznanja, kroz tebe će biti posvećena čitava tvoja porodica.”

53. Sinovi i ostali mogu iskupiti očeve dugove, ali niko ne može drugog da oslobodi.

54. Drugi mogu ukloniti težinu tereta s nečije glave, ali teret gladi i sličan (teret) samo on sam može da ukloni.

U Indiji se teret najčešće nosi na glavi.

55. Bolestan čovek može da se oporavi lekovima i pravilnom ishranom, ali ne tuđim delima.

56. Priroda lične stvarnosti mora da se upozna sopstvenim duhovnim iskustvom, a ne tuđim rečima. Mesec se može videti samo svojim očima, ne tuđim.

57. Ko nam drugi može ukloniti okove avidye, kame i karme, čak i za hiljade miliona kalpi, osim nas samih?

Avidya – neznanje, kama – strast, karma – delovanje, kalpa – razdoblje jednog dana života Brahme (stvoritelja).

58. Oslobođenje se ne može ostvariti ni jogom, ni samkhyom, niti izvođenjem obreda, a ni samim učenjem, već jedino neposrednim opažanjem jedinstva pojedinačnog i sveopšteg Sopstva.

Joga i samkhyas su dva od šest ortodoksnih sistema indijske filozofije.

59. Lepota vine i veština sviranja služe za zabavu, a ne za utvrđivanje kraljevstva.

60. Pravilan izgovor, poznavanje jezika, govorne veštine i učenost su za nasladu učenih, a ne za oslobađanje.

61. Ako vrhunska istina nije otkrivena, izučavanje spisa je neplodno. Ali i nakon što se spozna vrhunska istina, izučavanje spisa je beskorisno.

62. U lavirintu reči um se gubi kao čovek u gustoj šumi. Stoga se istina o Sopstvu mora naučiti od onoga ko zna istinu.

63. Od kakve su koristi Vede onome koga je ugrizla zmija neznanja? Od kakve su koristi spisi, (vedska) pevanja ili bilo koji lek osim leka najvišeg znanja?

64. Bolest se nikada ne leči (izgovaranjem) imena leka bez (njegovog) uzimanja. Oslobađanje se ne ostvaruje (razmišljanjem o) brahmanu bez neposrednog doživljaja.

65. (Oslobodenje se ne ostvaruje) bez nadilaženja svetovnog života, bez spoznaje transcendentalne istine, koja je večna sloboda. Same reči ne daju rezultat pukim izgovorom.

Za oslobađanje je potrebna redovna vežba transcendiranja svih delatnosti.

66. Bez pobede neprijatelja, bez gospodarenja blagom velike zemlje, same reči „Ja sam kralj” ne čine ga takvim.

67. Skriveno blago se ne pojavljuje samim pozivom, mora da postoje verodostojni podaci, kopanje i uklanjanje kamenja (zemlje). Slično tome stiče se sama čista istina, koja je transcendentalna području maye, podučavanjem Najvišeg znalca, uz razmišljanje, meditaciju itd., a ne na zabludi zasnovanim zaključcima.

Na osnovu iskustva transcendentalne istine moguće je razmišljati. Zaključci zasnovani na razmišljanju koje u osnovi nema iskustvo, nepotpuni su i nepravilni.

Izraz maya označava stvaralačku moć vrhunskog bića koje stvara pojava svet. Izraz maya je višeslojan i višeznačan.

68. Zbog toga, mudrac treba da nastoji da se olobodi vezivanja za uslovljeno postojanje, kao što se trudi da ozdravi.

69. Savršeno pitanje koje si sada postavio treba da postavlja željnu oslobađanja. Kao mudar aforizam ono je u skladu sa spisima, kratko je i dubokog značenja.

70. Slušaj pažljivo, o mudri, moj odgovor. Slušanjem ćeš se uistinu osloboditi vezivanja za uslovljeno postojanje.

71. Rečeno je da je glavni uzrok oslobađanja potpuno odvajanje duha od prolaznih stvari. Zatim kontrola uma, žula i istrajnost, kao i potpuno odvajanje od cele karme.

Potpuno odvajanje ili razmak duha (paravairagya) i ostalo, rezultat su redovnog transcendiranja (meditacije).

72. Tada mudar učenik treba da se posveti neprekidnom, svakodnevnom izučavanju spisa, razmišljanju i meditaciji o istini. Tada, oslobođen neznanja uživa u blaženstvu nirvane još na ovoj zemlji.

Nirvana – stanje bez ikakve mentalne delatnosti.

73. Govoriću ti o onome šta sada treba da znaš o razlikovanju između Sopstva i ne-Sopstva. Slušaj pažljivo i spoznaj.

74. Mudri ovo nazivaju grubim telom, ono je kombinacija moždine, kosti, sala, mesa, krvi sluzi i semena, a napravljeno je od nogu, prstiju, ruku, leđa, glave, udova i organa.

Grubo telo – sthula šarira.

75. Ovo (telo) je uzrok nastanka neznanja i zabluda o 'ja' i 'moje'. Suptilni elementi su prostor, vazduh, vatra, voda i zemlja.

Elementi – pet elemenata poredanih po gustini su: prostor (akaša), vazduh (vayu), vatra (agni), voda (ap), i zemlja (prthivi).

76. Međusobnim kombinacijama iz suptilnih nastaju grubi elementi i uzrok su grubog tela. Njegove funkcije su proizvod pet čula, a služe za doživljaj njegovog vlasnika.

77. Bića u zabludi, vezana snažnim željama za objekte iskustva, ostaju zarobljena rođenjem i smrću, gonjena uzrokom – vlastitom karmom – kroz nebo, zemlju i pakao.

Svarga – nebo, naraka – pakao.

Karma je uzrok okretanja kola samsare – kola rađanja i smrti.

78. Pojedinačno vezani kvalitetima pet (čula) zvuka (itd.) pet (stvorenja) se suočavaju sa svojom smrću – jelen, slon, moljac, riba i crni kukac. Zašto ne bi i čovek vezan svojim (čulima).

Jelena posebno privlači zvuk, slona dodir, moljca svetlost, ribu ukus, a kukca miris. Tako su na primer drevni indijski lovci koristili svirku frule da bi privukli jelena u smrt.

Pet čula – vidi 94.

79. U pogledu otrovnosti, čulni objekti su opasniji od otrova crne zmije. Otrov ubija tek ugrizom, a čulni objekti ubijaju samim viđenjem.

80. Samo onaj ko se može osloboditi velike vezanosti za želje koje je teško izbeći, jeste slobodan. Niko drugi, iako vešt u šest upangi.

Šest upangi – šest sistema indijske filozofije: nyaya, vaišešika, sankhya, yoga, karma mimansa, vedanta.

81. One koji samo prividno žude za oslobađanjem i samo su prividno bez strasti, a žele da pređu okean uslovljenog postojanja, hvata neman strasti, pa tako uhvaćeni silom će biti odvučeni na dno i utopiće se.

82. Samo onaj ko ubije neman strasti mačem najvišeg bestrašća, bez prepreka doseže drugu obalu okeana uslovljenog postojanja.

83. Duh onog ko korača neravnom stazom čulnih objekata postaje mutan, na svakom koraku ga očekuje smrt poput čoveka koji izlazi prvog dana u mesecu. Ali ko god hoda pravilnim putem pod vođstvom gurua, dobrog čoveka koji se brine o njegovoj duševnoj dobrobiti, ostvariće sopstvenom intuicijom predmet koji traži – istinu.

Prema đyotišu prvog dana (lunarnog) meseca ne treba izlaziti iz kuće.

84. Ako imaš želju za oslobađanjem, napusti čulne objekte kao da su otrov. U sebi stalno moraš tražiti ispunjenje vrlina, kao što su ljubaznost, opraštanje, iskrenost, smirenost i samokontrola.

85. Ko god se brine samo o ishrani svoga tela, a ne čini dobro drugima, neprekidno izbegava svoju dužnost i ne traži oslobađanje od vezivanja prouzrokovanog neznanjem, sam se ubija.

86. Ko se brine samo o ishrani svoga tela, nalik je na onog ko pokušava da prede reku na krokodilu misleći da je drveni trupac.

87. Za željnog oslobađanja, želje koje se odnose na telo vode do velike smrti. Samo ko nema takvih želja spreman je za oslobađanje.

88. Pobedi veliku smrt – želju za telom, za ženom, si–nom, itd. Kad ih pobedi, muni ulazi u najviše boravište Višna.

*Muni – doslovno ćutljivi. Prosvetljeni mudrac.
Oblast Višna – sveobuhvatnost.*

89. Ovo grubo telo, sačinjeno od kože, mesa, krvi, živaca, moždine i kostiju, ispunjeno je prljavštinom. Treba ga prezreti.

90. To grubo telo stvoreno od pet grubih elemenata proizvedenih kombinacijom (finih elemenata) zbog prošle karme, vozilo je zemaljskog uživanja. U budnom stanju (na javi) tog tela opažaju se grubi objekti.

91. U ovoj budnoj svesnosti čovek se potvrđuje pomoću tela. On se u tom stanju identifikuje sa telom, iako je u stvarnosti od njega odvojen. Spoljašnjim organima uživa u grubim objektima kao što su razno cveće, miris sandalovine, žene i drugi čulni predmeti.

92. Znaj da je to grubo telo, pomoću kojeg čovek doživljava celokupan spoljašnji svet, kao kuća domaćinu.

93. Glavna osobina grubog (tela) je rođenje, propadanje i smrt. Ima i različite druge osobine, kao što su debljina ili vitkost, različite stepene razvoja, kao što su detinjstvo i mladost. Podložno je bolestima, vlada se po pravilima kaste i četiri životna poretka, doživljava čast, nečast, laskanje i tome slično.

Četiri životna poretk: brahmačarya (učenik), grhastya (domaćin), vanaprastha (povlačenje u šumu) i bhikšu ili san-yasi (pustinjak prosjak).

94. Razum, uši, koža, oči, nos i jezik su čula opažanja jer prenose iskustvo grubih predmeta. Govor, ruke, noge, organi reprodukcije i izlučivanja zovu se organi delovanja, jer se njima izvode dela.

Govor, ruke, noge, jezik i generativni organi su organi delovanja. Uši, koža, oči, nos i jezik su čulni organi. Razum (manas) je šesto čulo koje vrši koordinaciju.

95. Manas, buddhi, ahamkara, čitta i njihove funkcije zovu se unutrašnji organ – antahkarana.

Manas – razum.

Budhi – individualna svesnost.

Ahamkrti ili ahamkara – ego, ja, princip individualnosti.

Čitta – uslovljena svest, pamćenje.

96. Manas razmišlja i sumnja, buddhi stvara zaključke o stvarima, ahamkrti je egoizam, a čitta ima osobine usmerenja uma zbog ličnog interesa.

97. Zbog razlika u svom delovanju i preobražajima poput zlata, vode i drugog, (kosmička prana) postaje prana, apana, vyana, udana i samana.

Kao što se zlato preobražava u narukvice, prstenje, ogrlice itd. ili voda postaje kruta, tekuća, gasovita ili menja oblik zavisno od posude, tako i prana poprima različite oblike u telu.

Kosmička prana se kod čoveka manifestuje kao individualna prana (individualni dah), tj. prana vayu se dalje deli na pranu, apanu, vyanu, udanu i samanu.

98. Pet (organa delovanja) počevši s govorom, pet (organa opažanja) počevši s uhom, pet (prana) počevši s pranom,

pet (elemenata) počevši s akašom, buddhi i ostalim, kao i ad-
vaya odakle dolazi kama i karma, čine suptilno telo zvano
sukšma.

Kama – žudnja za iskustvom.

Sukšma šarira je suptilno ('astralno') telo.

99. Slušaj! To telo nastalo iz pet suptilnih elemenata zove se sukšma ili linga šarira. Ono je polje želje, doživljava posledice karme. Ono je (s karana šarirom) neznanje, nema početak i upadhi je atmana.

Karana šarira – uzročno stanje.

Upadhi – nametnutost privida stvarnom stanju; ograničenja koja preuzima atman kada se ispoljava u različitim stanjima i oblicima.

100. Karakteristično stanje tog tela je stanje sanjanja. To stanje se razlikuje od budnog stanja zbog neobičnog načina delovanja čula. U stanju sanjanja razum sam oživljava uslove stvorene željama budnog stanja.

101. To telo deluje kao glumac. U njemu (glumcu, tj. suptilnom telu) sija apsolutno Sopstvo kome je um samo instrument, i ne dodiruje ga karma, jer je nezavisan svedok. Takvo je jer je slobodno i nije pod uticajem delovanja bilo kog upadhija.

102. Linga šarira deluje kao instrumenat atmana kao što dleto i drugi alati služe stolaru. Zbog toga je atman slobodan.

103. Osobine sleposti, slabosti i prilagodljivosti postoje na osnovu dobrog ili lošeg stanja oka. Slično tome, gluvost, nemost i ostalo su osobine uha, a ne pripadaju Sopstvu.

104. Udisaj, izdisaj, zevanje, kijanje i ostalo su delovanja prane i ostalog, kažu mudraci. Osobine prane se pokazuju u gladi i žeđi.

Ostalog – ostalih prana

105. Unutrašnji organ se identifikuje sa organima opažanja i delanja, kao i sa fizičkim telom. Tako nastaje osećaj individualnosti koji goni čoveka ka životu i delovanju. Njegova svet je odsjaj beskrajne svesti atmana.

Telesno oko samo po sebi nije u stanju da vidi, inače ne bi prestalo da gleda po smrti tela. Potrebno je nešto što oživljava i što je drugačije od 'Ja' ili ega – Sopstvo. Ja, ego ili ahamkara deli celinu Sopstva – samhitu.

106. Ta individualnost ili ego, koji je subjekt uživanja i iskustva, jeste ahamkara. Povezan sa sattvom i ostalim (gunama) poprima tri stanja.

Gune su kvaliteti prakrti. Sattva, tamas i rađas – tri gune.

107. Kad se slaže sa stvarima postaje srećno. Sreća i nesreća su osobine ega, a ne atmana koji je večno blaženstvo.

108. Stvari postaju drage ne zbog njih samih, već zbog njihove koristi Sopstvu, jer Sopstvo je najdraže.

109. Atman (Sopstvo) je večno blaženstvo, za njega nema patnji. U dubokom snu bez snova, u kome nema objekata iskustava, oseća se blaženstvo Sopstva. To dokazuje naše iskustvo. Potvrđuju ga sveti spisi, logično razmišljanje i tradicija.

110. O vrhunskoj mayi, iz koje je rođen ovaj svemir – koja je paramešašakti zvana avyakta, i koja je avidya bez početka, s tri gune – može se zaključiti iz njenih delovanja.

Maya – iluzija, ono što nije. Stvaralačka moć, božanska majka. Paramešašakti – moć vrhovnog Gospoda. Avyakta – nemanifestovana.

Avidya – neznanje.

Gune – kvaliteti, osobine.

111. Ta maya nije ni biće ni ideja, niti oboje. Nije ni celina ni deo, niti oboje. Nije ni čestica ni ne-čestica, niti oboje. Ona je čudesna i neopisiva.

112. Njene posledice se mogu uništiti spoznajom ne-dvojnog brahmana, kao što se spoznajom konopca razara iluzija o zmiji. Njeni kvaliteti se zovu rađas, tamas i sattva, a spoznaju se po svojim rezultatima.

113. Snaga rađasa je proširenje (vikšepa). To je suština delovanja i iz njega se neprekidno rađaju već postojeće tendencije za delovanje i poznati preobražaji uma, kao što su vezivanje i drugi kvaliteti koji proističu iz patnje.

114. Strast i ljutnja, pohlepa, arogancija, zloba, odbojnost, sebičnost, ljubomora i zavist negativne su posledice rađasa. Iz tog kvaliteta stvara se sklonost za svetovnim delovanjem, i zato je rađas urok vezivanja.

115. Snaga tamasa se zove omotavanje (avrti), zbog toga jedna stvar izgleda kao druga. To je snaga koja je krajnji uzrok uslovljenog postojanja ega, i pobuđuje delovanje rađasa.

116. Premda inteligentan, učen, vešt, izoštreneog opažanja i samoposmatranja, i pravilno upućen u razna učenja, čovek ne može da ostvari razlikovanje ako je omotan tamasom. Zbog neznanja on smatra stvarnim ono što proizilazi iz greške, i zavisi od osobina predmeta storenog greškom. Velika je moć zamračivanja tamasa.

117. Odsustvo pravilnog opažanja, protivrečno mišljenje, razmišljanje o mogućnostima, prihvatanje nestvarnog za stvarno pripada rađasu. Čoveka povezanog sa rađasom nosi snaga projektovanja.

118. Neukost, lenjost, tupost, spavanje, zabluda, ludost i druge osobine su tamas. Čovek povezan s tim ne primećuje ništa pravilno već živi kao u snu ili kao panj.

119. Sattva je čistoća. Ako je pomešana s druge dve gune, kao voda s vodom, ona osvetljava put ka spasenju. Sattva otkriva Sopstvo (atman) kao što sunce osvetljava predmetni svet.

120. Osobine tako pomešane (tj. nečiste) sattve su samopoštovanje, samoodređenje, samokontrola i ostalo, poštovanje, brižnost, želja za oslobađanjem, božanske osobine i odustajanje od zla.

121. Osobine čiste sattve su čistoća, opažanje atmana u sebi, najviše spokojstvo, ispunjenje, vedrina, učvršćenost duha u Sopstvu čime se ostvaruje večno stanje blaženstva.

122. Iskonska priroda (prakrti), koja je spoj tih triju guna, ispoljava se u uzročnom telu individue (karana šarira). Ovom telu pripada stanje dubokog sna, u kome su um i funkcije svih organa prigušeni.

Karana šarira – uzročno telo. Ego koristi različita vozila, tj. različita tela: grubo, suptilno i uzročno telo.

123. Spavanje bez snova je ono stanje u kome svest nije delatna, a um se nalazi u prigušenom stanju. To je stanje u kome nema znanja.

124. Telo, organi, vitalna energija (prana), razum, ego i ostalo, akaša, fini i grubi elementi koji čine ovaj beskrajni Univerzum, uključujući nemanifestovano ili neispoljeno stanje (avyaktam) – nisu Sopstvo.

Nemanifestovano – prakrti u svom neispoljenom stanju.

125. Maya, i svo njeno delovanje – od mahata do tela – nije Sopstvo, već je privid poput fatamorgane u pustinji

Mahat je kosmička inteligencija, buddhi je pojedinačna inteligencija. To je prvo objavljivanje prakrti.

126. Sada ću ti govoriti o pravom obliku (svarupa) najvišeg Sopstva (paramatman). Spoznajom njega, čovek oslobođen vezivanja ostvaruje najviše pročišćenje.

Najviše pročišćenje – kaivalya (videti Patandaliya, Joga–sutre). Svarupa – istinsko obličje, prava priroda, autentično stanje.

127. Postoji stvarnost na kojoj počiva postojanje ega, koja postoji sama po sebi, različita od pet omotača i kao svedok triju stanja.

128. Onaj ko tokom budnosti, sanjanja i dubokog sna zna razum i njegove funkcije, vrlinu i njeno odsustvo – jeste ego.

129. Onaj ko po sebi vidi sve, a koga niko ne vidi, koji oživljava um i druge organe, a koga oni ne oživljavaju – jeste atman.

130. Atman je ono čime je prožet ovaj univerzum, ali koga ništa ne prožima; koji čini da sve sija, ali koga ništa ne osvetljava.

131. Samo zbog njegove blizine telo, organi, manas, buddhi, oživljavaju odgovarajuće objekte.

Telo i sve ostalo, bez atmana je mrtvo.

132. Zbog toga što je (atman) večna svest, svi objekti, od ahamkare do tela, ispunjeni su kao posuda.

Telo i sve ostalo su tek posude kroz koje se svest manifestuje.

133. Taj puruša, najviši atman, je prvobitan, neprekidan, neuslovljen, apsolutno blaženstvo, večno istog oblika i sâmo znanje. On podstiče govor i životne dahove.

Govor – vak, tj. zvuk, vibracija.

Životni dahovi – prana vayu (prana, apana itd.).

134. Ta neispoljena čista svest počinje da se ispoljava poput svitanja (dana) u čistom srcu, a sjaji poput podnevnog Sunca u 'pećini srca', osvetljavajući celokupan univerzum.

135. Atman je svedok preobražaja uma i ega, aktivosti tela, organa i njihovih vitalnih dahova, prisutan je u njima kao vatra u gvožđu, ali ne deluje, niti se menja s njima.

136. Taj večni nije rođen, ne umire, ne propada niti se menja, ne raspada se raspadanjem tela, kao ni prostor lomljenjem posude.

Ne rastvara se kao ni prostor lomljenjem posude. Prostor ostaje prostor sa ili bez posude.

137. Paramatman, različit od prakrti i njenih preobražaja, u svojoj suštini čista svest, celina bez delova, ispoljava svu beskonačnost stvarnog i nestvarnog, on je suština 'ja' osećanja. 'Ja' (paramatman) igra se (manifestuje) u uslovljenim stanjima budnosti, sanjanja i dubokog sna, kao svedok uma.

138. O učenice, spokojnog uma doživi neposredno taj atman u sebi kao 'ja jesam', smirenjem svesti pređi ovaj okean promenljivog postojanja dalekih obala, čiji su talasi rođenje i smrt. Ostvari svoj krajnji cilj i čvrsto počivaj u brahmanu.

139. Vezivanje je posledica poistovećivanja Sopstva s ne-Sopstvom. Zbog tako nastalog neznanja, uslovljeni pojedinać nosi u sebi uzrok rođenja, smrti i patnje. Iz tog neznanja održava telo kao jedinu stvarnost i okružuje se čulnim

stvarima, slično kao što se larva okružuje čaurom od sopstvene izlučevine.

140. Pazi se prijatelju! U čoveku obmanutim tamasom, ideja o egu se razvija u nebiće (asat). Iz takve odsutnosti razlikovanja izvire zamisao zmije u konopcu. Napast mnogih patnji zahvata takvog čoveka. Zato je prihvatanje nebića (asat) kao Sopstva, ropstvo.

141. Obmanjujuća moć tamasa potpuno zastire atman, koji zrači nepodeljenu, večnu svest o Sebi, kao što Mesec zamračuje Sunce.

142. Kad nestane najviše znanje neumrljanog sjaja, znanje o identitetu atmana, o Sopstvu, pojedinac u svojoj obmani zamišlja ne-Sopstvo tela kao Sopstvo. Tada mu velika moć rađasa, zvana vikšepa (projektovanje varljivih objekata), nanosi veliku bol vezivanjem za okove zadovoljstva, gneva i drugih strasti.

143. Takav čovek zavedenog uma, zbog nedostatka istinskog znanja o atmanu, biva proždran od nemani zablude, i postaje predmet (promena) uslovljenog postojanja. Zbog energije rađasa on se identifikuje sa mnogim stanjima tela i uma. Zato čas izranja, a čas uranja u beskrajno more rađanja i umiranja, zamućeno otrovom čulnog iskustva.

144. Kao što se oblaci stvaraju pod Suncem i skrivaju ga, tako egoizam nastaje pomoću atmana i ispoljava se skrivanjem prave stvarnosti atmana.

145. Kao što u tmurnom danu gusti oblaci zaklanjaju Sunce, a oštri, hladni vetrovi ih kovitlaju, tako je i ego neprekidno okružen tamasom, a čovekov um zanošen rađasom, podbadan mnogim patnjama.

146. Zbog te dve moći, tamasa i rađasa, pojedinac se vezuje. Zaveden njima, on misli da je telo atman.

147. Uistinu tamas je seme drveta uslovljenog života; njegov rast je identifikacija atmana sa telom; želje su lišće; dela (karma) pobuđena željama su uistinu sok; telo je stablo; životni dahovi (prana vaju) su njegov koren; grane su delatni organi; cvetovi su čula; plodovi su raznovrsne patnje zbog mnogostruke karme. Čovekova duša (điva) je ptica koja se hrani plodovima ovog drveta života.

148. Identifikacija Sopstva sa ne-Sopstvom (telom), ukorenjena je u neznanju i prouzrokuje bujice rađanja, smrti, bolesti, starosti, i svih zala koje čovek trpi, i manifestuje se bez početka i kraja.

149. Tih okova čovek ne može da se oslobodi nikakvim oružjem, ni vetrom ni vatrom, niti desetinama miliona delovanja, već samo velikim mačem znanja, koji je iskovan razlikovanjem i naoštren jogom.

150. Kod čoveka čiji je um usmeren na zaključke veda, i sledi propisane dužnosti, dolazi do samopročišćavanja đive. Pročišćen um otkriva znanje najvišeg Sopstva, a odatle sledi gašenje uslovljenog života sve do njegovih korena.

151. Kao što se ne pokazuje voda pokrivena gustim algama, tako se ne ispoljava ni atman okružen s pet omotača, stvorenih sopstvenom moći, počevši s anamayom.

Anamaya – omotač od hrane. Jedan od pet omotača Sopstva.

152. Kada se uklone alge, vidi se čista voda koja može da ugasi žeđ, rashladi vrućinu i odmah da čoveku veliko ispunjenje.

153. Kad se uklone pet omotača, primećuje se nestvoren sjaj svetlosti, sveprožimajućeg i večnog blaženstva čistog atmana.

154. Mudar treba da ostvari razlikovanje Sopstva od ne-Sopstva, jer samo se ostvarenjem Sopstva, koje je apsolutno postojanje, svesnost i blaženstvo, postaje blažen.

Sat – cit – ananda = postojanje – svesnost – blaženstvo.

155. Osloboden je svako ko razlikuje atman, koji je bez vezanosti i delovanja, i izvor svega, od onoga što je stvoreno, od predmeta iskustva, kao što se trska razlikuje od šaše, i nađe spokoj u spoznaji istinskog Sopstva.

156. Telo, koje živi od hrane i propada bez nje, a masa je od kože, mesa, krvi, kostiju i nečistoće, jeste anamaya koša. Ono se ne može smatrati Sopstvom, koje je večno i čisto.

157. Telo ne postoji pre rođenja i posle smrti. Postoji samo kratko vreme između to dvoje, prolazno je i promenljivo. Predmet je čulnog opažanja, kao i krčag. Kako može pravo Sopstvo, nepromenljivi spoznavalac svega, biti prolazan, promenljiv, razdeljiv, samo odraz svesti?

158. Telo ima ruke, noge i ostale (delove), ali čovek ima istu svest o sebi i bez nekih udova, jer njegovo pravo Sopstvo je nezavisno od tela, neuništivo je i oživljavajuće, posmatrač je, a ne ono što se opaža.

159. Istinsko Sopstvo je svedok tela, svih njegovih osobina i dela. Očito je da ništa od toga ne može da bude osobina atmana.

160. Puno jada, prožeto mesom, puno nečistoća, puno greha – kako telo može biti znalac? Sopstvo je različito od toga.

161. Zaveden čovek smatra da je on gomila kože, mesa, sala, kostiju i nečistoća. Čovek koji razlikuje zna da je njegova suština čista svest, najviša istina bez ikakvih fizioloških osobina.

162. 'Ja sam telo' ideja je zavedenog čoveka. Kod učenog zamisao 'Ja' se odnosi na telo i na divu. Velika duša (mahatma), ispunjena razlikovanjem i neposrednim zapažanjem, prepoznaje vlastito večno Sopstvo kao 'Ja sam brahman'.

163. Vi zavedenog uma, napustite mišljenje da je Sopstvo gomila kože, mesa, sala, kostiju i nečistoća. Ostvarite spokoj i znajte da je pravo Sopstvo sveprožimajući, nepromenljivi atman.

164. Sve dok mudar ne napusti zamisao da se Sopstvo sastoji od tela, organa i ostalog stvorenog, dotle nema nade u spasenje, čak i ako je upoznat s vedama i njihovim značenjem.

165. Kao što se ne identifikuješ sa senkom tela, ili na telu iz snova ili zamišljenom telu, tako ne bi trebalo da se identifikuješ ni sa živim telom.

166. Zbog zablude da je Sopstvo samo telo, opstaje seme uzroka patnje u obliku rođenja i smrti. Stoga treba učiniti napor radi napuštanja te ideje. Obmanjujuća privlačnost stvorenog tako će popustiti i ostvarićeš besmrtnost.

Učiniti napor – vežbati meditaciju.

167. Uslovljena s pet organa delovanja, vitalnost (prana) postaje pranayama koša kojom utelovljeno Sopstvo upravlja materijalnim telom (sthula šarira).

Pranayama koša – omotač ili ljuska od prane.

168. Pranayama, preobražaj životne energije, njen ulazak i izlazak iz tela, udisaj i izdisaj (prana), takođe nije atman. Jer sama po sebi ne može razlikovati između dobra i zla, istinskog Sopstva i obmane, i uvek zavisi od drugog (od atmana).

169. Čulni organi s manasom čine manomaya košu, koja je uzrok osećaja za 'ja' i 'moje', i koje razlikuje predmete tako što im daje imena. Ona se manifestuje kao omotač prethodnog, vitalnog omotača.

Manomaya koša – mentalni omotač.

170. Mentalni omotač se može uporediti sa žrtvenim ognjem, kojeg čulni organi, kao sveštenici, hrane gorivom mnogih želja. Plamteći gorivom mnogobrojnih želja, izgara ovo telo sačinjeno od pet elemenata.

171. Nema neznanja (avidye) izvan uma (manasa). Sâm um je neznanje, instrument je vezivanja za uslovljeno postojanje. Kada se ovo neznanje (avidya) razori, sve je neuslovljeno, a kada se manifestuje sve se ispoljava kao uslovljeno.

Manas je organ mišljenja i stvaranja ideje o svetu. Zbog toga je i sedište avidye (jer svet nije zamisao, kao što ni mapa nije teritorija). Kad Šankara govori da je svet iluzija, nikada ne misli na neki realan, objektivni svet, već uvek na našu predstavu o svetu. Ona je iluzorna. Sam svet je, po Šankari, čist brahman.

172. U snovima, gde nema čvrste stvarnosti, (čovjek) doživljava svet (snova) projektovan iz uma. Tako je i u budnom životu. Sve ovo je manifestacija uma (manasa).

173. Kada um utone u stanje dubokog sna, ništa ne postoji – to je opšte iskustvo. Um, dakle, stvara sadržaje naše svesti, a oni u stvarnosti ne postoje.

174. Vetar skuplja oblake, vetar ih i raspršuje. Um je uzrok vezivanja, ali je i uzrok oslobađanja.

175. Nakon što je stvorio zavisnost od tela i svih drugih stvari, on vezuje čoveka kao što se vezuje životinja. Takođe,

nakon dovoljno iskustava, um stvara odbojnost prema telu (i čulnim objektima), kao da je otrov, i taj isti um ga oslobađa ropstva.

176. Dakle um je uzrok i vezivanja i oslobađanja pojedinca. Um uprljan strašću (rađas) uzrok je vezivanja, a kada je čist (sattva), bez strasti i neznanja, on oslobađa.

177. Kada preovlada razlikovanje i bestrašće, um koji je ostvario čistotu spreman je za oslobađanje. Stoga se to dvoje moraju ojačati kod čoveka željnog oslobađanja od uma.

178. Čovek s nečistim mislima, kao tigar luta u džungli čulnih opažanja. Mudrac, koji traži oslobođenje, to izbegava.

179. Sve što iskušavalac doživljava pomoću grubog ili suptilnog tela, na javi i u snu, stvorio je njegov sopstveni um. Um neprekidno stvara razlike u telu, kasti, rasi i društvenom položaju, um izaziva promene guna i stvara želje, dela i plodove tih dela.

180. Um zasenjuje apsolutnu svest koja je bez zavisnosti, stvara predstavu o 'ja' i 'moje' i zbog toga zavisi od tela, organa i u životu neprekidno uživa plodove delovanja.

181. Pripisivanje osobina atmana ne-atmanu uzrok je inkarnacije. Prvi uzrok rođenja, patnje, umiranja i ponovnog rađanja je um koji nema moć razlikovanja, i obojen je rađasom i tamasom.

182. Stoga znalac koji je uvideo istinu um zove avidyom, od koje je sačinjen svet u kome luta poput oblaka teranog vetrom.

183. Stoga željan oslobađanja treba kroz vežbu i disciplinu da očisti um. Kada je um pročišćen, oslobađanje je blizu.

184. Kroz usmerenu želju za oslobađanjem, nakon iskorenjivanja zavisnosti od stvari, kao i nevezanosti u delovanju, pobožnom čistotom, čovek predan učenju i meditativnoj disciplini ostvaruje duševni mir.

185. Čak ni manomaya koša nije najviše Sopstvo jer ima početak i kraj, jer je promenljiva, stvara patnju, i jer je objekat. Ovaj koji vidi (subjekat) ne vidi se zbog viđenog (objekta).

Subjekat, čista svest, je posmatrač, a sve ostalo je objekat posmatranja. Objekat ne može sagledati subjekt, ali objekat prekriva i zasenjuje pravu prirodu subjekta.

186. Buddhi sa svojim funkcijama i čulnim organima postaje vidnjanamaya koša, čije su osobine delovanje i koje je uzrok okretanja točka samsare.

Vidnjanamaya koša – omotač od intelekta. Za razliku od prethodnog omotača, sačinjenog od misli, ovo je ljuska od individualne svesnosti.

Samsara – stalan ciklus rođenja i smrti.

187. Preobražaj prakrti zvani vidnjanamaya koša sledi omotač ličnosti koji održava atman. On poseduje sposobnost spoznaje i delovanja, a funkcija mu je usmeravanje tela, organa i ostalog za ego.

Osobina vidnjanamaya koše je odlučivanje – za ili protiv. Odluke koje donosi uvek su za ego.

Prakrti – nemanifestovana materija, iskonska priroda.

188. Taj ego bez početka je điva ili individualna duša. On je vodič svih delovanja koja su uslovljena ranijim željama, ostvarenim akcijama, pravednim i nepravednim, kao i njihovim posledicama.

Điva je inkarnacija atmana okruženog omotačima. To stanje je doduše bez početka, ali kraj je označen oslobađanjem. Điva ne postoji nezavisno kao atman. Ona je određena karmom.

189. On skuplja iskustva lutanjem kroz različite stupnjeve inkarnacija i ide gore i dole. Viđnjamaya koši pripadaju iskustva zadovoljstva i patnje u odnosu na budno stanje, sanjanje, i ostala stanja.

Različite stupnjeve – stupnjeve na lestvici evolucije, od životinjskih do božanskih.

Gore i dole – objektivni i subjektivni uslovi.

190. Zbog svoje blizine s atmanom, viđnjamaya (koša) zrači jasnim svetlom svesti i postaje fizičko oličenje atmana. On stvara uverenje o 'ja' i 'moje' i identifikaciju s telom i njegovim aktivnostima. Ako se čovek poistoveti s ovim oličenjem, pada u zabludu i prolazi kružnim tokom umiranja i preporađanja.

191. Viđnjamaya koša, odražavanjem svetla čistog atmana, očituje se u vitalnim dahovima i u srcu. Atman ograničen u tom stanju pojavljuje se kao glumac i uživatelj.

192. Atman ograničen umom izgleda drugačiji, zbog zasenjujuće prirode uma, kao što ćup ne izgleda da je sačinjen od zemlje.

193. Zbog povezanosti s materijalnim osnovama, sa omotačima, izgleda kao da atman poprima njihove osobine, kao što bezoblična vatra izgleda kao da poprima oblik užarenog gvožđa. Atman je po svojoj prirodi zaista nepromenljiv.

194. Atman je svedok izvan svakog iskustva i delanja. Neposredno se doživljava kao čista svest i blaženstvo. Zbog neznanja atman izgleda kao individualna duša (điva). Taj nametnut privid je bez početka, a nezamislivog je kraja.

Kraj je moguć, ali se mislima ne može obuhvatiti, jer tada, kada se ovaj privid odstrani, individualna duša nestaje, i samo brahman ostaje.

195. Učenik: „Ako povezanost atmana s divom izgleda beskrajna, a njen uslovljeni život večan, reci mi, o blaženi učitelju, kako može postojati oslobođenje?”

196. Blaženi učitelj reče: „O mudri, tvoje pitanje je na mestu. Dakle, slušaj pažljivo. Kroz zbunjujuće privlačnosti koje nastaju iz neznanja, ne može se steći pravilan zaključak.

197. Bez neznanja atman se ne može povezati s objektima, kao što se plava boja (zbog neznanja) pripisuje nebu.

198. Onaj ko vidi Sopstvo je bez delovanja, bez osobina, sveprožimajući, znalac i blaženstvo. Zbog nesvesnosti našeg uma (neznanja) izgleda kao da je i Sopstvo uslovljeno, iako nije. Kad se ukloni nesvesnost, vidi se da uslovljenost Sopstva ne postoji. Dakle njegova uslovljenost je nestvarna.

Sopstvo izgleda kao da je uslovljeno, ali je u biti nezavisno, transcendentalno.

199. Dok postoji neznanje, postoji i to uslovljeno Sopstvo stvoreno neznanjem. Slično kao što se zbog neznanja u konopcu vidi zmija, a ta iluzija traje samo dok traje neznanje; uklanjanjem neznanja nestaje zmija.

200. Neznanje nema početak, kao ni njegove posledice. Ali iako je neznanje bez početka, potpuno se uništava znanjem.

201. Kao što se snovi uništavaju buđenjem. Mada je bez početka (neznanje) nije večno kao pragabhava.

Pragabhava – ono što predhodi nepostojanju.

Neznanje nema početak u smislu da je kao površina lopte, koja postoji iako nema početak. Iako nema početak, neznanje ima kraj, u smislu da se može transcendirati, nadići, kao što se može nadići površina lopte. Da bi se lopta videla kao takva, mora se otići izvan nje. To je vertikalni put, put transcendencije. Dokle god idemo horizontalnim putevima, lutamo svetom (Zemljom), tj. samsarom. Drugim rečima, neznanje i njegovo nadilaženje su stanja svesti.

202. Povezanost atmana s đivom stvorena njegovom materijalnom osnovom, umom, iako je bez početka, ima kraj.

Um i telo su materijalni medij ispoljavanja atmana.

203. Dakle, povezanost ne postoji, a atman je potpuno drugačiji od individue (đive), i po prirodi i po osobinama. Povezanost između atmana i individualne svesti (buddhi) nastaje zbog nepravilnog znanja.

204. Povezanost prestaje samo pravilnim znanjem – ne drugačije. Znanje o istovetnosti brahmana i atmana je, prema vedama, pravilno znanje.

205. To znanje se može steći savršenim razlikovanjem Sopstva od ne-Sopstva. Stoga treba vežbati razlikovanje u odnosu na individualno i univerzalno Sopstvo.

Razlikovanje je posledica izmene transcendiranja i delovanja, to jest iskustva apsolutnog nivoa života za vreme trajanja vežbe, i iskustva relativnog nivoa života tokom delovanja. U osnovi razlikovanja je profinjenje pažnje.

206. Kao što najprljavija voda postaje čista uklanjanjem blata, tako i atman jasno sija kada se uklone nečistoće (koje nisu Sopstvo).

207. Dakle, atman treba da bude odvojen od svega što se odnosi na uslovljeni ego.

208. Zato najviša svesnost nije ono što se zove vidnjanamaya koša. Zbog svoje promenljivosti, odeljenosti i ograničene svesti, kao i zbog toga što je objekat, a i sklona neznanju, ona se ne može smatrati večnom.

209. Anandamaya koša je odraz apsolutnog blaženstva, ali nije sloboda od neznanja. Njene osobine su ispunjenje (i slično), njom se ostvariju viši nivoi emocija. Ta koša, čije postojanje zavisi od vrlog delovanja, ispoljava se bez napora kao anandamaya (kao rezultat pravilnog života) u vrlom čoveku koji uživa plodove vlastitih zasluga.

Ananda – blaženstvo.

210. Osnovno manifestovanje anandamaya koše je u dubokom snu. U budnom stanju i sanjanju delimično se ispoljava u posmatranju prijatnih predmeta.

211. Ni anandamaya nije najviše Sopstvo, jer je predmet uslovljavanja. Ona je preobražaj prakrti, rezultat i zbir svih posledica dobrih dela.

212. Prema vedama atman je ono što ostaje nakon što se odbiju pet omotača. On je svedok, on je apsolutno znanje, čista svest.

213. Atman je samoosvetljen i drugačiji od pet omotača. On je svedok triju stanja (budnosti, sanjanja i dubokog sna bez snova), on je bez mrlja, nepromenljiv, on je večno blaženstvo, i kao takav mora ga spoznati učeni brahman.

214. Učenik: „Kad se zbog svoje nestvarnosti, odbiju pet omotača, ne vidim, o učitelju, šta ostaje osim opšteg ništavila. Šta ostaje tada da spozna učeni brahman kao Sopstvo?“

215. O mudri, vešt u razlikovanju, dobro si rekao, Sopstvo je ono s čim se spoznaje praznina svih promjenljivih stvari, kao što su ego, omotači, objekti itd.

216. Sopstvo je to čime se zna sve, to što se ni s čim ne može spoznati. Transcendentalnom svešću spoznaj svedoka svega kao svoje Sopstvo.

Atman se ne može spoznati mislima, razumom, umom. On se može doživjeti kad prestanu sve delatnosti uma. Atman je subjekt, sve ostalo je objekt spoznaje. Atman je onaj koji je svestan samog sebe, ali bez ijedne misli, tj. objekta kao nečeg drugog. Čovek to doživljava kao svoje čisto Ja nakon smirenja uma. Ovo znači da se um jedino i može smiriti okretanjem ka Ja, i ostajanjem u njemu.

217. Onaj ko doživljava nešto je svedok. Bez onoga ko doživljava, ne može biti samosvesnosti.

Atman je svedok svega, ali ništa nije svedok atmana. Atman vidi sve, ali niko njega ne može videti.

218. Atman je sama suština svedočenja, jer sam sebe zapaža. Stoga je sam atman svedok i niko drugi.

219. Atman se manifestuje u stanjima budnosti, sanjanja i dubokog sna. To je unutrašnje ispoljavanje samosvesti na različitim nivoima ega (đive). Svedok je svih oblika i promena ega, uma itd., a sam je apsolutna svest i blaženstvo. Spoznaj to kao atman u svom vlastitom srcu.

220. Budala vidi odraz Sunca u posudi vode, i misli da je to Sunce. Tako i neznalica videći odraz čiste svesti (tj. atmana) u nekom upadhiju (nametnutom ograničenju, egu, telu) smatra da je to istinsko Sopstvo.

221. Kao što mudri posmatra Sunce, a ne posudu, vodu ili odraz, tako i znalac usmerava pogled na samoosvetljeni atman koji se manifestuje trostruko.

Trostruko – tri tela, tri upadhija – grubo, suptilno i uzročno.

222. Pojedinaac napuštanjem tela, uma i drugih odraza svesti, i spoznajom samoosvetljenog atmana, postaje bezgrešan, bestrasan i besmrtn.

Napuštanjem – transcendiranjem.

223. Atman je svedok, čista svest, različit od stvarnog i nestvarnog, večan, sveprožimajući, najtananiji, bez unutrašnjosti i spoljašnjosti, samo jedan, izvor znanja.

224. Znalac koji postaje brahman spoznajom, oslobođen je patnje i ispunjen blaženstvom. Ne boji se ničega. Bez znanja o istinskom Sopstvu nema druge prohodne staze za željne oslobađenja kojom bi uklonili okove uslovljenog života.

225. Spoznaja jedinstva brahmana koji je blaženstvo, jeste uzrok oslobađanja mudrog od uslovljenog postojanja.

226. Postajući brahman, znalac se ne vraća se u uslovljeno postojanje. Zato treba potpuno ostvariti jedinstvo atmana i brahmana.

227. Brahman je istina, znanje i večnost – najviši, čisti, samopostojeći, celovit, nepomešano blaženstvo, uvek prvi.

228. Kad se oduzme sve što nije, ostaje brahman kao istina, najviši, jedini. Kada se potpuno spozna najviša istina ništa ne ostaje osim tog (brahmana).

229. Zbog neznanja ovaj svemir izgleda mnogostruk, ali u stvarnosti, u svesti jedinstva, sve je brahman.

230. Bokal za vodu je nastao iz gline, i nije različit od gline, njegova prava priroda uvek ostaje glina. Oblik bokala za vodu nema odvojeno postojanje, već je samo ime, nastalo zbog iluzije.

231. Niko ne može videti bokal za vodu odvojeno od gline. Dakle, ideja bokala za vodu nastala je zbog neznanja, u suštini postoji samo glina.

232. Svi proizvodi brahmana, koji je stvarnost, i sami su stvarni. Nema ničega drugog osim njega. Ko god kaže da postoji nešto drugo nije oslobođen iluzije, nego je kao čovek koji govori u snu.

233. Brahman je Univerzum (svet) – to je izreka svetih stihova Atharva vede. Dakle, ceo Univerzum je samo brahman, ništa ne postoji izvan brahmana.

234. Ako je ovaj, prividni Univerzum stvaran, tada je atman konačan, vede nemaju autoritet, a Išvara ne postoji. Te tri stvari ne priznaju velike duše (mahatme).

Išvara – prvi puruša, lični Bog.

235. Gospod, poznavalac stvarnosti svih objekata, objavio je: 'Ja nisam drugačiji od njih, niti su oni različiti od mene'.

236. Ako je ovaj predmetni Univerzum od mnoštva stvaran, trebalo bi da se zapaža i u dubokom snu. Ali pošto se ništa ne zapaža u tom stanju, on je nestvaran kao snovi.

237. Dakle nema stvarnog postojanja Univerzuma izvan najvišeg brahmana. Njegovo odvojeno zapažanje nestvarno je poput zmije u konopcu. Koja stvarnost može postojati u onome što se manifestuje neznanjem?

238. Šta god neznalica zapaža nije ništa drugo nego brahman – srebro je prividno sedef. Tako brahman stalno ponovo poprima oblike, ali oni su tek imena pripisana brahmanu.

Sedef – sjajni sedef zbog lošeg zapažanja izgleda kao da je srebro.

239. Zbog toga je najviši brahman jedina stvarnost, bez druge, on je čisto znanje, bez greške, apsolutan mir bez početka i bez kraja, nedodirnut delovanjem i suština neprekidnog blaženstva.

240. Kada se odbace sve razlike stvorene mayom, ostaje ono što je samoosvetljeno, večno, nepokretno, bez mrlje, nemerljivo, bez oblika, bez imena, neuništivo.

241. Prosvetljeni znaju to kao najvišu istinu koja je čista svest, u kojoj spoznaju da su onaj koji zna, znanje i objekt saznanja oduvek bili jedno.

242. Brahman je beskonačno, večno, sveprožimajuće svetlo, ne može se dohvatiti niti napustiti, govor ga ne može izraziti, nezamisliv je, neizmerljiv, bez početka, bez kraja.

243. Vedska učenja objavljuju jedinstvo brahmana i atmana izrazom 'To si ti' (tat tvam asi). Pri tome je izražen pravi smisao brahmana kao 'To', a atmana kao 'ti'.

244. Njihovo jedinstvo, tako direktno iskazano, ne može se logički dokazati zbog različitih osobina koje prividno imaju, kao ni jedinstvo iskrice i Sunca, kralja i roba, bunara i okeana, atoma i planine (Meru).

Jedinstvo – jedinstvo brahmana i atmana ne može se dokazati razumom, to razumevanje izlazi van okvira iskustva budne svesti.

Planina Meru – središnja planina ovog Univerzuma.

245. Ako bi se 'brahman' odnosio na Išvaru, boga tvorca i gospodara maye, a 'atman' na individualne duše sa njihovih pet omotača, onda bi oni imali suprotna svojstva. Razlike su stvorene zbog nametnutih ograničenja (upadhi). U stvarnosti, atman nije ničim ograničen.

246. Kad se ta dva upadhija – individualna duša i Bog – potpuno razreše, oni nestaju. Ako se kralju oduzme kraljevstvo, ili ratniku njegovo oružje, tada nema ni kralja ni ratnika.

247. Zbog toga učenja da nema dualizma u brahmanu, da treba spoznati njegovo nedvojstvo. Tada nestaju sva svojstva i ograničenja kojima naše neznanje prekriva brahman.

Điva postaje atman (kosmička svest), a atman brahman (svest jedinstva).

248. Logičnim zaključkom odbacivši ideje stvorene u umu, kao viđenje zmije u konopcu, ili stvari u snovima, spoznaje se istovetnost atmana i brahmana.

Ostvarenje stanja istovetnosti atmana i brahmana je svest jedinstva.

249. Pomoću razlikovanja uviđa se istinsko unutarnje značenje pojma 'brahman' i 'atman' i doživljava se njihov apsolutni identitet. Prepoznaj stvarnost u oboje, i vedećeš ih kao jedno.

250. 'Taj Devadata sam ja' – ovde je identitet ukazan odbacivanjem suprotnih osobina. Slično je u izrazu 'To si ti'. Odbacivanjem suprotnih osobina u oba izraza ustanovljuje se identitet.

Devadatta – ime.

251. Mudri znaju savršenu istovetnost atmana i parabrahmana ostvarenjem stanja Išvare. U stotinama velikih izreka (mahavyaka) objavljeno je jedinstvo brahmana i atmana.

252. Odbaci pogrešnu predstavu da je atman ovo telo, i spoznaj pročišćenim umom da si ti To, taj samoodnosni brahman koji je savršeno znanje.

253. Kao što je bokal napravljen od gline i dalje glina, tako je i ono što nastaje iz atmana uvek atman, i sve je atman, i ništa ne postoji izvan njega. Zato 'Ti si To – apsolutno spokojstvo, bez mrlje, sveobuhvatni brahman bez drugog.

'Ti si To' – Tat tvam asi. Velika izreka (mahavyaka) koja iznosi suštinu vedante.

254. Kao što su u snu mesto, vreme, predmeti i zamisli nestvarni, tako je i ovaj svet stvoren iz neznanja nestvaran, kao i ovo telo, čula, životni dah, ego itd.

255. Spoznaj 'Ti si To' – brahman van kaste, znanja, porodice i plemena, bez imena, oblika, osobina i nedostataka, izvan vremena, prostora i sadržaja svesti.

Brahman, to jest, atman je transcendentalan i kao takav nema nikakvih osobina.

256. Spoznaj 'Ti si To' – najviši brahman, izvan dosega govora, ali koji se može spoznati očima znanja. On je čista apsolutna svest, večni izvor.

257. Spoznaj 'Ti si To' – koga ne dodiruju pet ljudskih slabosti, a spoznaj se u srcu jogija. Ne može se zameniti čulima, ne može se zameniti razumom.

258. Spoznaj 'Ti si To' – brahman, odmor od sveta nastalog iz neznanja. On je samosvojan, drugačiji od istine i neistine, nepobediv, izvan svake mentalne predstave.

259. Spoznaj 'Ti si To' – brahman bez rođenja, rasta, promene, gubitka, bolesti i smrti. Neuništiv, uzrok nastanka, očuvanja i razaranja Univerzuma.

260. Spoznaj 'Ti si To' – brahman u kome prestaju sve razlike. Nepromenljive prirode, nepokretan kao okean bez talasa, uvek neuslovljen i nepodeljen.

261. Spoznaj 'Ti si To' – brahman, jedina stvarnost. Uzrok mnoštvu, krajnji uzrok, izvan zakona uzroka i posledice.

262. Spoznaj 'Ti si To' – brahman bez promena, najveći, neuništiv, najviši. Drugačiji od razorivih elemenata, nerazoriv kao Išvara, večno, nepromenljivo blaženstvo bez mrlje.

263. Spoznaj 'Ti si To' – brahman, stvarnost manifestovana kao mnoštvo kroz nestvarnost imena, oblika, kvaliteta, promene, ali sama po sebi nepromenljiva poput zlata.

264. Spoznaj 'Ti si To' – brahman, izvor svetlosti i života, transcendentalan i Bogu, sveprožimajući, jedinstven. Istina, svesnost, blaženstvo, beskrajnost, neuništivost.

265. Spoznaj sebe glavom i srcem kao atmana, u doslovnom smislu te reči. Izvesnost te istine biće jasno ustanovljena poput vode na dlanu.

Glavom i srcem – razumevanjem i iskustvom

266. Spoznaj sebe kao čisto znanje, najvišu čistu istinu i podržan time budi zauvek utvrđen u atmanu. Kao što kralj u boju zavisi od svoje armije, spoznaj ovaj pojavni svet kao zavisian od brahmana.

267. Brahman, stvarnost, najviši, jedini i različit od istine i neistine, izvor je znanja. Ko god boravi u tom centru ne rađa se više.

268. S intelektualnim ostvarenjem istine, osećaj Ja i dalje je snažan, on oduvek stvara utisak: 'Ja sam onaj koji dela i onaj koji doživljava'. Ovaj utisak izaziva naše vezivanje za smrt i ponovno rađanje.

269. Nepravilno, mentalno znanje, koje uvek poistovećuje ego, telo i čula sa Sopstvom, mora se odbaciti predanošću atmanu.

Predanost atmanu – samo stalna vežba transcendiranja uklanja nepravilne zamisli da je Sopstvo (atman) uslovljeno.

270. Znajući taj atman kao svedoka uma i svih njegovih funkcija, i spoznajom atmana kao Sopstva, napusti opažanje ne-Sopstva kao Sopstva.

271. Napuštanjem staze sveta (loka), tela (deha) ili spisa (šruti), ukloni nepravilnu zamisao da je atman ne-atman.

272. Zbog vasana koje podstiču želje za stvarima sveta, tela i spisa, ne može se steći istinsko znanje.

Vasane – masa pritajenih, podsvesnih utisaka iz ove i prošlih inkarnacija: loka vasana, deha vasana i šastra vasana.

273. To okrutno trojstvo želja znalci zovu 'gvozdeni lanac koji vezuje noge željnog oslobađanja iz zatvora uslovljenog postojanja'. Raskidanjem lanaca stiče se oslobađanje.

274. Kao što sandalovina pomešana s vodom trljanjem stvara prijatan miris i uklanja sav smrad, tako i rastom transcendentalnog sve želje nestaju.

Blaženstvo transcendentalnog je privlačnije od radosti koje pružaju stvari iz sveta.

275. Težnja prema najvišem atmanu prekrivena je prašinom smrtonosnih unutrašnjih želja, ali postaje čista i mirisava trljanjem znanja poput trljanja sandalovinom.

Trljanjem... – ponavljanjem doživljaja transcendiranja.

276. Težnja k atmanu prekrivena je mrežom svetovnih želja. Stalnom predanošću atmanu one nestaju, a ispoljava se težnja prema božanskom.

277. A kada um bude postojan u predanosti atmanu, odbacuje sve želje za svetovnim. Potpunim nestajanjem svih želja ostvaruje se spoznaja atmana.

Atman je izvor i cilj svih želja, ta spoznaja je ujedno i spoznaja atmana.

278. Kad stalno počiva u atmanu duh jogija se smiruje, a želje nestaju. Stoga ukloni zabludu da je ne–Sopstvo Sopstvo.

279. Osobina tamasa uklanja se rađasom i sattvom, a sattva čistom sattvom. Stoga nalazeći oslonac u sattvi, ukloni zabludu da je ne–Sopstvo Sopstvo.

Čista sattva – transcendentalna sattva.

280. Kad spoznaš da telo sledi karmu, postani čvrst, smiren i velikim trudom ukloni zabludu da je telo Sopstvo.

Velikim trudom – stalnom vežbom.

281. Spoznajom 'Ja nisam individua, već parabrahman' ukloni nepravilnu zamisao koja je nastala iz snage želja da je ne–Sopstvo (individualnost) Sopstvo.

282. Kada pomoću spisa, razmišljanja i iskustva stekneš razumevanje sveprožimajuće prirode vlastitog atmana, ukloni

nepravilnu zamisao koja može da nastane razmatranjem nečega, da je ne-Sopstvo Sopstvo.

283. Da bi ojačao identitet s brahmanom, ukloni zabludu da je ne-Sopstvo Sopstvo znanjem poistovećivanja atmana i brahmana, koje nastaje iz velikih izreka, poput 'Ti si To'.

284. Za munija ne postoji delatnost u odnosu na uzimanje ili davanje, zato predanošću Jedinom marljivo ukloni zabludu da je ne-Sopstvo Sopstvo.

Muni – ćutljivi mudrac. U svom transcendentalnom vidu oslobođeni je nepomičan, nepokretan, neaktivan, ćutljiv.

285. Toliko dugo dok se ne odbaci zamisao 'Ja sam ovo telo' neprekidno se usmeravaj, velikim trudom ukloni zabludu da je ne-Sopstvo Sopstvo.

Veliki trud – stalna vežba.

Usmeravaj se stalno – stalno transcendiraj.

286. O mudri! Toliko dugo dok postoji zamisao da postoje individue i svet, čak i kao san, uklanjaj zamisao da je ne-Sopstvo Sopstvo.

287. Bez trenutka prekida, u spavanju, dnevnim delatnostima ili doživljaju ćulnih predmeta, ostvari u sebi Sopstvo.

Stanje oslobođenja je stanje neprekidne spoznaje da je Sopstvo iznad delatnosti (transcendentalno). I da ga upravo zato delatnosti nikada ne sputavaju i ne zasenjuju. To je ćinio samo naš um dok se identifikovao sa delatnostima i objektima.

288. Napusti ovo telo sačinjeno od mesa i nećistoća, proizvedeno od strasti oca i majke, kao otpadnika, postani brahman i ostvari cilj.

289. Nakon spajanja atmana s paramatmanom, kao što se prostor u čupu spaja s okolnim prostorom (kada se razbije), ostani zauvek utišan u tom stanju.

290. Nakon što postaneš samoosvetljen, temeljan brahman pomoću Sopstva, treba da napustiš ideju o telu i objektivnom svetu kao (što se prazni) posuda sa fekalijama.

291. Nakon premeštanja zamisli o 'Ja' u atman koji je istina, svest i blaženstvo, nakon napuštanja svih osobina, postani zauvek jedan.

Nakon premeštanja – pomeranje središta identiteta, to jest 'Ja' iz prolaznog u neprolazno, iz relativnog u apsolutno.

292. Spoznajom 'Ja' kao brahmana, u kome se odražava univerzum kao grad u ogledalu, ostvaruješ krajnji cilj.

293. Ostvarenjem osnovne svesti, apsolutnog blaženstva čija je priroda istina, koja je bez oblika i delovanja, napusti ovo iluzorno telo koje je zamisao atmana, kao glumac odeću.

Glumac odeću – kao što se glumac po završetku svoje uloge presvlači u svoju svakidašnju odeću. Atman igra u različitim telima kao što glumac igra u različitim ulogama.

294. Objektivni univerzum je iluzoran i nije Sopstvo, jer je prolazan. Kako tada može da se ustanovi stanje 'Ja sve znam' na nivou prolaznih stvari poput ega (i ostalog)?

Stanje 'Ja sve znam' je stanje brahmana.

295. Sopstvo je svedok ega i ostalog, kao njegova suština, a uvek je prisutno, čak i u dubokom snu. Spisi ga nazivaju nerođeno i večno, i zato je atman (Sopstvo) različit od istine i neistine.

296. Samo večni nepromenljivi atman može da bude poznavalac svih razlika i onoga odakle one nastaju. Njihove osobine su nestvarne jer se jasno i neprekidno zapažaju u stajnjima objektivnih želja razuma (budno stanje), u sanjanju i spavanju bez snova.

Kada je transcendentalna svest (apsolutna svest, atman) prisutna u tri relativna stanja svesti, čini kosmičku svest.

297. Zato napusti zamisao da je tvoja suština, Sopstvo, u gomili mesa, kao i sve zamisli koje su proizvod uma. Spoznajom atmana koji nije pod uticajem prošlosti, sadašnjosti niti budućnosti, ostvari spokojstvo.

298. Napusti ideju da je tvoja suština, Sopstvo, u porodici, plemenu, imenu, obliku i stanju života. Sve to zavisi od ovog grubog tela (sthula šarira). Napusti i osobine suptilnog tela (linga šarire), kao što je osećaj da si glumac (i ostalo), i postani istinski oblik koji je apsolutno blaženstvo.

299. Postoje i druge prepreke koje su uzrok ljudskog otelovljenja i uslovljenog postojanja. Prvi njihov preobražaj se zove ahamkara (ego).

300. Onom ko je poistovećen s ahamkarom, stran je pojam mukti.

301. Onaj ko se oslobađa iskre ahamkare (ega), ostvaruje svoj pravi oblik koji je samoosvetljen, bez mrlja poput Meseca, sveprožimajuće večno blaženstvo.

302. Onaj ko je zbog zbunjujućeg neznanja lišen čvrstog uverenja 'Ja (atman) sam On' (parabrahman), ostvaruje identitet brahmana s atmanom nakon potpunog razaranja (ega).

303. Skriveno blago najvišeg blaženstva čuva moćna i užasna troglava zmija, ego, koja okružuje Sopstvo gunama. Mudri može da uživa u skrivenom blagu blaženstva nakon što

odseče sve tri glave (gune) i ubije zmiju velikim mačem transcendentalnog znanja.

Transcendentalno znanje može da bude samo rezultat neposrednog doživljaja transcendentalnog stanja. Troglava zmija predstavlja tri gune.

304. Toliko dugo dok postoji još i tračak otrova (od ugriza troglave zmije), u telu nema zdravlja. Slično tome, tračgalac neće ostvariti mukti dotle dok postoji ego.

Uporedi uputstva Krišne Arđuni u Bhagavadgiti: 'Nistray guno Arđuna' – budi bez tri gune Arđuna. Biti bez tri gune je stanje oslobođenja (mukti).

305. Utihnućem ega i prestankom svih njegovih iluzornih ispoljavanja, razlikovanjem istinskog Sopstva (od ne-Sopstva), spoznaje se prava istina – 'To sam ja'.

306. Odmah napusti ideju da je tvoje Sopstvo uzrok promene, da si onaj koji dela i doživljava posledice karme. To razara spokojstvo u istinskom Sopstvu. Ti si čista svest i svedok svih iskustava. Ta zabluda, identifikacije ega kao Sopstva, nastaje zbog identifikacije sa telom. Ego je samo odraz Sopstva, koji je čista svest i blaženstvo, i ispoljava se kao rođenje, patnja, starost i smrt.

307. Ta zabluda je jedini uzrok ovog promenljivog postojanja koje je odraz čitatmana, koji je nepromenljivo blaženstvo, i čiji je oblik stvarnost bezgrešnog sjaja.

308. Nakon što si velikim mačem istinskog znanja isekao ahamkaru, neprijatelja istinskog Sopstva, koji je poput trna u grlu osobe koja jede, uživaj u jasno ispoljenom blaženstvu u kraljevstvu Sopstva.

Istinsko znanje – znanje o Sopstvu, o transcendentalnoj vrednosti života koje se stiče iskustvom.

309. Tako, nakon zaustavljanja delovanja ahamkare (ega) i ostalog, i ostvarenjem nevezivanja usled ostvarenja najvišeg cilja, budi srećan uživajući u duhovnom blaženstvu. Ostani spokojno u brahmanu ostvarenjem sveprožimajuće čiste svesti i gubljenjem osećanja posebnosti.

310. Veliki ahamkara (ego), iako isečen do samog korena, može ponovo da se probudi kretanjem uma i da prouzrokuje stotine uznemirenosti, poput olujnih kišnih oblaka.

311. Nakon podjarmljivanja neprijateljske ahamkare, ne sme se dozvoliti predah razmišljanjem o stvarima, jer je takvo prepuštanje uzrok obnavljanja (ahamkare), kao što voda obnavlja osušeno lipovo drvo.

312. Kada se identifikuješ sa telom, u sebi budiš želju. Oslobodi se telesne svesti i bićeš slobodan od želja. Sve dok si zarobljen u Ja, koje te razdvaja od brahmana, jurićeš za čulnim uživanjima. To je razlog tvoje vezanosti za život i smrt.

313. Koliko se zadovoljavaju želje u svetu čulnih objekata, toliko želje više rastu. Ali, kada se zauzdaju, i u njima više ne traži zadovoljstvo, tada se seme želja uništava. Zato, teži samokontroli.

314. Zbog snage vasana dolazi do sakupljanja delovanja (karya), a zbog sakupljanja delovanja rastu vasane. Tako se odvija promenljiv život ega.

Vasane – pritajeni podvesni utisci karme. Vasane potstiču na delovanje, a nastala iskustva ostavljaju utiske (vasane) koji podstiču na nova delovanja. Kad želje ojačaju, samokontrola se gubi. Tako želje još više rastu nego ranije. Čovek koji živi bez samokontrole, nikada neće umaći točku rađanja i umiranja.

315. Muni mora da sagori oboje da bi razorio okove promenljivog postojanja. Rast vasana nastaje zbog misli i spoljašnjeg delovanja.

Samo prženo seme ne klija. Mišljenje i delovanje rezultira u gomilanje vasana.

316. Vasane pothranjivane mislima i delovanjem, proizvode promenljiv život ega. Sredstva za razaranje te trijade treba tražiti uvek i pod svim uslovima.

317. Ta trijada nestaje kad ojača opažanje stvarnosti, i kad se svuda pod svim uslovima vidi brahman.

Brahman – jedina stvarnost, spoznaja u svesti jedinstva.

318. Prestankom delovanja dolazi do nestanka pobuđujućih misli, a nakon toga do gašenja vasana. Gašenje vasana zove se oslobađanje ili đivanmukti.

Prestankom delovanja – kad se spozna Sopstvo kao odvojeno od delovanja.

Nestanak pobuđujućih misli – misli koje su nastale zbog stresa, odnosno identifikacije sa zbivanjima.

319. Kao što neprobojna tama nestaje u blistavom sjaju izlazećeg sunca, tako i žeđ za životom potpuno nestaje u samosvesti Sopstva, kada spoznaja Stvarnosti potpuno prevlada.

320. Kao što rađanjem Sunca nestaju tama i njene posledice, sva mreža zla, tako spoznajom apsolutnog blaženstva Sopstva nestaju tragovi vezivanja za život i patnju.

321. Transcendiranjem svih objekata, spoznajom jedne istine pune blaženstva u svemu, bez obzira da li posmatraš spoljašnje pojave ili unutarnje – tako treba da provodiš vreme dok se ne potroši tvoja karma.

322. U predaji brahmanu ne sme biti nemarnosti. Sin brahma je rekao da je nemar smrt.

Sanat-sudata kaže u Sanat-sudatijam, Mahabharata, Udyoga: Uistinu kažem da je nemar (neredovnost vežbe) smrt, a usmerenost (redovnost) je besmrtnost.

323. Za mudrog nema druge opasnosti u odnosu na istinsko Sopstvo. Posledica je zabluda, od zablude nastaje ego, od ega vezivanje, a od vezivanja patnja.

Nemar se odnosi na vežbu transcendiranja.

324. Zaboravljanje (pravoga Sopstva) baca u (okean rođenja i smrti) čak i učenog čoveka ako je privučen čulnim stvarima, Um je zaveden čulnim mislima, kao što žena zavodi svog ljubavnika.

Učenog – načitanog, koji je pročitao svete spise (šruti), onog koji se prepušta mislima, a ne njihovom nadilaženju.

325. Kao što mahovina ne ostaje ni za trenutak, tako i maya zaluduje učenog koji se odriče (Sopstva).

Pramenovi mahovine i algi koji pokrivaju površinu vode zauvek se ne mogu ukloniti, već se stalno vraćaju. Tako i iluzornost sveta (maya) stalno pokriva pravo Sopstvo. Iluzija se stalno vraća sve dok seme neznanja ne sagori u vatri znanja.

326. Ako misaoni ego izgubi svoj cilj (Sopstvo), pa počne da skreće ka svetlu čulnih objekata, tada gubi smer, poput lopte nemarno bačene niz stepenice.

327. Um usmeren prema čulnim objektima biva obuzet radostima koje oni pružaju. Iz tih radosti nastaju nove želje, a iz želja novo vezujuće delovanje.

328. Tako nastupa odvajanje od istinskog Sopstva. Tako odeljen (čovjek) nazaduje. Ko nazaduje, ne uzdiže se, nego propada. Zato napusti misao o (objektu), uzroku sveg zla.

Zato napusti – transcendiraj.

Misao o objektu – misao da je objekat stvaran sam po sebi, a ne kao brahman.

329. Za onoga ko razlikuje (stvarno od nestvarnog), za znalca brahmana u samadhiju, ne postoji smrt, osim zbog nemarnosti. Utonuo u Sopstvo dostiže potpuno ostvarenje. Zato budi oprezan i usmeren.

330. Onaj ko tokom svog života spozna jedinstvo, ta (spoznaja) ostaje i kad napusti telo. Koliko čovek razlikuje sebe od brahmana, toliko je podložan strahu. O tome govori Yađurveda.

Yađurveda – jedna od četiri veda. Ostale su Rgveda, Samaveda i Atharvaveda.

331. Onaj ko ima moć razlikovanja, videće izvor svakog straha u najmanjem razlikovanju sebe od brahmana, koje nastaje zbog nemarnosti.

332. Logika (nyaya), tradicija (smrti) i sveti spisi (šruti) objašnjavaju da univerzum objekata nije stvaran sam po sebi. Onaj ko se identifikuje s njim, i sve vidi kroz ego (moje, tuđe itd.), pada u more patnje. On je sličan demonima.

333. Oslobođeni, uvek predan sleđenju istine, ostvaruje sjaj Sopstva, a onaj ko se predao sleđenju neistine, nestaje. To može da se vidi u slučaju lopova i poštenog čoveka.

334. Muni koji napušta težnju za nestvarnim, za uzrokom vezivanja, počiva u duhovnom iskustvu 'Ja jesam' (atman). Zbog spoznaje Sopstva (Sebe), predanost brahmanu daje

blaženstvo i uklanja iskustvo velike patnje koja je posledica avidye.

335. Težnja za spoljašnjim stvarima ima za rezultat sve veći i veći rast vasana. Spoznajom prave prirode objekata uz pomoć znanja koje razlikuje, kao i njihovim napuštanjem, budi neprekidno zauzet sleđenjem pravog Sopstva.

Njihovim napuštanjem – transcendentalna svest je trenutno napuštanje svetovnih stvari, kosmička svest je stalna odvojenost objekta i subjekta.

336. Kada se zaustavi uticaj objekata, stvara se spokojstvo uma (manas), iz spokojstva uma nastaje vizija paramatmana, iz jasnog opažanja paramatmana (sledi) skidanje okova uslovljenog postojanja. Zaustavljanje spoljašnjih uticaja je put oslobođenja.

Spoljašnje je sve što je van Sopstva. Zaustavljanje uticaja spoljašnjih stvari znači transcendiranje.

337. Koji će učen čovek, sa sposobnošću razlikovanja stvarnog i nestvarnog, koji se uverio u istine svetih spisa, s opažanjem atmana i s težnjom za oslobođenjem, boraviti poput deteta u nestvarnom, koje je uzrok njegovog pada?

338. Nema mokše (oslobođenja) za onog ko je vezan za telo, osećaje, misli i ego. Kod oslobođenog nema ideje da su telo, osećaji ili misli njegovi, da je to on. Čovek koji spava nije budan, a budan ne spava – ova dva stanja su sasvim suprotna.

339. Oslobođen je onaj ko zapaža atman u unutrašnjosti i spoljašnjosti svih stvari, u svemu živom i neživom; ko spozna Sopstvo kao osnovu ega, i napuštanjem svih upadhija počiva u sveprožimajućem, neuništivom atmanu.

340. Samo spoznaja prirode atmana skida okove, nema drugog načina. Kada se ne slede predmeti čula, ostvaruje se neprekidnom predanošću stanje atmana.

Neprekidnom predanošću – stalnom vežbom transcendiranja.

341. Ne slediti čulne predmete – to i mudar teško ostvaruje, mudar koji zna istinu, koji je neprekidno predan atmanu, s težnjom za večnim blaženstvom, koji se odrekao svih objekata dharme i karme – kako može to onaj ko smatra da je telo Sopstvo, čiji je razum zauzet sleđenjem spoljašnjih stvari i ko s njima (predmetima) izvodi sve odgovarajuće radnje?

342. Ostvarenjem atmana kod bhikšua, zauzetog proučavanjem spisa, samadhi se iskazuje šruti tekstem: 'Usmerenost spoljašnjih organa i razuma...' itd.

Bhikšu – četvrti stepen života, četvrta ašrama, pustinjak, sann-yasi.

Citiran šruti je iz Brhadaranyaka upanišade.

343. Čak i mudri nisu u stanju da savladaju ego, koji je ojačao rastom. Vasane su uzrok mnogih rođenja, osim kod onih koji su učvršćeni u nirvikalpa samadhiju.

344. Kada je misao prekrivena (avarana) neznanjem, neznanje ga snagom projekcije (vikšepa) primorava da se identifikuje sa Ja (egom). Moć projektovanja vezuje čoveka u zabludi za misao 'ja', i 'ja' ga zavodi i uništava željama koje su u njegovoj prirodi.

345. Sve dok ne prestane da deluje moć neznanja, nemoguće je izbeći moć projektovanja. Zbog svoje unutrašnje prirode, neznanje se rastvara u Sopstvu razlikovanjem subjekta i objekta, kao (što se razlikuju) mleko i voda.

346. Kad prestane projektovanje uma u nestvarno, tada bez zadržke ili prepreke nastaje savršeno razlikovanje rođeno iz

jasnog opažanja stvarnog i nestvarnog, odbacuju se okovi zbunjenosti stvorene mayom. Za oslobođenog nema više promenljivog postojanja.

347. Vatra znanja jedinstva bez ograničenja potpuno sagoreva džunglu neznanja (avidye). U onome ko je ostvario stanje potpunog jedinstva, nema semena smrti i ponovnog rađanja.

Ne stvara novu karmu.

348. Potpunom spoznajom (jedne) stvarnosti prestaje (delovanje) neznanje. Razaranje neznanja je prestanak patnje koja nastaje projektovanjem uma van.

Stvarnosti – ono jedno iz čega je sve napravljeno, brahman.

349. Prepoznavanjem konopca prepoznaju se sve troje. Zato znalac mora da zna tu bitnu tvar (brahman) radi oslobađanja iz okova.

Sve troje – moć (maya) prema kojoj se čini da se konopac pojavljuje kao zmija, nastala duševna uznemirenost i zabluda da je konopac zmija. Sve troje nestaje kad se konopac vidi kao konopac, a ne kao zmija.

350. Kao što gvožđe zrači svetlošću i toplotom kada je ispunjeno vatrom, tako i um deluje i opaža jer je ispunjen svešću koju dobija od blizine s atmanom. Zato je ono što um opaža na javi i u snu kao realno samo po sebi, nepravilno ako u svemu ne vidi atmana.

351. Zato su svi objekti, počevši od ega (ahamkare) do tela (indriyani) samo preobražaji prakrti. Oni su nestvarni jer se menjaju svakog trenutka, a atman je uvek isti.

Područje promene zove se relativno polje života. Područje bez promene, područje atmana je apsolutno polje života.

352. Paramatman je večno, čisto blaženstvo, uvek isti, svedok uma, osećaja i tela, različit od ega i ne-ega, od suptilnog i grubog. Njegovo istinsko značenje je iskazano rečju 'Ja jesam' (aham); on je istinsko Sopstvo.

353. Znalac, koji razlikuje ego od ne-ega ostvarenjem opažanja jedne stvarnosti, spoznajom sopstvenog atmana kao neuništivog znanja, počiva u istinskom Sopstvu, oslobođen i ega i ne-ega.

354. Kada se pomoću nirvikalpa samadhija spozna nedvojni atman, tada se neznanje – čvor u srcu – potpuno razara.

355. Paramatman nije dvojan i bez razlika je, ideje kao 'ja', 'ti', 'ono' stvaraju se zbog delovanja uma. Ali s ostvarenjem samadhija, sve odvojenosti (razlike) povezane s individualnošću i umom, uništavaju se spoznajom istinske stvarnosti.

356. Utihnuli mudrac s osobinama ravnodušnosti, samokontrole, ravnoteže i istrajnosti, predan samadhiju opaža stanje paramatmana i pomoću njega potpuno sagoreva svu neznanjem stvorenu vikalpu, pa boravi u blaženstvu brahmana, oslobođen vikalpe i karme.

Vikalpa – osobina uma koja se ispoljava u razmišljanju što se javlja zbog vasana. Misli nastale zbog stresa. Uglavnom se odnose na delanje i posledice dela, karmu.

357. Okova uslovljenog postojanja oslobođeni su samo oni koji su transcendirali sva okruženja (atmana), kao što su slušanje, razum, i ego, i došli u čitatman, koji su u njemu (u atmanu) upijeni, ali ne i oni koji samo govore o toj tajni.

358. Atman se ispoljava na razne načine zbog nametnutih ograničenja (upadhi) i omotača. Kada ovi nestvarni omotači otpadnu, atman stoji sam. Zato mudrac treba s pot-

punom predanošću da teži nirvikalpa samadhiju, sve do potpunog rastvaranja upadhija pod njegovom svešću.

359. Čovek potpuno predan čistom biću (sat), postaje čisto biće, kao što kukac mimikrijom postaje bumbar.

360. Kukac se olobađa vezanosti za sva druga delovanja i meditacijom o bumbaru ostvaruje stanje bumbara. Slično jogin meditacijom o paramatmanu pomoću predanosti to i postaje.

Predanost – izraz koji ovde i na drugim mestima označava postojanost i istrajnost u vežbi.

361. Suptilniji od najsubtilnijeg, paramatman se ne može zameniti grubom vizijom. Samo vrlji, pročišćenog uma (buddhi) pomoću samadhija i najfinijih sposobnosti uviđanja, mogu da ga spoznaju.

362. Kao što zlato potpuno očišćeno vatrom i tako odvojeno od nečistoća pokazuje svoje osobine, tako i manas (razum) meditacijom napušta (transcendiranjem) nečistoće sattve, rađasa i tamasa, i ostvaruje najvišu stvarnost.

363. Kada se sazreo manas kroz neprekidnu vežbu rastvori u brahmanu, tada samadhi oslobođen vikalpe (to jest nirvikalpa samadhi) postaje i sam podsticatelj spoznaje nedvojnog blaženstva.

364. Ponoću (nirvikalpa) samadhija dolazi do uništavanja svih čvorova vasana i gašenja sve karme. Tako nastupa neprekidno i potpuno, spoljašnje i unutrašnje ispoljavanje svarupe.

Svarupa – prava, istinska priroda (čoveka), Sopstvo.

365. Znaj da je meditacija sto puta (nadmoćnija) od slušanja, prožetost (samapatti) je sto puta (nadmoćnija) od

meditacije, a nirvikalpa samadhi je beskonačno (nadmoćniji) od prožetosti.

Više o meditaciji, samapatti i samadhiju vidi Joga sutre, Patanjđali.

366. Uistinu samo se pomoću nirvikalpa samadhija, a ne drugačije, spoznaje prava stvarnost zvana brahman. (Ta se stvarnost) meša s drugim manifestacijama nastalim zbog neprekidne delatnosti manasa.

367. Zato stišanim čulima i neprekidnim spokojstvom uma, meditiraj o atmanu. Opažanjem te jedne stvarnosti odagnaj tamu prouzrokovanu neznanjem (avidyom) koja je bez početka.

368. Prava vrata joge su kontrola govora, zatim neuzimanje tuđe svojine, odsustvo očekivanja, odsustvo želje i neprekidna predanost Jednom.

369. Neprekidna predanost Jednom uzrok je oslobađanja zavisnosti od čulnih uživanja; kontrola čula je uzrok spokojstva misli; zbog kontrole misli rastapa se ego. Nakon toga jogin je stalno utvrđen u blaženstvu brahmana. Zato utihnuli mudrac treba trudom da ostvari prestanak delovanja misaonog 'ja'.

370. Ovladaj govorom pomoću svog ega; zatim ovladaj egom uz pomoć svesnosti (buddhi), i svoju individualnu svesnost (buddhi), pomoću njenog svedoka (atmana) stopi u nirvikalpa purnatman i ostvari najviše spokojstvo.

371. Telo, životna energija, čulni organi, misli, intelekt i Ja su omotači Sopstva. Ako se čovek identifikuje sa ma kojim od njih, on prima njihovu prirodu i oblik.

372. Zapaženo je da prestankom funcionisaanja (upadhija) jogin ostvaruje savršenu sreću koja nadilazi čulna zadovoljstva, kao posledicu spoznaje večnog blaženstva.

373. Odricanje, spoljašnje i unutrašnje, samo je za onog ko je bez strasti. Zato se bestrasan, zbog težnje za oslobođenjem, odriče vezivanja unutrašnjeg i spoljašnjeg.

Spoljašnje – u odnosu na objekat.

Unutrašnje – u odnosu na subjekt.

374. Spoljašnje je vezivanje za čulne objekte, unutrašnje je (vezivanje) za ego i ostalo. Samo čovek bez strasti, predan brahmanu, može da ih se odrekne.

375. O, ti koji razlikuješ. Znaj da su odricanje i znanje (o Sopstvu) dva krila otelovljenog sopstva (ega). S njima je samo moguće uzdići se do vrha drveta života na kome je zreo plod zvani oslobođenje.

376. Samadhi postoji za onog u ko je vrhunskom bestrašću. Takvim samadhijem ostvaruje se nepokolebljivo vrhunsko opažanje. Za onog ko opaža pravu stvarnost postoji oslobađanje, a za oslobođeni atman postoji spoznaja večnog blaženstva.

377. Za usmerenog bestrašće je najviši izvor sreće. Ako je (bestrašće) udruženo s jasnim duhovnim opažanjem, tada se postaje uživatelj u carstvu Sopstva. To su otvorena vrata do oslobođenja. Zato ti, koji si drugačiji, stiči znanje o Sopstvu radi oslobođenja.

378. Odreci se želja za čulnim objektima koji su uzrok smrti poput otrova. Nakon odbacivanja vezanosti za kastu, porodicu i religiozni red, odbaci svako delovanje koje nastaje usled vezanosti. Napusti ideju o egu u odnosu na nestvarnost – telo i ostalo – pa stekni znanje o Sopstvu. U stvarnosti, ti si vidovnjak, bezgrešan i najviši, nedvojni brahman.

379. Nakon što si čvrsto usmerio um (manas) ka cilju, prema brahmanu, nakon što si postavio spoljašnje (čulne) organe na svoje mesto, nepomičnog tela, bez obzira na njegovo stanje i uslove, nakon što si spoznao jedinstvo atmana i brahmana, boraveći u neuništivom, uvek i obilno pij suštinu blaženstva u sebi. Kakva je korist od svega drugog ako nema blaženstva?

380. Napusti sve misli o ne-Sopstvu koje prlja razum i uzrok je patnje, prožmi se atmanom koji je blaženstvo i uzrok oslobađanja.

381. Atman je samoosvetljen, svedok svega i ispoljava se uvek u vidnjanamaya koši. To, različito od asat (nebića), neka bude cilj, boraveći u njemu spoznaj ga kao nerazorivo Sopstvo.

382. Ponavljanjem njegovog imena (mantra) jasno ga spoznaj u obliku pravog Sopstva nedeljivog bića, nezavisnog od svega.

383. Potpunom spoznajom Sopstva i napuštanjem zamisli o Sopstvu kao (nepromenljivom) egu i telu, boravi u njemu (telu i egu), kao u bezvrednom, lomljivom glinenom ćupu.

384. Nakon spajanja pročišćenog unutrašnjeg bića (antahkarana), i istinskog Sopstva koje je svedok apsolutnog znanja, postupnim napretkom spoznaj purnatman.

385. Posmatraj neuništiv i sveprožimajući atman oslobođen svih upadhija – tela, čula, prane, razuma, ega i ostalog – nastalih iz neznanja kao mahakaša.

Mahakaša – velika akaša.

386. Kao što je prostor (akaša) oslobođen svih ograničenja (upadhija), malih i velikih glinenih lonaca s pirinčem i drugim žitaricama, jedan je, a ne razdeljen u mnoštvo, slično tome je čisti, najviši, oslobođen ega i tela, samo jedan.

387. Od Brahme do drvenog stuba, svi upadhiji su samo iluzija. Zato spoznaj sveprožimajući atman kao jedan isti.

388. Sve što se zamisli u neznanju da je različito (od istinskog) nije tako kod ispravljenog opažanja, već je samo To (istinito). Kad se ukloni neznanje, ono što se ranije videlo kao zmija, pojavljuje se kao konopac. Slično tome, univerzum je u stvarnosti atman.

389. Atman je Brahma, atman je Višnu, atman je Indra, atman je Šiva, atman je celi univerzum, osim atmana ničega nema.

390. Atman je unutra, atman je spolja, atman je ispred, atman je iza, atman je južno, atman je severno, atman je takođe gore i dole.

391. Kao što su talas, pena, vrtlog i mehurići u suštini voda, tako je sve počevši s telom i završavajući s egom, samo svest koja je čisto i apsolutno blaženstvo.

392. Zaista ceo taj univerzum spoznat razumom i govorom je puruša. Zaista ništa ne postoji osim puruše koji je naspram prakrti. Postoje li različite vrste glinenih posuda drugačijih od gline? Otelovljen ego, opijen vinom maye govori o 'ja' i 'ti'.

Puruša je transcendentalan u odnosu na prakrti. Prakrti je materijalni svet koji obuhvata tela, ego, buddhi i drugo. Jedino je nematerijalan puruša, duh koji je ishod i smisao ispoljavanja prirode, naše transcendentalno Sopstvo, atman.

393. Prestankom delovanja ostaje samo To (atman). Spisi objavljuju da je odsustvo dvojnosti najbolje za uklanjanje nepravilne ideje, koja pripisuje jednu stvar drugoj.

394. Pravo Sopstvo je najviši brahman čist kao akaša, bez vikalpe, bez granica, bez kretanja, bez preobražaja, bez unutrašnjosti i spoljašnosti, bez drugog. Kad nema drugog, šta još može da se spozna?

395. Šta još može da se kaže? Individualne duše (đive), ego, od atoma do univerzuma, sve je to nedvojni brahman u različitim oblicima. Spisi kažu: 'Ja (atman) sam brahman'. Prosvetljeni koji ovo znaju, napuštaju sve spoljašnje (van atmana) i počivaju u večnom *ċit-ananda-atmanu* i tako ostvaruju brahman. To je sigurno.

ċit-ananda-atman – atman koji je svest i blaženstvo.

396. Umiri želje koje su nastale zbog egoizma u grubom telu, zatim one koje su nastale u suptilnom telu. Spoznaj Sopstvo, ċiji se sjaj slavi u vedama, kao večno, čisto blaženstvo i počivaj u brahmanu.

397. Dotle dok je čovek zavisn od telesnog oblika, nečist je zbog (prisutnih) neprijatelja, i postoji patnja povezana s rođenjem, smrću i bolešću. Kada postane čisti atman, koji je neprekidno blaženstvo i mirovanje, samo tad postaje slobodan. Tako objavljuju vede.

Neprijatelji – šest strasti: pohota, ljutnja, pohlepa, zabluda, ponos i ljubomora.

398. Nakon uklanjanja svih relativnih svojstava nametnutih našem Ja, istinsko Sopstvo se pokazuje kao najviši, nedvojni i nedeljivi brahman.

399. Kad se delatnosti misaonog 'ja' smire u atmanu, koji je brahman bez vikalpe, tada prestaje opažanje vikalpe.

400. U jednoj stvarnosti bez odeljenosti, bez oblika i bez različitosti, gde su razlike? Zato su razlike u univerzumu pogrešno zamišljanje.

401. U jednoj stvarnosti bez uslovljenosti, kao što su znalac, znanje i znano, bez odvojenosti, bez oblika i bez različitosti, gde su razlike?

402. U jednoj stvarnosti punoj kao okean kalpe, bez odeljenosti, bez oblika i bez različitosti, gde su razlike?

Okean kalpe – najsuptilniji uzrok u koji se sve stvari vraćaju u pralayi (opštem rastvaranju).

403. U najvišoj stvarnosti, bez dvojstva i bez različitosti, u kojoj je uzrok iluzije (neznanje) raspršen kao tama pri svetlosti, gde su razlike?

404. U jednoj najvišoj stvarnosti, kako mogu da postoje i tragovi razlika? Ko opaža razlike u sušupti (dubokom snu) koje je stanje sreće?

405. Spoznajom najviše istine u svesti koja je brahman bez vikalpa (bez dvojnosti), atman je van tri podele vremena univerzuma, kao što nema zmije u konopcu, niti kapi vode u fatamorgani.

Tri podele vremena – prošlost, sadašnjost i budućnost.

406. Ta dvojnost postoji samo zbog maye, u apsolutnoj stvarnosti nema dvojnosti. To jasno kažu vede, a zapaža se u sušupti.

407. Jedinstvo onoga što se pripisuje stvarnosti, i same stvarnosti, zapaža znalac kao u slučaju konopca i zmije. Razlika ostaje živa zbog neznanja.

Razlika između stvarnosti (atmana) i nestvarnosti (ne-atmana).

408. Ta razlika ima koren u funkciji mišljenja. Bez njega ne postoji. Stoga umiri mišljenje u paramatmanu.

Svest je transcendentalna onda kada prestaje mišljenje.

409. Znalac u stalnom samadhiju zapaža u svom srcu ono što je večno znanje, čisto blaženstvo, neuporedivo, večno slobodno, bez delovanja, neograničeno poput prostora (akaša), bez greške, bez razlikovanja subjekta i objekta – sveprožimajućeg brahmana.

410. Znalac u stalnom samadhiju zapaža u svom srcu (ono večno) što je van prakrti i njenih preobražaja, čije je stanje van misli, koje je jednolično, nedostižno, van čvora razuma, potvrđeno objavom veda, poznato kao večan paramatman – sveprožimajućeg brahmana.

411. Znalac u stalnom samadhiju zapaža u svom srcu nepropadajuću, besmrtnu stvarnost, koja se ne ukazuje negacijom, bez imena, u kojoj prestaju delatnosti guna, večno, spokojno i jedno.

Brahman se uobičajeno opisuje negacijom, nije to, nije ono itd. (neti neti).

412. Nakon što si ostvario spokojstvo antahkarane u pravom Sopstvu, treba da ostvariš onog čija se slava ne može uništiti. Marljivim trudom rastoči okove vezivanja okaljane mirisom uslovljenog postojanja i oplodi svoju čovečnost.

Oplodi svoju čovečnost – postani čovek. Dotle dok nisi spoznao atman, to jest, ostvario oslobođenje, čovečnost je pri-tajena.

413. Spoznaj atman koji u tebi počiva oslobođen upadhija, nedvojni bitak, svesnost i blaženstvo, i više nećeš biti podložan promeni.

Podložan promeni – oslobođeni nije podložan promenama relativnog sveta.

414. Nakon što je mahatma transcendirao, grubo telo kao da je mrtvo, kao da je senka (pravog) čoveka, i dalje doživljava delovanje karme, ali od nje više ne zavisi.

415. Nakon što si pristupio atmanu, koji je večno, čisto znanje i blaženstvo, napusti ovo telo (upadhi) koje je nečisto. Više ne misli o njemu. Odvratno je razmišljati o otpadu.

Razmišljanje o onome što je odbačeno (telo) uzrok je odvratnosti.

416. Veliki znalac nakon što je sagoreo sve (upadhije) do korena u vatri večnog Sopstva, koje je u suštini nedvojni brahman, počiva u paramatmanu, koji je sat-čit-ananda.

417. Znalac istine čije je biće upijeno u paramatmanu, koji je blaženstvo i brahman, gleda na telo kao na nisku prarabdha karme i kravlju krv, bez obzira ostaje li telo ili nestaje.

*Parabdha karma – karma ispoljena u tekućoj inkarnaciji.
Kravlja krv – ono što nije sveto.*

418. Nakon spoznaje paramatmana koji je neuništiv i blaženstvo je poput pravog Sopstva, zbog čega i za koga bi znalac istine pothranjivao telo?

Telo je za prosvetljenog samo instrument izražavanja Sopstva.

419. Dobitak jogina koji je ostvario savršenstvo je uživanje u stalnom blaženstvu atmana.

420. Rezultat bestrasnosti je pravilno opažanje. Iz pravilnog opažanja sledi odustajanje od čulnih zadovoljstava i delovanja. Mir koji nastupa spoznajom istine, plod je odustajanja od delovanja i čulnih zadovoljstava.

421. Bez odustajanja od čulnih zadovoljstava, opažanje je neplodno. Savršeno ispunjenje, koje sledi neuporedivo blaženstvo što dolazi iz Sopstva, jeste oslobođenje.

422. Objavljeno je da je plod znanja sloboda od teskobe pri susretu s problemom. Kako može čovek s pravilnim razlikovanjem činiti nečasna dela koje je ranije činio u stanju zbunjenosti (neznanja)?

423. Plod znanja je oslobađanje od nestvarnog, plod neznanja je vezivanje za nestvarno. Onaj ko zna za fatamorganu kloniće se obmane, a onaj ko je u neznanju pokušaće da u njoj ugasi žeđ. Iluzija objektivnog sveta više ne privlači onoga ko je postigao spoznaju. U tome je njegova dobrobit.

424. Ako je čvor srca, neznanje, potpuno razoren, kako tada mogu sami objekti biti uzrok vezivanja kod onoga ko je bez želja.

425. Kada nema ni najmanje sklonosti prema predmetima uživanja, to je najviša bestrasnost. Kada više nema misli o 'ja', to je savršeno razlikovanje (Sopstva i ne-Sopstva). Kada je svest rođena u brahmanu i ne privlače je misli, ego je nestao.

426. Na ovoj zemlji srećan je i plemenit onaj ko slobodan počiva u brahmanu i posmatra predmete uživanja kao (što bi to) činilo uspavano dete, ko posmatra univerzum kao iskustvo sna, a istovremeno zadržava svest o svetu i uživa u plodovima beskonačno podržavajućih dela.

Opis kosmičke svesti. Svest o svetu – tri relativna nivoa svesti.

427. Osloboden, utvrđen u znanju, bez uticaja promjenljivih uslova, bez delovanja, uživa stalno blaženstvo; njegov atman je utonuo u brahmanu.

428. Za znanje (prađna) kaže se da je stanje u kome nema razlike između Sopstva i ne-Sopstva u ispoljenom jedinstvu atmana i brahmana.

429. Za onog ko je u savršenom spokojstvu kaže se da je učvršćen u znanju. Za učvršćenog u znanju neprekidnog blaženstva, za koga je objektivni svet izgubio važnost, kaže se da je ðivamukta.

Ðivamukta – osloboden za života od grubog tela.

430. Ðivamukta je onaj čija je svest smirena, koji je budan, ali bez uobičajenog znanja (to jest, budnog i ostala tri stanja svesti), čija svest nema nikakvih tragova želja.

Koji je budan – unutrašnja budnost (apsolutna svest) za razliku od budnosti u tri relativna nivoa svesti.

431. Ðivamukta je onaj kod koga je evolucija prakrti našla svoj mir, koji živi u vremenu bez vremena, koji misleći ne misli.

Pokušaj da se paradoksom opiše stanje oslobođenja.

432. Iako ðivamukta postoji u ovom telu, koje je poput senke, ipak je bez ega i svesti posedovanja.

433. Ðivamukta ne istražuje prošlost, ne razmišlja o budućnosti i odvojen je (u sadašnjosti).

Odvojen je – on je transcendentalan svedok koga ne dodiruju spoljašnje promene.

434. Āivamukta je po svojoj prirodi uravnotežen u ovom svetu suprotnosti, punom dobra i zla.

435. Āivamukta je uravnotežen u susretu s prijatnim i neprijatnim stvarima, i one ga ne uznemiravaju.

436. Odsutnost spoljašnjeg i unutrašnjeg opažanja kod munija, činilac je āivamukte, jer je njegova pažnja usmerena na uživanje blaženstva brahmana.

437. Āivamukta je onaj ko je oslobođen egoizma i 'ja' u onome što radi telo, čula itd. i uvek je odvojen.

438. Āivamukta je onaj ko je uz pomoć vedskog znanja ostvario istovetnost atmana i brahmana, i oslobođen je okova uslovljenog postojanja.

439. Āivamukta je onaj ko je oslobođen vezanosti za 'ja' tela i čulnih organa, i za 'ono' u odnosu na druge objekte.

440. Āivamukta je onaj ko neposrednim uvidom zna da nema razlike između atmana i brahmana, kao ni između brahmana i pojavnog univerzuma.

Sam univerzum je brahman, i naše Sopstvo je brahman. Svet je uvek realan kao brahman, ali je iluzorno naše mišljenje o svetu, naše projekcije i koncepti o svetu. Um je avidya. Zato, smirenjem uma otvara se stvarnost svaga kao brahman.

441. Āivamukta je onaj ko je uvek isti, bilo obožavan od dobrog ili proganjan od lošeg.

442. Kao što se sve reke ulivaju u more koje se ne menja, tako se i muni, učvršćen u čistom biću (sat), ne menja dok se u njega slivaju čulna iskustva i sva opažanja. On je slobodan.

443. Za onog ko je stekao istinsko znanje o brahmanu, nema nastavka evolucije. Ako je prisutna (evolucija), on ne zna za stanje brahmana.

444. Ako se kaže da evoluirao zbog snage prošlih vasana, nije istina. Vasane postaju nemoćne (neplodne) spoznajom identiteta sa stvarnošću.

445. Kao što sve brige deteta nestaju u majčinom naručju, tako i vasane znalca prestaju da deluju spoznajom savršenog blaženstva brahmana.

446. Zavisnost od spoljnih objekata, kod onoga ko duboko meditira, nastupa zbog ispoljene karme.

Već ispoljena (prarabdha) karma ostaje delatna toliko dugo dok živi telo. Kod samoostvarenog, pritajena karma sagoreva i nestaje, a nova (agama) karma se ne stvara.

447. Toliko dugo dok postoje patnja i zadovoljstvo, dotle prarabdha (karma) postoji. Ti rezultati su posledica karme, kod onog bez karme njih nema.

Prarabdha karma – deo ukupne (sančita) karme koja se ispoljila u sadašnjoj inkarnaciji i ne može da se neutrališe, ali može da se transcendira.

448. Spoznajom da je Sopsstvo brahman, nakupljena karma iz hiljadu miliona kalpi nestaje poput karme iz sna nakon buđenja.

449. Šta god da je učinjeno u snu, bez obzira da li je dobro ili zlo – kako to može da utiče na odlazak u nebo ili pakao probuđenog spavača?

450. Nakon što je spoznao stvarno Sopsstvo kao prostor (akaša), nezvan i nezavisan, on nikada ne zavisi od buduće (agama) karme.

451. Kao što prostor nije uslovljen oblikom (posude) ili mirisom, tako i atman nije uslovljen upadhimima i njihovim funkcijama.

Učenik:

452. Nakon spoznaje dela ne mogu da dodirnu atman. Ali šta se događa sa delima koja su se desila pre spoznaje? Karma ispoljena pre ostvarenja znanja ne uništava se znanjem pre nego što stvori posledice, kao odapeta i dobro nanišanjena strela.

453. Strela odapeta na prividnog tigra ne zaustavlja se kad se ugleda da je to krava, nego brzo i snažno probada nanišanjeni objekat.

Učitelj:

454. U pravu si. Prarabdha (karma) je zaista vrlo snažna. Kod mudrog se iscrpljuje vedrom istrajnošću. Sanćita (karma) i agama (karma) se razaraju vatrom savršenog znanja. Oni koji su spoznali istovetnost atmana i brahmana uvek počivaju u tom jedinstvu i nisu pod (uticajem) triju vrsta karme, jer postaju brahman bez obeležja.

Prarabdha karma – karma stečena u prošloj inkarnaciji i aktuelizovana u sadašnjoj. Deo ukupne mase vasana ispoljenih u toj inkarnaciji koje određuju vrstu života, trajanje i iskustvo (sreće i patnje) života.

Sanćita karma – ukupna masa neiscrpljene karme iz prošlosti.

Agama karma – karma koja nastaje usled delovanja u sadašnjoj inkarnaciji.

455. Za munija, koji je bez upadhija i njihovih funkcija, koji boravi u samom atmanu, koji spoznaje istovetnost s brahmanom, prarabdha ne postoji čak ni kao ime, nestvarna je kao san za budnog.

On je izašao iz polja uticaja prarabdha karme.

456. Znalac ne pravi razlike kao što su 'ja', 'moje', 'ono' u odnosu prema ovom nestvarnom telu i svetu kome pripada, nego ostaje budan.

457. On nema želju da ojačava iluzorne predmete (čula), niti da ne vidi prednosti ovog sveta. Ako sledi iluzorne predmete sigurno nije probuđen iz sna neznanja.

458. Slično tome, onaj ko stalno boravi u atmanu, u brahmanu je i ne vidi ništa drugo. Jedenje, spavanje itd. za znalca su samo sećanja na objekte videne u snovima.

459. Telo je stvoreno karmom. Karma pripada telu. Ne može se pripisati atmanu koji je bez početka. Atman nije stvoren karmom.

460. Bezgrešni sveti tekst kaže: 'Atman nije rođen, neuništiv je i večan'. Kako može da postoji karma kod onog ko počiva u atmanu?

461. Dotle dok postoji identifikacija sa telom, postoji karma. Kad se ta ideja (više) ne podržava, karma nestaje. Čak i zamisao da karma pripada telu, zabluda je (neznanje).

Prosvetljenjem, agama i sančita karma nestaju (sagorevaju u vatri znanja). Ostaje samo prarabdha karma. Ali prarabdha nestaje kod prosvetljenog, jer on izlazi iz polja delovanja karme.

462. Mišljenje da i na telo deluje karma iz prošlosti je glupost. Kako može ovo telo da bude stvarno kada je varljive prirode? Kako može da se rodi i da umre nešto nestvarno? Kako može karma da utiče na nešto što u stvarnosti ne postoji?

463. Ovde neznanica može da postavi pitanje: Ako su znanjem potpuno razorene posledice neznanja, kako može (i dalje) da postoji ovo telo?

464. Da bi se uklonila sumnja kod neznalica spisi govore o prarabdhi sa spoljašnje tačke gledišta, a ne da pouče znalca o stvarnosti tela.

Onaj ko zna nije mu potrebna pouka o stvarnosti.

465. Brahman je sveprožimajući, bez početka i bez kraja, nemerljiv, nepromenljiv, samo jedan, nije dvojan i u njemu ne postoji nikakva podeljenost (nema razlike).

466. Brahman je apsolutno postojanje, apsolutna svest, apsolutno blaženstvo, bez delovanja, samo jedan i u njemu nema nikakve podeljenosti.

467. Brahman je jedinstven, čisto blaženstvo, sveprožimajući, beskrajan, neograničen, samo jedan, nije dvojan i u njemu ne postoji nikakva podeljenost.

468. Brahman se ne može napustiti, uhvatiti, primiti, nezavisan je, samo jedan, nije dvojan, i u njemu ne postoji nikakva podeljenost.

469. Brahman je bez obeležja, nedeljiv, suptilan, neuslovljen, bez mrlje, samo jedan, nije dvojan, i u njemu ne postoji nikakva podeljenost.

470. Brahman, neopisivog oblika, ne može se obuhvatiti rečima i razumom, samo jedan, nije dvojan i u njemu ne postoji nikakva podeljenost.

471. Brahman je savršena istina, samopostojeće znanje, čistoća, neuporediv je, samo jedan, nije dvojan i u njemu ne postoji nikakva podeljenost.

472. Veliki muni, koji su se olobodili želja i odbacili uživanja, koji su ovladali umom i čulima, znanjem najviše istine, na kraju ostvaruju paranirvanu sjedinjenjem s atmanom.

Paranirvana – transcendentalna spokojnost.

473. Nakon istraživanja ove najviše istine i prirode atmana punog blaženstva, nakon odbacivanja zbunjenosti stvorene sopstvenim umom, postani znalac i slobodan, pa tako ostvari cilj.

474. Čistim, stabilnim umom spoznaj jasnim opažanjem u samadhiju prirodu atmana. Ako se stvarnost doživljava bez pogreške, s razumevanjem, tada više nema mesta za sumnju.

475. Kada se spozna atman koji je istina, znanje i blaženstvo, oslobođen veza stvorenih okovima neznanja, tada ni šastre, ni dokazi, niti učenja gurua, nego samo neposredan uvid ima snagu autoriteta.

476. Oslobođanje od vezanosti, ispunjenje, teskobu, zdravlje, glad čovek mora sam da doživi. Znanje stečeno od drugih je izvedeno.

477. Uravnoteženi gurui uče, da učenici mogu da se spase samo znanjem koje potiče od Išvare (Boga).

478. Kad se vlastitim iskustvom usavršiš u znanju o neuništivom atmanu, boravi u atmanu smirenog i srećnog duha.

479. Učenje vedante govori da su celokupni univerzum i (sve) individue tek brahman, da je mokša prisutna u neuništivoj suštini (atman), a spisi su autoriteti za nedvojnost brahmana.

480. Učenik je pažljivo saslušao reči svoga učitelja. Razumeo je najvišu istinu, uz pomoć gurua, autoritetom spisa i sopstvenim rasuđivanjem. Tada je povukao svoja čula od pojavnog sveta, smirio um u Sebi (atmanu). Njegovo telo je ostalo nepokretno kao kamen.

481. Njegova svest se potpuno rodila u brahmanu. Nakon nekog vremena vratio se normalnoj svesti, i rekao ispunjen radošću:

Učenik:

482. Spoznajom atmana i brahmana potpuno prestaju delatnosti uma, a razumevanje se gubi. Ne znam ni ovo ni ono, niti šta je blaženstvo, njegova širina, njegove granice.

Znanje stečeno mišljenjem o stvarima prestaje. U kosmičkoj svesti znanje se stiče neposrednim zapažanjem.

483. Veličanstvenost brahmana, kao okeana potpuno ispunjenog nektarom ostvarenog blaženstva, ne može se opisati govorom niti zamisliti razumom, ali se može u njemu uživati. Kao što se zrno mrvli, kad pada u more i u njemu rastvara, tako se i um rastvara u najmanjem delu toga (brahmana). Sad sam srećan u blaženstvu duha.

484. Kuda je svet otišao? Ko ga je odneo? Kada je nestao? Veliko čudo! Ono što je doživljavano, sada više ne postoji.

485. U velikom okeanu brahmana ispunjenog nektarom savršenog blaženstva, šta treba napustiti, a šta prihvatiti? U njemu ne postoji ni jedna druga stvar, niti postoje različite osobe.

Brahman je kšara i akšara, apsolutno i relativno polje života.

486. Ovde (u tom stanju) ja ne vidim, ne čujem, ništa ne znam. Drugaćiji sam od svega i jedno sam sa svim. Atman je istinsko blaženstvo.

U transcendentalnom stanju nema opažanja relativnih promena.

487. Prostirem se pred tobom, o guru, koji si ispravan, velik, oslobođen veza, otelovljenje večnog, nedvojnog blaženstva, neograničeni okeanu samilosti.

488. Umor i žega koji su nastali usled vreline promenljivog postojanja, rađanja i umiranja, nestaju pijenjem slatkog (osvežavajućeg) nektara tvog pogleda. Zahvaljujući njemu trenutno sam ostvario stanište atmana čija su slava i blaženstvo neuništivi.

489. Srećan sam što sam tvojom milošću ostvario cilj, što sam se oslobodio nemani rađanja i umiranja, i ostvario stanje večnog blaženstva i savršenstva.

490. Nevezan sam za svet, telo i um. Ne vezujem se za dela i neuništiv sam. Smiren sam i beskrajan. Bezgrešan sam i drevan.

491. Nisam delatelj niti uživatelj plodova dela, bez promene sam i bez delovanja, ja sam čista svest, jedan, večno blaženstvo.

492. Ja nisam gledalac, slušalac, govornik, delatelj i uživatelj dela. Ja sam večan, stalan, bez delovanja, bez vezivanja, neograničena, sveprožimajuća svest.

493. Nisam ni ovo ni ono, ja sam to što sve čini očevitim, čist sam i najviši. Nisam unutra niti spolja, ali sam sveprožimajući i nedvojni brahman.

Nisam ni u svetu ni izvan sveta (transcendentalan), ja sam oboje, to jest imanentan.

494. Ja sam nedvojan brahman koji je neuporediva istina bez početka. Slobodan sam od ideja kao što su 'ja', 'ti', 'ovo', 'ono' i večno sam blaženstvo i istina.

495. Ja sam Narayan, ja sam uništitelj diva Narake, ja sam ubica Pure, ja sam puruša i Gospod, ja sam čista, nepodeljena svest i svedok svega. Slobodan sam od osećanja 'ja' i 'moje' i zato nemam drugog Boga do Sebe (atmana).

Narayan – najviše biće.

Pura – demon.

496. Potpora sam svemu van i unutra, boravim u svim bićima kao Sopstvo, kao njihova svest (đnjanatman). Ja sam onaj koji se raduje i predmet radosti. U danima mog neznanja, mislio sam da je sve ovo odvojeno od mene. Sada znam da sam ja sve.

497. Ja sam okean beskrajnog blaženstva. Vetar maye duva iznad njega i stvara pojave ovog sveta, i rastvara ih, kao talase.

498. Ljudi koji u svom neznanju drže privid za stvarnost, misle da sam ja telesni ili duhovni oblik. Oni tako i vreme, koje je nedeljivo dele na cikluse, godine i vekove.

499. Ali, to što meni pripisuje neznalica uprljan mnogim gresima, ne može me nikad dotaći, kao što ni velika poplava vode iz fatamorgane ne može da ukvasi suhu zemlju.

500. Poput prostora protežem se dalje od misli. Poput Sunca drugačiji sam od onoga što Sunce obasjava. Poput planine večno sam nepokretan. Poput okeana sam neograničen.

501. Nemam veze s telom kao ni nebo s oblakom. Kako onda mogu biti podložan stanjima budnosti, sanjanja ili dubokog sna?

502. Upadhi (privid, tj. telo) dolazi i odlazi, proizvodi karmu i uživa (u posledicama karme). Jedino ono stari i umire. Ali ja sâm ostajem uvek nepokretan kao Kuladri.

Kuladri – jedna od sedam velikih svetih planina.

503. Za mene koji sam jedinstven i bez delova, nema ni želja ni okončanja želja. Kako može da izvodi dela on, onaj koji je jedino Sopstvo, čvrsto, stalno i sveprožimajuće poput prostora (akaše).

504. Gde su moje zasluge i moji gresi, kad nemam čula, ni razum, nemam promene ni oblika, i uživam neuništivu sreću? I sveti spisi podučavaju da atmana ne dodiruju ni zla ni dobra dela.

505. Na čoveka ne utiču ni toplota, ni hladnoća, ni dobro ni zlo koji deluju na njegovu senku, jer on je različit.

506. Osobine posmatranog ne utiču na posmatrača, ako za njih nije vezan i stoji po strani. Kao što ni predmeti u sobi ne utiču na lampu koja ih osvetljava.

507. Kao što Sunce sve osvetljava, a različito je od svega, kao što vatra sve sagoreva, a različita je od svega, kao što uže pogrešno smatraju za zmiju, a ono sve vreme ostaje uže – tako sam i ja neuslovljeni atman, čista svest, i različit od sve ispoljene prirode (prakti).

508. Ja niti delam, niti podstičem na delanje, niti ja sâm skupljam iskustva, niti ih kod drugih izazivam, ne vidim niti druge podstičem da vide. Ja sam atman, koji je samoosvetljavajući i drugačiji (od svega ostalog).

509. Kada se pokrene voda u kojoj se ogleda sunce, nezalica misli da se sunce pokrenulo. Tako se i Sopstvo ogleda u fizičkom i mentalnom telu, a nezalica misli: 'ja činim', 'ja doživljavam', 'ja sam ubijen'.

510. Nezalica luta zemljom i vodom. Ali mene (prosvetljenog) ne dodiruje nikakvo mesto, kao što prostor (akaša) u krčagu ne biva dodirnut kada se krčag razbije.

511. Delovanje, uživanje, zlo, dobrota, neznanje, vezivanje, oslobađanje itd. su dela uma, ali u stvarnosti ne postoje u brahmanu koji je jedan bez dvojstva.

512. Neka bude deset, sto ili hiljadu preobražaja prakti, pa ipak oni ne deluju na mene (prosvetljenog), kao što ni oblaci ne mogu delovati na Sunce, jer moj duh nije vezan.

513. Ja sam taj brahman koji je poput prostora, suptilan, nedvojan, bez početka i bez kraja. Ceo unuverzum, od ne-manifestovanog pa sve do najgrublje manifestacije (materije), samo je privid.

514. Ja sam taj nedvojan brahman koji sve podržava i osvetljava, koji je sveobuhvatan, sveprožimajući, sam po sebi, večan, čist, nepokretan i nije podložan promeni.

515. Ja sam taj nedvojan brahman koji je istina, svest i blaženstvo, koji je jednoličan, koji može da se ostvari znanjem i u kome nestaju sve pojavne razlike.

516. Ja sam bez delovanja, nepromenljiv, nedeljiv, bez oblika. Nisam podložan promeni, već sam večan. Ne zavisim od drugog, nisam dvojan.

517. Ja sam sveprisutan, ja sam sve i sve transcendiram, ja nisam dvojan, neuništivo sam znanje i večno blaženstvo.

518. O, guru, ovo stanje, više od Zemlje i Neba, ostvario sam tvojom milošću i velikom naklonošću. Tebi mahatmo, uvek se klanjam i klanjam.

Mahatma – maha = velika, atma = duša. Velika duša.

519. O, guru, tvojom velikom milošću probuđen sam iz dubokog sna (neznanja). Spasao si me lutanja kroz džunglu

rođenja, starosti i smrti, koju je stvorila maya, i svakodnevnog mučenja mnogim patnjama, u strahu od tigra egoizma.

520. O, guru, klanjam se tebi koji si čista istina, svetlost od koje nastaje ova senka univerzuma.

521. Gledajući najboljeg učenika koji je spoznao istinu i ostvario duhovnu sreću u samadhiju, manatma, gospodar guna, s velikim zadovoljstvom ponovo izgovara ove plemenite reči:

Učitelj:

522. Univerzum je proširena zamisao brahmana, stoga je brahman jedino stvaran. Vidi brahmana svuda i u svim stajanjima uz pomoć duhovnog oka i spokojnog uma. Šta mogu da vide, osim oblika, oni što imaju oči. Slično tome, šta mogu sem stvarnosti da vide oni čiji duh zna brahmana.

Relativan svet, univerzum, je nastao iz brahmana i stoga je brahman. Prsten, narukvica, ogrlica itd. koji su napravljeni od zlata, tako poprimaju druge oblike, ali i dalje su od zlata

523. Koji bi znalac napustio uživanje najvećeg blaženstva da bi uživao u nestvarnim stvarima? Ko želi da gleda sliku Meseca, dok divan Mesec sam sija?

524. Uživanje u nestvarnim stvarima ne daje ispunjenje niti razara tugu. Stoga budi utvrđen u uživanju u nedvojnomo blaženstvu, i srećan u predanosti atmanu.

525. O, ti plemenitog duha, vidi Sopstvo u svemu šta posmatraš, razmatraj nedvojno Sopstvo i spoznaj istinsko blaženstvo.

526. Pripisivati promenljivost atmanu koji je čista svest i bez promena, je kao građenje kule u vazduhu. Zato održavaj tišinu i uvek ostvaruj veliko spokojstvo atmana, koji je punoća nedvojnomo blaženstva.

527. Spokojno stanje uma, čija aktivnost je izvor svih promena i nepravilnih ideja, zove se veliki mir. U tom stanju mahatma koji zna brahmana trajno uživa nedvojno blaženstvo atmana koji je parabrahman.

Nepravilne ideje – sve zamisli koje ne odražavaju pravu prirodu života, atman, to jest brahman, su nepravilne.

528. Za onog koji zna prirodu atmana i uživa u blaženstvu Sopstva, ne postoji ništa sem tišine, stanja bez želja, koji su uzrok velike sreće.

529. Znalac koji uživa u atmanu i koji je uvek tih (muni) provodi svoje vreme u kretanju, stajanju, sedenju, ležanju ili drugačije, po volji.

Ćutljivost munija je unutrašnja tišina transcendentalne svesti koja je postala imanentna, to jest kosmička svest. Takav čovek svuda nosi tišinu, na svim nivoima svesti i zato nosi titulu muni (ćutljiv). Iako misli, govori i kreće se, šta god da radi nije uključen u te delatnosti.

530. Za mahatmu koji je ostvario potpunu istinu, ne postoje prostor ni vreme za sedenje u meditaciji, niti posebni objekti za smirenje misli i samokontrolu. Kad se zna Sopstvo, od kakve su koristi sredstva, kao što je mentalna kontrola?

531. Da li je potrebna mentalna kontrola da bi se znalo da je ovo ćup? Samo organi opažanja, oči, traba da budu zdravi. To je dovoljno za prepoznavanje predmeta.

532. Da je ovaj atman uvek savršen, postaje jasno putem iskustva. Ni prostor, ni vreme, niti samopročišćavajuće žrtve nisu uslov.

Putem dokaza – savršenstvo atmana se ispoljava u porastu savršenstva delovanja.

Atman je van prostora, vremena i uvek čist, ne dodiruju ga materijalne promene.

533. Da bih znao da sam Devadata, ne treba mi ništa drugo. Slično, onome ko zna da je brahman, nisu potrebni drugi dokazi da je brahman.

*Svako zna svoje ime i za to mu ne treba dokaz.
Devadata – lično ime.*

534. Kako može ono što nije atman, nestvarno i beznačajno, da osvetli njega (atmana), čijim sjajem poput Sunca, sija celi ovaj univerzum?

535. Zaista, šta može da osvetli atmana (znalca) zbog koga vede, učenja i sva bića stiču značaj.

536. Spoznajom atmana koji je samoosvetljavajući, nemerljiv, beskonačna moć i sveznanje, ostvaruje se oslobađanje od okova. Takav znalac brahmana nadvisuje boljeg od najboljeg.

537. On ne pati niti uživa u čulnim predmetima, ne biva vezan njima niti otuđen od njih. Uvek ispunjem unutrašnjim blaženstvom, uživa i raduje se u sebi.

538. Kao dete koje zaboravlja glad i telesnu bol kada se igra igračkom, tako se i znalac odbacivanjem ega i egoizma raduje srećan u sebi.

539. Znalci su bez teskobe, hranu dobijaju na dar bez dodvoravanja. Piju vodu iz potoka, žive slobodno i nezavisno. Bez straha spavaju na groblju ili u džungli, odeća im je prostor, koji ne treba prati niti sušiti. Krevet im je zemlja, staza put veda, a osveženje nalaze u parabrahmanu.

540. Znalac atmana nije vezan spoljašnjim (fizičkim) ni unutrašnjim (psihičkim) svojstvima, boravi u telu kao u kočiji. Kada ga drugi počaste udobnostima, uživa u njima kao dete.

541. On može da nosi skupo odelo, ili da ide go, može da nosi jelensku ili tigrovu kožu, ali uvek je odeven čistom svešču. Može da izgleda kao budala, kao dete, ili da luta kao duh.

542. Iako živi i luta sam bez želja, kreće se među predmetima želja, uvek samosvestan i ispunjen u atmanu, kojeg vidi u svim stvarima.

543. Znalac se ponekad ponaša kao neznalica, a katkad kao učen. Katkad je ponosan kao veliki kralj, a ponekad je kao luda. Ponekad je bezazlen, a katkad se ponaša kao zmija. Negde je poštovan, a negde prezren, nigde nije znan. Tako živi srećan u vrhunskom večnom blaženstvu.

Bez obzira na ponašanje nije poznat njegov pravi status.

544. Možda siromašan, ali uvek zadovoljan. Možda bespomoćan, ali uvek snažan, možda i ne jede, ali uvek je ispunjen, možda bez premca, ali jednak prema svemu.

545. Premda deluje nije delatnik, premda uživa posledice nije uživatelj, mada utelovljen, bez tela je, premda zarobljen (u telu) on je sveprožimajući.

Telo deluje, snosi posledice, ali on sam je transcendentalan, čisto Sopstvo.

546. Sviđanje i ne sviđanje, dobro i zlo ni najmanje ne utiču na znalca brahmana koji je bestelesan i postoji večno.

547. Sreća i nesreća, dobro i zlo pripadaju onome koji je vezan za grubo telo (relativno), i koji se odnosi prema njemu

kao prema sebi. Gde su dobro i zlo, ili njihove posledice, za munija koji je odbacio okove i postao istinski atman?

Koji se ne poistovećuje s njima.

548. Izgleda kao da je tama progutala Sunce (tokom pomračenja). Ali to kažu samo ljudi koji zbog svog neznanja ne poznaju prirodu stvari.

549. Tako i neznanica, videvši senku tela poznavao brahmana, koji je oslobođen okova svog tela, smatra na je on telo.

550. Za njega je telo samo senka. On živi u telu i poznaje ga, ali samo kao različitog od sebe, kao zmija odbačenu kožu, kao biće koje se sponatano kreće tamo—amo gonjeno životnom energijom (prana).

551. Kao što komad drveta bujica nosi tamo amo, tako i telo biva nošeno karmom kroz posledice.

552. Savršen i oslobođen tela, boravi u posledicama slično kao čovek iz sveta koji je pun želja stvorenih prošlom karmom. Ali on (slobođan) živi kao tihi svedok, bez želja i promena, poput centra točka.

Telo i um oslobođenog i dalje su izloženi delovanju posledica kao telo i um vezanog čoveka. Ali središte postojanja oslobođenog je izvan (transcendentalno) materijalnog sveta, on je atman, tihi svedok zbivanja.

553. On (prosvetljen) ne usmerava čula na objekte niti ih odvrća, nego je samo svedok. On čiji je um opijen širokim bujicama blaženstva, ne polaže ni najmanju pažnju na posledice karme.

554. On zna brahmana, odricanjem težnje za vidljivim ili nevidljivim, boravi u samom atmanu, u samom sebi.

555. On koji je ostvario kraj (cilj), znalac brahmana, zauvek je slobodan iako živi (u svetu). Uništavanjem upadhija, jer je brahman, ostvaruje nedvojnost brahmana.

Zadnji upadhi koji se odbacuje je vlastito telo.

556. Kao što je muško (uvek) muško, bez obzira da li glumi ili ne, tako i on koji savršeno zna brahmana, uvek je brahman i ništa drugo.

U ženskim ulogama nastupali su muškarci.

557. Šta znači za munija, koji je postao brahman, ako njegovo telo već sagorelo u vatri znanja, otpadne kao osušen list sa drveta.

558. Muni koji uvek počiva u sveprožimajućem atmanu, koji je parambrahman i pun je nedvojnog blaženstva, u pravo vreme i na pravom mestu, odbacuje tu gomilu kože, mesa i nečistoća.

Kad je za to vreme on ostavlja telo.

559. Mokša nije odbacivanje tela, ni štapa, niti posude za vodu. Mokša je blaženstvo koje nastaje odvezivanjem čvora neznanja u srcu.

Štap i posuda su obeležja munija. Ako neko odbaci štap i posudu ne znači da se oslobodio. Oslobađanje je unutrašnja činjenica, a ne spoljašnja forma.

560. Kakvo je dobro ili zlo za drvo ako njegov list padne u kanal ili reku, na sveto mesto, ili na raskrsnici.

561. Odbacivanje tela, čula, prane i razuma je kao (odbacivanje) lista, cveta i ploda. Ali nema odbacivanja vlasti-

tog atmana čija je suština istina, a koji je otelovljenje blaženstva. On (atman) je kao drvo.

562. Istinska osobina atmana je čista svest. Ponovljeno je više puta da se uništava samo upadhi.

563. Tako spisi potvrđuju neuništivost atmana uz istovremeno razaranje preobražaja (to jest upadhija): 'Atman je neuništiv'!

564. Kao što sagorevanjem, kamen, drvo, trava, semenje, leš, tkanina itd. postaju pepeo, tako i čitav ovaj vidljivi univerzum sa telom, čulima, pranom, razumom itd. sagorevanjem u vatri znanja ostvaruju stanje paramatmana.

565. Kao što tama nestaje pri svetlosti Sunca, tako i čitav vidljivi univerzum nestaje u brahmanu.

566. Kada se krčag razbije, prostor u njegovoj unutrašnjosti sjedinjuje se s okolnim prostorom. Tako i znalac brahmana postaje brahman razaranjem upadhija.

567. Kao što se mleko meša s mlekom, ulje s uljem, voda s vodom, tako i muni koji zna atman postaje jedno s njim.

568. Tako muni napuštanjem tela ostvaruje mukti (oslobađanje) koje je čisto postojanje, nerazorivo, stanje brahmana, i ne vraća se više.

569. Gde se rađa onaj, ko je postao brahman i čije je telo, i ostalo, počevši s neznanjem, sagorelo u znanju zbog sjedinjenja s atmanom, koji je čisto biće?

570. Vezivanje i oslobađanje stvoreno mayom ne postoji u stvarnosti atmana, kao što nakon spoznaje zmija, i nastanak iluzije o njoj, ne postoje u konopcu.

571. Vezivanje i oslobađanje postoje, kažu, zbog postojanja i nepostojanja avrti (obuhvatne energije). U brahmanu ne postoji avrti jer ništa drugo ne postoji u njemu (brahmanu). Ako bi postojalo, tad nedvojnost nije razorena. Ali spisi ne dopuštaju dvojnost.

572. Vezivanje i oslobađanje je uistinu lažno. Kao što neznalica skrivanje Sunca od pogleda, prouzrokovano oblacima, pripisuje Suncu, tako i obeležja uma pripisuje pravoj stvarnosti, iako je nerazoriva, nedvojna, bez vezivanja i čisto znanje.

573. Vera u postojanje istinske stvarnosti, i nemanje vere u nju, samo su obeležja uma, a ne večne stvarnosti.

574. Zato su to dvoje, vezivanje i oslobađanje, stvoreni mayom i ne postoje u atmanu. Kako može išta da bude obeležje najviše istine koja je, poput prostora (akaša), nedeljiva, nedelatna, mirna, bezgrešna i bez dvojstva?

575. Ne postoje ni ograničenja, ni rođenje, ni smrt, ni vezivanje, ni oslobađanje, ni učitelj, ni učenik, niti oslobođeni (mukta) – to je najviša istina.

576. Tebi je sad otkriveno nejviše i najtajnije učenje veda. Daj to samo onome čiji razum je bez želja, čija ćudljivost je usahla i koji teži oslobađanju i podstakni ga da razmišlja o tome.

577. Nakon što je tako slušao učenje gurua, učenik ga s poštovanjem pozdravlja i tada oslobođen okova, odlazi s njegovim dopuštanjem.

578. Guru, čiji je duh uronjen u okean istinskog blaženstva, zauvek pročišćava celi svet.

579. Tako je, u obliku dijaloga između učitelja i učenika, otkrivena priroda atmana, tako da oni koji teže za oslobođenjem mogu lako steći znanje.

580. Neka tragaoci koji teže oslobođenju, uživanju u svetim spisima, koji su odbacili zadovoljstva sveta i izvacili sve zlo iz svog srca, i čiji je um usmeren, poštuju ovo celovito učenje!

581. Te Šankarine reči osiguravaju nirvanu i nadmašuju sve druge, pa ukazuju na blizinu okeana nektara, nedvojnog brahmana, koji daje spokojstvo onima što pate od jare i žege u pustinji promenljivog postojanja.

Ovde se završava Vivekačudamani od Šri Šankaračarje, učenika Šri Govinda Bhagavatpade, koji je Gaudapadin učenik.